

Határozatok Tára

A TÖRVÉNYSZÉK ÍTÉLETE (kibővített harmadik tanács)

2019. március 28.*

„Verseny – Kartellek – Az acél koptatóanyagok európai piaca – Az EUMSZ 101. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikkének megsértését megállapító határozat – Az EGT egészére kiterjedő árösszehangolás – Időben eltolt »hibrid« eljárás – Az ártatlanság védelme – A pártatlanság elve – Alapjogi Charta – A jogsértés bizonyítéka – Egységes és folyamatos jogsértés – Cél általi versenykorlátozás – A jogsértés időtartama – Bírság – Az alapösszeg kivételes kiigazítása – Indokolási kötelezettség – Arányosság – Egyenlő bánásmód – Korlátlan felülvizsgálati jogkör”

A T-433/16. sz. ügyben,

a **Pometon SpA** (székhelye: Maerne di Martellago [Olaszország], képviselik: E. Fabrizi, V. Veneziano és A. Molinaro ügyvédek)

felperesnek

az **Európai Bizottság** (képviselek: P. Rossi és B. Mongin, meghatalmazotti minőségben)

alperes ellen

az EUMSZ 101. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (AT.39792 – „acél koptatóanyagok” ügy) 2016. május 25-én hozott C(2016) 3121 final bizottsági határozat megsemmisítése iránt az EUMSZ 263. cikk alapján benyújtott kérelme tárgyában,

A TÖRVÉNYSZÉK (kibővített harmadik tanács),

tagjai: S. Frimodt Nielsen elnök, V. Kreuschitz, I. S. Forrester, N. Póftorak és E. Perillo (előadó) bírák,

hivatalvezető: J. Palacio González főtanácsos,

tekintettel az eljárás írásbeli szakaszára és a 2018. május 31-i tárgyalásra,

meghozta a következő

* Az eljárás nyelve: olasz.

Ítéletet

I. A jogvita előzményei

- 1 A felperes, a Pometon SpA egy fémfeldolgozásra szakosodott olasz vállalkozás. 2007. május 16-ig volt aktív az acél koptatóanyagok piacán, amikor is ezen ágazatbeli tevékenységi ágát eladta egy versenytársának, a Winoa SA francia társaságnak. Ebben az időpontban a felperes fent hivatkozott tevékenységét ugyanis átadták a Winoa-csoport tulajdonában álló Pometon Abrasives Srl társaságnak.
- 2 Az acél koptatóanyagok (a továbbiakban: koptatóanyagok) különálló, gömbölyű vagy szögletes acélrészecskék, amelyeket elsősorban az acéliparban, a gépjárműiparban, a kohászatban, a petrokémiában és a kővágásban alkalmaznak. A koptatóanyagokat hulladékacélból állítják elő.
- 3 Az EUMSZ 101. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (AT.39792 – „acél koptatóanyagok” ügy) 2016. május 25-én hozott C(2016) 3121 final határozatával (a továbbiakban: a megtámadott határozat) az Európai Bizottság megállapította, hogy a 2003. október 3. és 2007. május 16. közötti időszak során a felperes – vagy közvetlenül, vagy pedig képviselői, illetve két leányvállalata, a Pometon España SA és a Pometon Deutschland GmbH képviselői révén – részt vett egy olyan kartellben, amely négy másik vállalkozással, az amerikai Ervin Industries Inc. csoporttal (a továbbiakban: Ervin), a francia Winoa SA társasággal (a továbbiakban: Winoa), valamint az MTS GmbH és a Würth GmbH társaságokkal kötött megállapodásokról vagy összehangolt magatartásokról állt, és amely lényegében a koptatóanyagok árának összehangolására irányult az Európai Gazdasági Térség (a továbbiakban: EGT) egészében. A felperesre és két fent hivatkozott leányvállalatára a továbbiakban együttesen Pometon néven történik hivatkozás.

A. A vizsgálat és az eljárás megindításának szakasza

- 4 2010. április 13-án az Ervin a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló bizottsági közlemény (HL 2006. C 298., 17. o.) alapján mentességet kért a bírságok alól.
- 5 E kérelmet követően az Ervin szóbeli nyilatkozatokat tett és okirati bizonyítékokat nyújtott be. 2010. május 31-én a Bizottság az említett közlemény 8. cikkének a) pontja alapján feltételes mentességet biztosított a társaságnak.
- 6 2010. június 15. és 17. között a Bizottság be nem jelentett vizsgálatokat folytatott a koptatóanyagok különböző gyártói, köztük a Pometon helyiségeiben. Később több információkérést is intézett azon vállalkozásokhoz, amelyek álláspontja szerint a kartell tagjai voltak.
- 7 2013. január 16-án a Bizottság az [EUMSZ 101. cikk és az EUMSZ 102. cikk] alapján folytatott eljárásokról szóló, 2004. április 7-i 773/2004/EK rendelete (HL 2004. L 123., 18. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 3. kötet, 81. o.) 2. cikkének megfelelően megindította [az EUMSZ 101.] és [102. cikkben] meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.) 11. cikkének (6) bekezdésében előírt vizsgálati eljárást a Pometonnal és a kartell négy másik résztvevőjével (Ervin, Winoa, MTS és Würth) szemben. A Bizottság határidőt állapított meg e vállalkozások számára, amelyen belül írásban nyilatkozhattak arról, hogy készek-e vitarendezési megbeszéléseken részt venni, a 773/2004 rendelet 10a. cikke (1) bekezdésének megfelelően.

B. A vitarendezési eljárás és a Pometon azon döntése, hogy kivonul ebből az eljárásból

- 8 Az állítólagos kartell öt tagja kifejezte azon szándékát, hogy vitarendezési megbeszéléseken vegyen részt. Ily módon 2013. február és december között a kétoldalú találkozók három körére került sor a Bizottság és a kartell tagjai között, amelyek során ismertették az utóbbiakkal a kifogások lényegét és az azokat alátámasztó bizonyítékokat. A Bizottság a kartell minden résztvevőjével ismertette az őt érintő lehetséges bírságok mértékét.
- 9 2014. januárban az érintett vállalkozások az előírt határidőben benyújtották vitarendezési beadványaikat, a felperes kivételével, amely úgy döntött, hogy kivonul ebből az eljárásból. Ily módon 2014. február 10-én a felperes visszaszolgáltatta a Bizottságnak azt a CD-ROM-ot, amelyet részére a vitarendezési eljárás keretében 2013. február 21-én adtak át.
- 10 2014. február 13-án a Bizottság kifogásközlést intézett az állítólagos kartell négy másik tagjához, 2014. április 2-án pedig az 1/2003 rendelet 7. és 23. cikke alapján vonatkozásukban meghozta a C (2014) 2074 final vitarendezési határozatot (a továbbiakban: vitarendezési határozat).

C. A megtámadott határozat meghozatala a rendes eljárás szerint és az említett határozat tartalma

- 11 2014. december 3-án a Bizottság kifogásközlést küldött a felperes részére, amely 2015. február 16-án, az iratbetekintést követően válaszolt arra. A felperes ezt követően 2015. április 17-én meghallgatáson vett részt.
- 12 2016. május 25-én a Bizottság az 1/2003 rendelet 7. és 23. cikke alapján meghozta a megtámadott határozatot. A határozat rendelkező része a következőképpen szól:

„1. cikk

A Pometon SpA megsértette a Szerződés 101. cikkének (1) bekezdését, valamint az EGT-Megállapodás 53. cikkének (1) bekezdését azáltal, hogy az acél koptatóanyagok ágazatában az árakat érintő egységes és folyamatos jogsértésben vett részt, amely abban állt, hogy az egész EGT-re kiterjedően összehangolta az árakkal kapcsolatos magatartását.

A jogsértés időtartama 2003. október 3. és 2007. május 16. közé esett.

2. cikk

Az 1. cikkben említett jogsértés miatt a Pometon SpA-val szemben a következő bírság került kiszabásra: 6 197 000 euró [...].”

- 13 Lényegében a megtámadott határozat egészéből az következik, hogy a Pometon, illetve a kartell többi résztvevője egyrészt egységes számítási módot vezettek be (a kartell első ága), amely lehetővé tette számukra a koptatóanyagok árának összehangolt emelését, a hulladék árának mutatói alapján (a továbbiakban: hulladékfelár: lásd az alábbi 132. és 136. pontot). Másrészt ezzel párhuzamosan megállapodtak (a kartell második ága), hogy összehangolják magatartásukat a koptatóanyagok egyedi ügyfelekkel szemben érvényesített értékesítési árait illetően, vállalva különösen azt, hogy nem versengenek árcsökkentések révén (a megtámadott határozat (33), (37) és (57) preambulumbekkezdése; lásd az alábbi 173. pontot).
- 14 A szóban forgó jogsértés minősítését illetően a Bizottság úgy ítélte meg, hogy az EUMSZ 101. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke folyamatos és egységes megsértéséről van szó. Nem pusztán arról van szó ugyanis, hogy a résztvevők valamennyi versenyellenes megállapodása az árak összehangolására

vonatkozott és ugyanazokat a termékeket érintette, hanem azok ugyanolyan módon zajlottak le a jogsértés teljes időtartama alatt, vagyis 2003. október 3. és 2007. május 16. között, amikor a felperes eladta a koptatóanyagok ágazatában fennálló tevékenységét a Winoának. Végül a jogsértésben részt vevő vállalkozások, valamint a nevükben eljáró személyek lényegében ugyanazok voltak (a megtámadott határozat (107) és (166) preambulumbekzdése).

- 15 Végül a Bizottság szerint e kartell célja a verseny korlátozása volt, jelentős hatással az érintett termék tagállamok, illetve az EGT-Megállapodás részesei közötti kereskedelmére (a megtámadott határozat (142) és (154) preambulumbekzdése).
- 16 Ami a felperes jogsértésben való részvételének időtartamát illeti, a Bizottság e részvétel kezdő időpontját 2003. október 3-ában jelölte meg, és annak alapján, hogy a Pometon hivatalosan nem lépett ki az említett kartellból, úgy ítélte meg, hogy e vállalkozás kartellben való részvétele 2007. május 16-ig tartott, amikor a felperes eladta a koptatóanyagok ágazatában fennálló tevékenységét a Winoának (a megtámadott határozat (160) és (166) preambulumbekzdése; lásd még a fenti 1. pontot).
- 17 Az 1/2003/EK rendelet 23. cikke (2) bekezdésének a) pontja alapján kiszabott bírságok megállapításáról szóló iránymutatás (HL 2006. C 210., 2. o.; a továbbiakban: bírságkiszabási iránymutatás) alapján a Bizottság a Pometonnal szemben kiszabott bírság alapösszegét a felperes által az EGT-országok piacain 2006-ban – vagyis a Pometon szóban forgó jogsértésben való részvételének a koptatóanyagokkal kapcsolatos tevékenysége francia versenytársa részére történő eladását megelőző utolsó évben – elért eladások értékének 16%-ában állapította meg.
- 18 Ez az arány egy 15%-os alapmértéknek felel meg, amelyet ezenkívül 1%-kal megnöveltek annak érdekében, hogy figyelembe vegyék a jogsértés egész EGT-t felölelő földrajzi kiterjedését (a megtámadott határozat (214)–(216) preambulumbekzdése). A bírság alapösszegének változó részét ezt követően 16%-os kiegészítő összeggel növelték, amelyet azért alkalmaztak, hogy elrettentsék a vállalkozásokat attól, hogy árösszehangoló megállapodásokat kössenek, a bírságkiszabási iránymutatás 25. pontjának megfelelően (a megtámadott határozat (220) preambulumbekzdése).
- 19 Egyebekben az ily módon kiszámított alapösszeget nem növelték súlyosbító körülmények miatt. Éppen ellenkezőleg, a Pometon esetében ezt az összeget 10%-kal csökkentették enyhítő körülmények címén, mivel a többi vállalkozáshoz képest kisebb mértékben vett részt a kartell második ágában (a megtámadott határozat (225) preambulumbekzdése).
- 20 Végül a bírságkiszabási iránymutatás 37. pontja, vagyis olyan rendelkezés alapján, amely lehetővé teszi a Bizottság számára, hogy eltérjen az említett iránymutatás által előírt módszerektől, ha ezt „az egyes ügyek egyedisége” igazolja, ezen intézmény módosította a bírság kiigazított alapösszegét (a megtámadott határozat (228)–(231) preambulumbekzdése), ami 60%-os csökkentést eredményezett.
- 21 Végeredményben, amint az a megtámadott határozat 2. cikkéből kitűnik, e számítást követően a felperessel szemben kiszabott bírság összege 6 197 000 euró volt (lásd a fenti 12. pontot).

II. Az eljárás és a felek kérelmei

- 22 A Törvényszék Hivatalához 2016. augusztus 3-án benyújtott keresetlevelével a felperes előterjesztette a jelen keresetet.
- 23 Az írásbeli szakasz befejezéséről 2017. február 21-én értesítették a feleket. A Törvényszék Hivatalához 2017. március 24-én benyújtott beadványában a felperes tárgyalás tartása iránti indokolt kérelmet terjesztett elő, a Törvényszék eljárási szabályzata 106. cikke (2) bekezdésének megfelelően.

- 24 2018. március 21-i határozatával a Törvényszék az eljárási szabályzat 28. cikkének megfelelően az ügyet a kibővített tanács elé utalta.
- 25 2018. március 22-i végzésével, amellyel helyt adott a felperes bizonyításfelvétel elrendelésére irányuló másodlagos kérelmének, a Bizottság az eljárási szabályzat 91. cikke b) pontjának, 92. cikke (1) bekezdésének, valamint 103. cikke (1) bekezdésének megfelelően egyrészt arra kötelezte a Bizottságot, hogy nyújtsa be a vitarendezési határozat teljes változatát, valamint az engedékenységet kérelmező közigazgatási iratok ID 5., ID 10., ID 136. és ID 643. sz. dokumentumaiban szereplő nyilatkozatait, másrészt pedig, hogy jelölje meg a vitarendezési határozat címzettjeinek 2009. évi teljes forgalmát, amelyet az említett határozatban figyelembe vettek.
- 26 2018. május 4-i Pometon kontra Bizottság végzésével (T-433/16) a Bizottság által a fent hivatkozott 2018. március 22-i végzés alapján benyújtott, dokumentumok bizalmas kezelése iránti kérelmeket elbíráló Törvényszék úgy döntött, hogy az engedékenységet kérelmező szóbeli nyilatkozatainak leiratait tartalmazó ID 5., ID 10., ID 136. és ID 643. sz. dokumentumokba a felperes ügyvédei betekinhetnek a Törvényszék Hivatalában. Ezzel szemben elutasította a bizalmas kezelés iránti kérelmet egyrészt a vitarendezési határozat címzettjének minősülő négy vállalkozás 2009. évi forgalmát, másrészt pedig az említett határozat 1. (a (90) preambulumbekendés), 3. (a (100) preambulumbekendés) és 4. (a (103) preambulumbekendés) táblázatában szereplő adatokat illetően.
- 27 Pervezető intézkedések keretében a Törvényszék egyrészt felhívta a felperest arra, hogy tegyen írásbeli észrevételeket a tekintetben, hogy milyen hatást gyakorolnak a fenti 26. pontban hivatkozott nem bizalmas adatok az ötödik, a bírság alapösszegének a bírságkiszabási iránymutatás 37. pontja alapján történő kiigazítására vonatkozó jogalapra. A felperes e felhívásnak a kitűzött határidőn belül eleget tett. Másrészt a Törvényszék felhívta a feleket arra, hogy a tárgyalás során szóban válaszoljanak bizonyos számú írásbeli kérdésre.
- 28 Egyebekben a tárgyalás során a Bizottság kérte, hogy benyújthasson egy, a szóban forgó kartellben részt vevő öt vállalkozásra vonatkozó, azon adatokat tartalmazó táblázatból álló dokumentumot, amelyekre állítása szerint támaszkodott, amikor az egyes említett vállalkozások vonatkozásában megállapította a bírságkiszabási iránymutatás 37. pontja alapján a bírság alapösszege kiigazításának szintjét. Kérte ezen adatoknak a nyilvánossággal szembeni bizalmas kezelését.
- 29 A Törvényszék úgy döntött, hogy e dokumentumot az elfogadhatósága értékelésének sérelme nélkül felveszi az iratanyagba, és 2018. július 2-án lejáró határidőt írt elő a felperes számára, hogy ismertesse az e dokumentumra vonatkozó észrevételeit, az eljárási szabályzat 85. cikke (4) bekezdésének megfelelően. Miután a felperes 2018. július 2-án ismertette észrevételeit, az eljárás szóbeli szakaszát ebben az időpontban lezárták.
- 30 2018. november 8-i végzésével a Törvényszék harmadik tanácsának elnöke újra megnyitotta az eljárás szóbeli szakaszát. A Bizottságot felhívták, hogy ismertesse észrevételeit egy új, a felperes 2018. július 2-i észrevételeiben szereplő adatot illetően, az pedig e felhívásnak az előírt határidőben eleget tett. 2019. január 17-i határozatával a Törvényszék harmadik tanácsának elnöke lezárta az eljárás szóbeli szakaszát.
- 31 A felperes keresetében azt kéri, hogy a Törvényszék:
- semmisítse meg a megtámadott határozatot;
 - másodlagosan semmisítse meg vagy változtassa meg a megtámadott határozatot, amennyiben a Bizottság azt állítja, hogy a felperes 2007. május 16-ig vett részt a jogsértésben, és az elévülés ellenére bírságot szab ki vele szemben;
 - harmadlagosan semmisítse meg a bírságot vagy csökkentse annak összegét;

- kötelezze a Bizottságot a felperes által a meghozandó ítéletet megelőzően esetlegesen megfizetett összegek, valamint az említett határozat végrehajtása során nála esetlegesen felmerült valamennyi költség visszafizetésére;
- hozza meg a felperes által kért pervezető intézkedéseket, illetve másodlagosan az általa kért bizonyításfelvételi intézkedéseket;
- a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére.

32 A Bizottság azt kéri, hogy a Törvényszék:

- utasítsa el a keresetet;
- utasítsa el a pervezető intézkedések, illetve bizonyításfelvétel iránti kérelmet;
- a felperest kötelezze a költségek viselésére.

III. A jogkérdésről

- 33 A felperes első két kérelmének alátámasztása érdekében négy jogalapra hivatkozik. Először, a megtámadott határozat sérti az eljárás pártatlanságának elvét, az ártatlanság vélelmének elvét, valamint a védelemhez való jogot, amennyiben a Bizottság már a vitarendezési határozatban konkrét magatartásokat tulajdonított neki, ezáltal meghatározva a megtámadott határozatban a felperes vonatkozásában később rögzített vádakokat.
- 34 Másodszer, a felperes az EUMSZ 101. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke megsértésére, az indokolás hiányosságára és ellentmondásosságára, valamint a védelemhez való jog és a bizonyítási teherre vonatkozó szabályok megsértésére hivatkozik, amennyiben a Bizottság bizonyítékok nélkül tudta be neki a részvételt egy olyan kartellben, amelynek valójában soha nem volt részese.
- 35 Harmadszer, a megtámadott határozat sérti az EUMSZ 101. cikket és az EGT-Megállapodás 53. cikkét, amennyiben a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a kartell cél általi versenykorlátozásnak minősül.
- 36 Negyedszer, a felperes vitatja a kartellben való részvételének időtartamát és az elévülésre hivatkozik.
- 37 Végül a harmadik, a bíróság megsemmisítésére vagy az összegének megváltoztatására irányuló kérelmének alátámasztása érdekében a felperes az indokolási kötelezettség, valamint az arányosság és az egyenlő bánásmód elvének megsértésére hivatkozik, a bíróság alapösszegének a Bizottság által a bírágkiszabási iránymutatás 37. pontja alapján végzett kivételes kiigazítását illetően.

A. Az első, az eljárás pártatlansága elvének, az ártatlanság véelme elvének, valamint a védelemhez való jognak a megsértésére alapított jogalapról, amennyiben a Bizottság a vitarendezési határozatban konkrét magatartásokat tulajdonított a felperesnek, ezáltal meghatározva a megtámadott határozatban lefolytatott mérlegeléseket

1. A felek érvei

38 A felperes rámutat, hogy bár nem volt a vitarendezési határozat címzettje, e határozat 4. pontjában (az események ismertetése) többször is megemlíti, lényegében mint a kartellben aktívan részt vevő vállalkozást. Közelebbről a vitarendezési határozat alábbi részeit emeli ki, amelyekben a Bizottság kifejezetten hivatkozott a magatartására:

„26. Az Ervin, a Winoa, a Pometon, az MTS és a Würth gyakorta tartott kétoldalú, illetve többoldalú kapcsolatot, amelynek során egyeztették az EGT-ben általuk értékesített acél koptatóanyagokra alkalmazandó legfontosabb árösszetevőket, vagyis a »hulladékfelárat« és az energiefelárat. Elsősorban kétoldalú kapcsolatok útján azt egyeztették, hogy mely versenyparamétereket engedélyezik maguk között az egyedi ügyfelek tekintetében. Ebben az átfogó összefüggésben a felek az EGT-re kiterjedő magatartást tanúsítottak.

[...]

28. 2003. októberben a Winoa, az Ervin és a Pometon találkozott [...], hogy megállapodjanak egy olyan közös hulladékfelár egységes kiszámítási módjáról, amelyet minden említett vállalkozás alkalmaz [...].

29. Az MTS és a Würth [...] nem vett részt a folyamat kezdeti szakaszaiban, amikor a Winoa, az Ervin és a Pometon közötti megállapodást megkötötték.

[...]

31. A Pometonnal fenntartott kapcsolatok 2007. május 16-ig tartottak, amikor a Pometon eladta az acél koptatóanyagok ágazatában fennálló tevékenységét a Winoának és elhagyta a piacot.

[...]

38. A bizonyítékok azt támasztják alá, hogy a Winoa, az Ervin és a Pometon közötti kapcsolatok 2003. októbertől alakultak figyelembe veendő magatartássá.”

39 Márpedig a felperes úgy véli, hogy az említett hivatkozások nem voltak nélkülözhetetlenek, sőt hasznosak sem. Közelebbről először kifejti, hogy a vitarendezési határozat (31) preambulumbekzdésében hivatkozott elemek – amelyek lényegileg azt állapítják meg, hogy 2007. május 16-ig, vagyis addig az időpontig vett részt a kartellben, amikor eladta tevékenységét a Winoának és elhagyta a piacot – nem szerepeltek a négy másik érintett vállalkozás vitarendezési beadványaiban. Másodszor és mindenféleképpen, a vitarendezési eljárásban a végső határozat kizárólag a vitarendezésben részt vevő vállalkozások magatartására, illetve a velük szemben kiszabott szankciókra vonatkozhat.

40 Ezt az elemzést egyébként alátámasztja a vitarendezési határozat és a szintén egy vitarendezési eljárásra vonatkozó, az AT.39965 – „gombák” ügyben 2014. június 25-én hozott C(2014) 4227 final bizottsági határozat összehasonlítása is. A felperes szerint e határozatban ugyanis a releváns események ismertetésében semmilyen utalás nem szerepelt arra a vállalkozásra, amely nem fogadta el a vitarendezést.

- 41 E körülmények között a vitarendezési határozatban a felperesnek tulajdonított magatartásokra való utalás egyértelműen azt mutatja, hogy a Bizottság már azt megelőzően prejudikálta vétkességét, hogy e vállalkozásnak lehetősége lett volna a védekezésre. A megtámadott határozat tehát sérti az eljárás pártatlanságának elvét, az ártatlanság vélelmének elvét, valamint a felperes védelemhez való jogát.
- 42 Egyebekben az utóbbi vonatkozásban a felperes vitatja a Bizottság érvelését, amely az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, 1950. november 4-én Rómában aláírt egyezmény ártatlanság vélelméről szóló 6. cikke (2) bekezdésének az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) által tulajdonított értelmezésen alapul.
- 43 E rendelkezés tárgyában többek között előadja, hogy ellentétben a Bizottság állításával (lásd az alábbi 51. pontot), az EJEB 2014. február 27-i Karaman kontra Németország ítéletében (CE:ECHR:2014:0227JUD001710310) ügy ítélte meg, hogy amennyiben egy több személyt érintő büntetőeljárásban, amelyben az említettekkel szemben nem lehet egyidejűleg ítéletet hozni, a vádlottak bűnösségének értékelése érdekében elengedhetetlen, hogy egy első ítéletben utaljanak egy olyan vádlott bűncselekményben való részvételére, akivel szemben egy időben eltolt második büntetőeljárás során hoznak ítéletet, az illetékes bíróságnak el kell kerülnie, hogy az eljárás során vizsgált vádlottak büntetőjogi felelősségének értékelése céljából a szükségesnél több információt szolgáltatasson (EJEB, 2014. február 27., Karaman kontra Németország ítélet CE:ECHR:2014:0227JUD001710310, 64. és 65. pont).
- 44 Márpedig a felperes szerint ugyanezt a kritériumot kell alkalmazni, ha a jelen ügghöz hasonlóan a Bizottság, miután jogsértési eljárást indított öt olyan vállalkozással szemben, amelyeket azzal gyanúsított, hogy kartellben vettek részt, először vitarendezési határozatot hoz négy vállalkozás tekintetében, majd másodszer a 734/2004 rendelet általános rendelkezései alapján lefolytatott rendes eljárás eredményeként jogsértést megállapító határozatot hoz az ötödik, a vitarendezési eljárásból időközben kivonult vállalkozással szemben.
- 45 Egyébként a Bizottság azon érvelését illetően, amely szerint a felperes nevét tévedésből említették meg a vitarendezési határozat ideiglenes változatának közzététele során, a felperes kiemeli, hogy a jelen esetben az ártatlanság vélelme elvének megsértése abból ered, hogy a vitarendezési határozat közzétételének módjától függetlenül a Pometonnal szemben az említett határozatban pontos vádakot fogalmaztak meg a kartellben való részvételét illetően. A felperes nevének „egy másik vállalkozás” megjelöléssel való helyettesítése 2015. január 6-án a vitarendezési határozat nyilvánosságra hozott változatában tehát nem alkalmas az említett elv megsértésének kiküszöbölésére az említett határozatban.
- 46 A Bizottság vitatja ezt az érvelést.
- 47 Mindenekelőtt a felperes által kifogásolt hivatkozások szerint kizárólag a kartellben részt vevő négy másik vállalkozás felelősségének megalapozását szolgálják és egyebekben semmilyen kihatással nincsenek a Bizottság azon kötelezettségére, hogy lefolytassa a kontradiktórius eljárást a felperessel szemben, miután az kivonult a vitarendezési eljárásból.
- 48 A Bizottság továbbá előadja, hogy mind eljárási síkon, mind pedig a szankció anyagi jogi síkján minden más megoldás egyfajta „bírság alóli mentességnek” felelne meg azon vállalkozások javára, amelyek kivonulnak az általuk eredetileg elfogadott vitarendezési eljárásból.
- 49 A két eljárás láncolata, emeli ki továbbá a Bizottság, vitathatatlanul összetett, „hibridnek” is nevezett eljárást képez, mivel azt külön jogszabályi rendelkezések szabályozzák, ugyanis a vitarendezési eljárás konkrétan a 773/2004 rendelet 10a. cikke szabályozza, míg a későbbi kontradiktórius eljárás ugyanezen rendelet más rendelkezései; a felperes egyébként egyáltalán nem vonta kétségbe e

rendelkezések jogszerűségét. A vitarendezésben részt nem vevő vállalkozás pozíciója ugyanakkor még egy hibrid eljárásban sem biztosíthat számára olyan eljárási előnyt, amely lehetővé teszi az alkalmazandó szabályoktól való eltérést.

- 50 Ezt követően a Bizottság előadja, hogy a felperes vonatkozásában mindenféleképpen tiszteletben tartotta az ártatlanság vélelmének elvét és többek között az EJEB által a 2014. február 27-i Karaman kontra Németország ítéletben (CE:ECHR:2014:0227JUD001710310) rögzített követelményeket. E tekintetben a Bizottság kiemeli, hogy elővigyázatos módon kifejezetten kiemelte a vitarendezési határozat 4. lábjegyzetében, valamint a megtámadott határozat (27) és (28) preambulumbekzdésében, hogy a vitarendezési határozatban szereplő események leírása alapján semmilyen következtetést nem lehet levonni a Pometon e kartellben való részvételével kapcsolatos vétkességét illetően, mivel e vállalkozással szemben a későbbiekben a jogsértés megállapítását célzó kontradiktórius eljárást kell lefolytatni.
- 51 Végeredményben a jelen eljárásban annak eldöntése érdekében, hogy megsértették-e az ártatlanság vélelmének elvét, a Bizottság szerint a Pometon védelemhez való jogának tiszteletben tartására kell támaszkodni; e jogot a jelen esetben a megtámadott határozat meghozatalához vezető rendes eljárás teljes tartama alatt tiszteletben tartották.

2. A Törvényszék álláspontja

a) A jelen jogvita jogi kerete a Bizottság vitarendezési határozatának kiemelt vetületei szempontjából

- 52 A jelen jogalap elemzésének megkezdése előtt röviden rá kell mutatni, hogy a felperes a védelemhez való jogának megsértésére kizárólag azzal összefüggésben hivatkozik, hogy a Bizottság utalt egyes magatartásaira a vitarendezési határozatban, amelynek ugyanakkor nem címzettje. Következésképpen egyáltalán nem kifogásolja azt, hogy a Bizottság a megtámadott határozat elfogadásához vezető eljárás során ne tartotta volna tiszteletben a védelemhez való jogához kapcsolódó valamennyi eljárási garanciát, így többek között a 773/2004 rendelet általános rendelkezései által előírt eljárási garanciákat.
- 53 A jelen jogalap tárgyának pontosítását követően előzetesen ki kell emelni, hogy a felek többek között az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 41. cikke (1) bekezdésének és 48. cikkének tartalma kapcsán képviselnek eltérő álláspontot, különösen az utóbbi rendelkezést illetően, figyelemmel a felek által a 2014. február 27-i Karaman kontra Németország ítéletnek (CE:ECHR:2014:0227JUD001710310) tulajdonított értelmezésre; ezt az ítéletet az EJEB az ártatlanság vélelmének elvének egy olyan összetett büntetőeljárás keretében történő tiszteletben tartása kapcsán hozta, amelyben több személy szerepelt, akikkel szemben nem lehetett együttesen ítéletet hozni (lásd a fenti 43. és 50. pontot). A Charta e két cikke a következőképpen szól:

„41. cikk

(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit az Unió intézményei, szervei és hivatalai részrehajlás nélkül, tisztességes módon és észszerű határidőn belül intézzék.

[...]

48. cikk

(1) Minden gyanúsított személyt mindaddig ártatlannak kell vélelmezni, amíg bűnösségét a törvénynek megfelelően meg nem állapították.

(2) Minden gyanúsított személy számára biztosítani kell a védelemhez való jogának tiszteletben tartását.”

- 54 E tekintetben egyrészt fontos arra emlékeztetni, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint, noha a versenyszabályok megsértésének szankcionálása területén fennálló hatáskörének gyakorlása során a Bizottság nem tekinthető az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény 6. cikke értelmében vett „bíróságnak”, és többek között büntetőjogi feladatkört ellátó hatóságnak, ez nem változtat azon, hogy a közigazgatási eljárás során köteles tiszteletben tartani az Európai Unió által biztosított alapvető jogokat, amelyek között szerepel a megfelelő ügyintézéshez való, a Charta 41. cikkében szabályozott jog. Különösen a Bizottság előtti kartelljogi közigazgatási eljárásban a Chartának ez utóbbi cikke, nem pedig a hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való jogról szóló 47. cikke alkalmazandó (2013. július 11-i Ziegler kontra Bizottság ítélet, C-439/11 P, EU:C:2013:513, 154. pont).
- 55 Másrészt az ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy az ártatlanság védelmének elve, amely eredetét tekintve a büntetőjog területére tartozik, és amelyet az uniós jogban jelenleg a Charta 48. cikkének (1) bekezdése rögzít, megfelelően alkalmazandó az európai versenyjogi szabályok tiszteletben tartásával kapcsolatos közigazgatási eljárásokban is, tekintettel a kérdéses jogsértések jellegére, és a hozzájuk kapcsolódó szankciók súlyosságára és jellegére (1999. július 8-i Hüls kontra Bizottság ítélet, C-199/92 P, EU:C:1999:358, 150. pont; lásd még ebben az értelemben: Eturas és társai ítélet, C-74/14, EU:C:2016:42, 38–40. pont; 2013. április 12-i CISAC kontra Bizottság ítélet, T-442/08, EU:T:2013:188, 93. és 94. pont).
- 56 Ebből következik, hogy a versenyszabályok megsértésének szankcionálása terén az uniós jog jelenlegi állásának keretében a Bizottság által az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének megsértésével vádolt vállalkozást megillető alapvető jogok és eljárási jogok tiszteletben tartása garantálásának alapja egyrészt a Bizottság azon kötelezettsége, hogy a versenyszabályok alkalmazására irányuló eljárás minden szakaszában teljes mértékben részrehajlás nélkül járjon el (a Charta 41. cikke), ami magában foglalja a megindított vizsgálat által érintett vállalkozások ártatlansága védelmének tiszteletben tartására irányuló kötelezettséget is (a Charta 48. cikke), másrészt pedig az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése alapján ezen intézmény által elfogadott kötelező határozat címzettjének minősülő valamennyi vállalkozás azon joga, hogy védelme érdekében az uniós bíróságokhoz forduljon: először első fokon a Törvényszékhez, majd azt követően fellebbezés keretében adott esetben a Bírósághoz.
- 57 Ezen általános előfeltevések rögzítését követően a jelen ügyben releváns eljárási szabályok kapcsán emlékeztetni kell arra, hogy a 773/2004 rendelet 2. cikke szerint, amikor a Bizottság úgy dönt, hogy eljárást indít egyes vállalkozásokkal szemben azon esetek vizsgálatára érdekében, „ahol fennáll ezen elvek megsértésének a gyanúja” (lásd az EUMSZ 105. cikket), „[kiadja] a kifogásközlést vagy a feleknek szóló felkérést, hogy jelezzék a vitarendezési megbeszéléseken való részvételi szándékukat”.
- 58 E második vonatkozásban e rendelet 10a. cikkének (1) bekezdése azt mondja ki, hogy „[az] eljárás megindítását követően a Bizottság határidőt állapíthat meg, amelyen belül a felek írásban nyilatkozhatnak, hogy készek egy esetleges vitarendezési beadvány benyújtása céljából vitarendezési megbeszéléseken részt venni”.
- 59 E tekintetben az 1/2003/EK tanácsi rendelet 7. és 23. cikke szerint kartellügyekben hozott határozatok elfogadása érdekében folytatott vitarendezési eljárások lefolytatásáról szóló bizottsági közlemény (HL 2008. C 167., 1. o.; a továbbiakban: a vitarendezési eljárások lefolytatásáról szóló közlemény) 11. pontja egyebekben kimondja, hogy az említett megbeszéléseken való részvétel iránti érdeklődésüket kifejező vállalkozások írásbeli nyilatkozatai „nem jelenti[k] azt, hogy a felek elismernék, hogy jogsértésben vettek részt, illetve hogy felelősek jogsértésért”.

60 Mindezek után, annak érdekében, hogy konkrétan előre lehessen haladni az előirányzott megbeszélésekkel, a 773/2004 rendelet 10a. cikkének (2) bekezdése az alábbiakat mondja ki:

„A vitarendezési megbeszéléseken részt vevő feleket a Bizottság tájékoztathatja a következőkről:

- a) a velük szemben felhozni kívánt kifogások;
- b) a tervezett kifogások megállapításához felhasznált bizonyítékok;
- c) az ügy aktájában az adott pillanatban szereplő bármely meghatározott, hozzáférhető dokumentum nem bizalmas változata;
- d) a lehetséges bírságok mértéke.”

61 A jelen ügyben az iratokból az tűnik ki, hogy írásbeli nyilatkozatát követően a koptatóanyagokkal kapcsolatos feltételezett kartellben részt vevő valamennyi vállalkozás, a Pometont is beleértve megkapott minden, a 773/2004 rendelet 10a. cikkének (2) bekezdésében előírt információt (lásd a fenti 8. és 60. pontot).

62 Ebben a jogi és ténybeli összefüggésben kell tehát érdemben értékelni a jelen jogalapot.

b) A Bizottság pártatlansági kötelezettségéről, valamint az ártatlanság vélelméről, többek között egy időben eltolt hibrid eljárás konkrét esetében

63 Annak értékelése érdekében, hogy először, a Bizottság tiszteletben tartotta-e pártatlansági kötelezettségét a Pometonnal szemben, többek között a vitarendezési eljárás során, amelyről az utóbbi ugyanakkor lemondott, ki kell emelni, hogy a Bizottság által a kartellben részt vevő négy másik vállalkozással szemben elfogadott vitarendezési határozat kétséget kizáróan véget vetett annak a jogsértésnek, amellyel ezen intézmény vádolta e vállalkozásokat, és ebből következően véget vetett a szóban forgó kartellnek, valamint az érintett piacra gyakorolt hátrányos hatásainak is, az érintett öt vállalkozás közül négy ugyanis elismerte, hogy összehangolták a koptatóanyagok árait, valamint vállalták, hogy haladéktalanul véget vetnek annak.

64 Ezzel szemben ugyanezen vitarendezési határozat nem vetett véget a Bizottság fellépésének a Pometonnal szemben 2013. január 16-án indított eljárást illetően (lásd a fenti 7. pontot), mivel az utóbbi lemondott a vitarendezési eljárás folytatásáról, amely iránt eredetileg biztos érdeklődést tanúsított, és ügyének vizsgálatát ebből következően kontradiktórius módon kell folytatni, egy ily módon hibriddé vált jogsértési eljárás keretében. A Pometon vitarendezési eljárásból való visszavonulását követően ugyanis „az 1/2003 rendelet 7. cikkén alapuló eljárás [a Pometonnal] szemben [még mindig] folyamatban van”, rögzíti e vitarendezési határozat 4. lánkjegyzete.

65 Ebben az összefüggésben a felperes által javasolt értelmezés, amely szerint a vitarendezési határozatban szereplő egyes magatartásokra való utalások megsértették az ártatlanság vélelméhez való jogát, megkérdőjelezve a Bizottság által irányában tanúsítandó pártatlanságot, objektíve ellentétesek azzal, hogy a Bizottság többek között a vitarendezési határozat 4. lánkjegyzetében kifejezetten kizárta az eljárás e szakaszában a Pometon vétkességét, éppen azért, mert ügyét kontradiktórius keretek között kell kivizsgálni, konkrét vád, vagyis azon kifogásközlés alapján, amelyet a Bizottság ténylegesen 2014. december 3-án fogad el.

- 66 Közelebbről, a Pometon magatartására vonatkozó, a vitarendezési határozat (38) preambulumbekzdésében – amelyben a Bizottság kimondja, hogy a rendelkezésére álló bizonyítékok „azt támasztják alá, hogy a Winoa, az Ervin [az engedékenységet kérelmező] és a Pometon közötti kapcsolatok 2003. októbertől alakultak figyelembe veendő magatartássá” (lásd a fenti 38. pontot) – szereplő hivatkozás nem cáfolhatja e megállapítást.
- 67 Mindenekelőtt ugyanis e szöveg nem tartalmazza a szóban forgó tények semmilyen jogi minősítését és nem teszi lehetővé azon objektív következtetés levonását, hogy a Bizottság a vitarendezési határozat szakaszában már megállapította a Pometon vétkességét, mivel a vitarendezési határozat e bevezető részében a kartell négy másik, az említett határozat kizárólagos címzettjeinek minősülő résztvevőjének vétkességét sem bizonyította.
- 68 Ezt követően az a körülmény, hogy ugyanezen vitarendezési határozat a következő, a négy másik vállalkozással szemben kifogásolt tények jogi minősítésével foglalkozó pontban (Legal Assessment) hivatkozik arra a tényre, hogy az utóbbiak elismerték részvételüket a jogsértésben és ily módon beismerték vétkességüket, nem alakíthatja át automatikusan, *de facto* és *de iure* a felperes egyes, az események leírásában szereplő magatartásaira való hivatkozásokat a Bizottság egyfajta „álcázott ítéletévé”, amely a Pometon vétkességére is vonatkozik.
- 69 Mindamellett a jelen ügghöz hasonlóan hibriddé vált eljárás keretében elfogadott vitarendezési határozat szövegezése során az egyrészt a kartell egészére vonatkozó tények ismertetése, másrészt a vétkességüket elismerő vállalkozásoknak konkrétan betudott tények jogi minősítése közötti elhatárolásnak a lehető legegységesebbnek és legvilágosabbnak kell lennie, éppen azért, hogy ugyanazon, a jelen esetben a koptatóanyagokra vonatkozó (lásd a fenti 3. pontot) közigazgatási ügy keretében ne tekintsek azonosnak a megállapodást megkötő vállalkozások és azon vállalkozás végleges jogi helyzetét, amely gyakorolta a vitarendezési eljárásból való kivonuláshoz való jogát, és amellyel szemben a közigazgatási eljárás még folyamatban van (lásd a fenti 64. pontot).
- 70 Ezért először, amint arra a Bíróság 2013. július 11-i Ziegler kontra Bizottság ítéletében (C-439/11 P, EU:C:2013:513, 154. pont) emlékeztetett, a Charta 41. cikke által valamennyi uniós intézmény számára előírt pártatlanság alapvető kötelezettségének kell vezetnie a Bizottságot, amikor vitarendezési határozatot szerkeszt az ezen eljárásból kivonuló vállalkozás vonatkozásában hibriddé vált eljárás sajátos összefüggésében (lásd a fenti 54. pontot).
- 71 Az a vállalkozás ugyanis, amely végül úgy döntött, hogy lemond a vitarendezésről, ugyanakkor nem vesztette el az ahhoz való jogát, hogy részrehabilitáció nélkül kezeljék, ahogy az érintett jogsértés vonatkozásában az ártatlanság vélelméhez való jogát sem, még akkor sem, ha formálisan csak a jelen eljárásban a felperes részére 2014. december 3-án kézbesített, a kontradiktórium eljárást megindító kifogásközlés elfogadásának időpontjában képezte vád tárgyát.
- 72 Ennélfogva a Charta 41. cikkében rögzített pártatlansági kötelezettség tiszteletben tartása azt jelenti, hogy egy hibriddé vált eljárásban a Bizottság minden ahhoz szükséges szerkesztési elővigyázatossági intézkedéssel szerkeszti és indokolja meg a határozatot, hogy e határozat, noha annak nem címzettje a vitarendezési eljárásból kivonult vállalkozás, ne sértse meg az utóbbit az ezt követő kontradiktórium eljárással megillető eljárési garanciák összességét. E szerkesztési elővigyázatossági intézkedéseknek vitathatatlanul arra kell ösztönözniük a Bizottságot, hogy a lehető legnagyobb mértékben kerülje a vitarendezési határozatban a megállapodást meg nem kötő vállalkozás megnevezését. Nem jelenthetik ugyanakkor az e vállalkozásra való – közvetlen vagy közvetett – hivatkozás tilalmát.
- 73 Az EJEB 2014. február 27-i Karaman kontra Németország ítélet (CE:ECHR:2014:0227JUD001710310) alapjául szolgáló ügyben rögzített ítélkezési gyakorlata (lásd a fenti 53. pontot) ugyanis nem igazolhatja a felperes azon állítását, amely szerint a Bizottságnak az EUMSZ 101. cikk megsértésének

megállapítására irányuló eljárásra alkalmazandó pártatlansági kötelezettsége és az ártatlanság véelme tiszteletben tartásának elve alapján el kellett volna kerülnie a felperes egyes magatartásainak megemlítését.

- 74 A 2014. február 27-i Karaman kontra Németország ítéletben (CE:ECHR:2014:0227JUD001710310) az EJEB elismerte, hogy olyan összetett büntetőeljárásban, amelyben több vádlott szerepel, az elkülönült és időben eltolt eljárások mindazonáltal megfelelnek az ártatlanság véelme tiszteletben tartása elvének a büntetőjog területén, azzal a feltétellel, hogy az érintett bíróság bizonyos elővigyázatosságot tanúsít a két, éppen annak érdekében szükséges, illetve az időben azért eltolt büntetőhatározat közül az elsőnek a megszüvegezése során, hogy hatékonyabban lehessen lefolytatni az eljárást a nagyszámú vádlottal szemben.
- 75 Márpedig a jelen ügyben a Bizottság *mutatis mutandis* éppen ezt tette a felperes vonatkozásában, amikor megszüvegezte az ugyanazon kartell által érintett négy másik vállalkozásnak címzett vitarendezési határozatot, amint az a fenti 63–68. pontban tett megállapításokból következik.
- 76 Ezenkívül a vitarendezési határozat tanulmányozása során az esetlegesen érdeklődő közönség nem vonhat le objektíve a Pometon egyes, az ideiglenes vitarendezési határozatban (lásd a fenti 45. pontot) szereplő magatartásaira való hivatkozásokból az e vállalkozás vétkességére vonatkozó következtetést, mivel e határozat egyértelműen hangsúlyozza, hogy kizárólag az a négy vállalkozás a címettje, amelyek elfogadták a jogsértéssel kapcsolatos megállapodást, a Pometonnal kapcsolatos ügyet pedig később, egy különálló és kontradiktórius eljárásban fogják elbírálni.
- 77 A fenti megfontolások alapján tehát e jogalap elemzése teljességének kedvéért már csak azt kell megvizsgálni, hogy a felperes nevére és egyes magatartásaira vonatkozó hivatkozásokat a vitarendezési határozat „események leírásával” foglalkozó részében ténylegesen szükségesnek lehet-e tekinteni a szóban a forgó kartell alapját képező tényállás lehető legpontosabb leírásához.
- 78 Ebből a szempontból először arra kell rámutatni, hogy ugyanazon kartell tagjait illetően e vizsgálatot nem csak a vitarendezési határozat címettjének minősülő négy vállalkozással kapcsolatos ténybeli és jogi háttérre figyelemmel kell elvégezni, hanem egy hibriddé vált vizsgálati eljárás tágabb keretében is, amelynek ennél fogva elkerülhetetlenül ki kell terjednie a felperes mint a szóban forgó feltételezett jogsértés résztvevőjének helyzetére, amellyel szemben a Bizottság 2013. január 16-án ténylegesen meg is hozta a koptatóanyagokkal kapcsolatos kartell vizsgálatának megindításáról szóló határozatot (lásd a fenti 7. pontot).
- 79 Figyelemmel ugyanis a Bizottság fellépésének folyamatosságára a jelen ügyben a négy másik vállalkozással szemben folytatott vitarendezési eljárás és a felperessel szemben hozott megtámadott határozat elfogadásához vezető rendes eljárás (lásd a fenti 64. pontot) között, a felperes egyes magatartásaira való, a vitarendezési határozatban szereplő vitatott hivatkozások objektíve hasznosnak bizonyulhatnak a kartell egésze eredetének leírása során.
- 80 Ugyanakkor annak értékelése céljából, hogy a Bizottság megfelelt-e pártatlansági kötelezettségének a szóban forgó hibrid eljárás teljes tartama alatt, az EJEB által a 2014. február 27-i Karaman kontra Németország ítéletében (CE:ECHR:2014:0227JUD001710310) kialakított értelmezési szempontokra kell támaszkodni, ahogy azt egyébként a felek is teszik. E szempontokat a jelen ügyben természetesen csak *mutatis mutandis* lehet figyelembe venni, mivel a Karaman ügyben e paraméterek egy tisztán büntetőjogi jellegű, időben eltolt eljárásra vonatkoztak (lásd a fenti 74. pontot), ami nem áll fenn a jelen ügyben követett hibrid közigazgatási eljárás esetében.
- 81 Márpedig először a Bizottság által a vitarendezési határozatban követett elővigyázatosság kapcsán ismét rá kell mutatni, hogy a felperes által vitatott hivatkozások, amelyek kizárólag a vitarendezési határozat 4., „Az események leírása” című pontjában szerepelnek, nem tartalmaznak semmilyen jogi minősítést e vállalkozás magatartását illetően.

- 82 Ezenfelül a vitarendezési határozat 2. pontjában, közvetlenül a vitarendezési határozat címzettjének minősülő négy vállalkozás 1. pontban szereplő felsorolását követően a Bizottság a 2.25. pontban kifejezetten úgy jelöli meg a felperest, mint a kartell résztvevőivel szemben indított vizsgálati eljárás tárgyát képező vállalkozást, nem pedig mint a vitarendezési eljárás résztvevőjét. E tekintetben egyébként a kétértelműség kockázatának elkerülése érdekében a Bizottság ismét kiemeli, hogy a felperes nem címzettje az említett határozatnak.
- 83 Ezenkívül, amint arra a Törvényszék már rámutatott a fenti 64. és 65. pontban, a vitarendezési határozat 4. lábjegyzetében a Bizottság kiemeli, hogy a megállapodást elfogadó négy vállalkozás által elismert ténybeli elemekre támaszkodik, valamint hogy a Pometon magatartására való utalások célja kizárólag e négy vállalkozás jogsértésben való részvételének alátámasztása, mivel a Pometonnal szembeni eljárást még le kell folytatni.
- 84 Ebből következik, hogy a Pometonra vonatkozó említett hivatkozások alapján objektíve nem lehet azzal gyanúsítani a Bizottságot, hogy szándékosan prejudikálta e vállalkozás vétkességét és felelősségét a kartell vonatkozásában a szóban forgó kartellben részt vevő négy másik vállalkozásnak címzett vitarendezési határozat szakaszától kezdve.
- 85 Másodszor, azon kérdést illetően, hogy a vitarendezési határozatban a felperes magatartására való hivatkozások szükségesek voltak-e e határozat címzettjei felelősségének megállapításához, mindenekelőtt el kell utasítani a felperes részéről az összehasonlítást a C(2014) 4227 final határozatának alapját képező ügyben hozott bizottsági vitarendezési határozattal, amely ügyben a kartellben részt vevő egyik vállalkozás szintén kivonult a vitarendezésből (lásd a fenti 40. pontot).
- 86 E két ügy körülményeivel kapcsolatos adatok ugyanis nem azonosak. Mindenesetre a felperes nem jelöl meg valószínű hasonlóságokat a fent hivatkozott ügyben, illetve a jelen ügyben szereplő kartellek között.
- 87 Ezt követően emlékeztetni kell arra, hogy a vitarendezési határozat (38) preambulumbekzdésének rendelkezései – amelyek szerint a felperes helyzetére vonatkozó, az előző preambulumbekzdésekben szereplő megfontolások „azt támasztják alá, hogy a Winoa, az Ervin és a Pometon közötti kapcsolatok 2003. októbertől alakultak figyelembe veendő magatartássá”, ezáltal megfelelve a jogsértés kezdetének – nem jelentik azt, hogy a vitarendezési határozat indokolásának e szakaszában a Bizottság már megállapította az összes azt alátámasztó ténybeli és jogi feltétel fennállását, hogy a Pometon a vétkességét elismerő négy másik vállalkozással azonos alapon elismerte vétkességét a szóban forgó jogsértésben való részvételt illetően (lásd a fenti 66. és 67. pontot).
- 88 Ami ezenkívül a vitarendezési határozatnak az öt érintett vállalkozás vonatkozásában az EGT egészét felölelő földrajzi kiterjedésével kapcsolatos (37) preambulumbekzdését illeti, rá kell mutatni, hogy mivel a Bizottság egységes és folyamatos jogsértés fennállását állapította meg, meg kellett jelölni a kartell egészének földrajzi kiterjedését (lásd az alábbi 259. pontot).
- 89 Végül rá kell mutatni, hogy a vitarendezési határozat (31) preambulumbekzdésének, amely kimondja, hogy „[a] Pometonnal fenntartott kapcsolatok 2007. május 16-ig tartottak, amikor a Pometon eladta az acél koptatóanyagok ágazatában fennálló tevékenységét a Winoának és elhagyta [az érintett] piacot”, nem a felperes szóban forgó jogsértés miatt fennálló felelősségének megállapítása a tárgya, hanem az azon kartell időbeli alakulásának pontosítását célozza, amelyben a vitarendezési határozat címzettjének minősülő négy vállalkozás elismerte részvételét, figyelemmel éppen arra, hogy ebben az időpontban a Pometon tevékenységét átvette a Winoa (a vitarendezési határozat (32)–(35) preambulumbekzdése).
- 90 E körülmények között, a jelen ügyre alkalmazandó, a fenti 57–60. pontban felidézett rendelkezések – amelyek jogszerűségét a felperes sem vitatta – tiszteletben tartása mellett az utóbbi nem kifogásolhatja megalapozottan azt, hogy a Bizottság, azáltal, hogy a vitarendezési határozatban rögzítette a négy másik érintett vállalkozás magatartásaival kapcsolatos egyes magatartásait,

megsértette a koptatóanyagokkal kapcsolatos folyamatban lévő ügye későbbi kezelése során alapvető pártatlansági kötelezettségét, sem azt, hogy megsértette az ártatlanság vélelmét vele mint olyan vállalkozással kapcsolatban, amely úgy döntött, hogy nem folytatja a vitarendezési eljárást, míg a négy másik versenytárs vállalkozás azt éppen ellenkezőleg, elfogadta.

- 91 A felperes mindazonáltal előadja, hogy a jelen ügyben az ártatlanság vélelmének megsértése abból fakad, hogy a koptatóanyagokkal kapcsolatos kartellre vonatkozó, őt érintő eljárás, vagyis először a vitarendezési eljárás, majd a kontradiktórius eljárás időben el volt tolva, aminek arra kellett volna köteleznie a Bizottságot, hogy a vitarendezési határozatban hagyjon el minden, az ő sajátos helyzetére vonatkozó utalást (lásd a fenti 7., 10. és 11. pontokat).
- 92 Az vitathatatlanul egyértelmű, hogy a jelen ügyben az, hogy a szóban forgó kartellben részt vevő négy vállalkozás elismerte vétkességét, olyan körülmény, amely szorosan és elkerülhetetlenül kihathat az ugyanazon kartellben való részvétellel gyanúsított ötödik vállalkozás, vagyis a Pometon részvételével kapcsolatos tényekre.
- 93 Ugyanakkor ha egy vállalkozás szabad belátása alapján úgy dönt, hogy a hibrid eljárást választja, ahelyett hogy vitarendezési beadványt terjesztene a Bizottság elé, nem állíthatja az ártatlanság vélelmének tiszteletben tartására hivatkozva azt, hogy a Bizottság mint a versenyszabályok tiszteletben tartására köteles hatóság, a vitarendezési határozatban teljes mértékben köteles figyelmen kívül hagyni a megállapodást kötő más vállalkozások által elismert egyes olyan tényeket, amelyek bár a vitarendezési eljárásban részt nem vevő felperes magatartásaira vonatkoznak, mégis relevánsak az említett kartell egésze fennállásának értékelése szempontjából.
- 94 Egyebekben a Bizottság azon érvének sem lehet helyt adni, amellyel e tekintetben előadja, hogy a felperes álláspontja a gyakorlatban azt jelentené, hogy a vitarendezési eljárásból kivonuló vállalkozások javára egyfajta „bírság alóli mentesség” kerülne elismerésre.
- 95 A felperes által e tekintetben felvetett jogkérdés ugyanis nem a Bizottság azon hatáskörének vitatására irányul, hogy vele szemben bírságot szabjon ki, hanem az ezen intézmény által a koptatóanyagokkal kapcsolatos ügyének kezelése során tiszteletben tartandó pártatlansági kötelezettségre, és ebből következően az időben eltoltt hibrid eljárás során az ártatlanság vélelme elvének tiszteletben tartására is.
- 96 A valamennyi vállalkozást megillető azon jog ugyanakkor, hogy kivonuljon a vitarendezési eljárásból, nem biztosíthat számára jogot az ártatlanság megdönthetetlen vélelméhez, vagyis egy olyan vélelemhez is, amelyet ellentétes bizonyítás révén nem lehet megdönteni: e bizonyítást a jelen ügyben a Bizottságnak kell elvégeznie, éppen az érintett vállalkozással szemben folytatott kontradiktórius eljárás során.
- 97 Következésképpen hibrid jellege és időbeli eltoltsága ellenére az ilyen eljárás mindazonáltal lehetővé teszi egyrészt a Bizottság számára, hogy megfelelően ellássa az egységes piacon folyó szabad verseny megakadályozására, korlátozására vagy torzítására alkalmas bármely magatartás ellenőrzésére és szankcionálására irányuló jogkörét (EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése), illetve másrészt az érintett vállalkozások számára, hogy teljes mértékben hivatkozhasanak védelemhez való jogukra éppen a Bizottsággal történő közvetlen és kontradiktórius szembekerülés során.
- 98 Egyébként a felperes nem állítja, hogy a két eljárás lefolytatása közötti ilyen időbeli eltolódás önmagában ellentétes a kérdéskörrel kapcsolatban alkalmazandó rendeletek releváns rendelkezéseivel, illetve egyebekben a Chartának az uniós intézmények pártatlanságáról szóló 41. cikkével. Úgy véli ezzel szemben, hogy a jelen ügyben a vitarendezési határozat és a megtámadott határozat közötti ilyen eltolódás sérti az őt vétkessége jogszerű megállapításáig megillető ártatlanság vélelmét.

- 99 E tekintetben ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy a vitarendezési eljárásból kivonult vállalkozással szemben a kontradiktórius eljárás megindítására vonatkozó határozat nem kötelezi a Bizottságot arra, hogy elhalassza vagy felfüggeszse a kartell „megszüntetésére irányuló” intézkedéseket (EUMSZ 105. cikk), így többek között a felelősségüket elismerő és e célból végleges vitarendezési beadványt előterjesztő vállalkozásokra vonatkozó intézkedéseket. A vitarendezési határozat meghozatala, amennyiben valamennyi azt lehetővé tevő jogi feltétel fennáll, valójában a verseny fenntartása fogyasztók javát szolgáló általános és magasabb rendű érdekének felel meg. Amint ugyanis azt a 773/2004 rendelet módosításáról szóló, 2015. augusztus 3-i (EU) 2015/1348 bizottsági rendelet (HL 2015. L 208., 3. o.) (3) preambulumbekzdése is kimondja, „[a] fogyasztóknak erősebb érdekük fűződik a titkos kartellek felderítéséhez és megbüntetéséhez, mint azon vállalkozások [...] megbírságolásához, amelyek lehetővé teszik a Bizottságnak az ilyen gyakorlatok felderítését és megtiltását”.
- 100 Ily módon először a jelen ügyre alkalmazandó uniós jog egyetlen rendelkezése sem kötelezi arra a Bizottságot, hogy vitarendezési határozatot hozzon, azzal egyidejűleg, hogy jogsértést megállapító és szankciót előíró határozatot hoz egy olyan vállalkozással szemben, amely ezzel szemben kivonult a vitarendezési eljárásból, vagy már kezdettől fogva nem fogadta el a részvételt az ilyen eljárásban. Ebben az összefüggésben az időbeli eltolódás lehetősége kifejezetten következik a vitarendezési eljárások lefolytatásáról szóló közlemény 19. pontjából, amely a következőket mondja ki:
- „Amennyiben az érintett felek nem nyújtanak be vitarendezési beadványt, a végleges bizottsági határozathoz vezető eljárást esetükben nem a vitarendezési eljárást szabályozó rendelkezések, hanem a 773/2004/EK rendelet általános, különösen a 10. cikke (2) bekezdésének, 12. cikke (1) bekezdésének és 15. cikke (1) bekezdésének rendelkezései alapján folytatják.”
- 101 Másodszor és ebből következően, az uniós jog e kérdéskörre alkalmazandó rendelkezései még egy időben eltolt hibrid eljárás esetében is lehetővé teszik a Bizottság számára, hogy hatékonyan ellássa a kartellek ellenőrzésére és üldözésére irányuló feladatát, mindazonáltal azzal a feltétellel, hogy teljes mértékben tiszteletben tartja pártatlansági kötelezettségét, valamint az ártatlanság vélelmét a vitarendezésről lemondó és amellettt döntő féllel szemben, hogy ügyét az említett intézmény sajátos kontradiktórius eljárás keretében bírálja el.
- 102 Az ilyen kontradiktórius eljárás során ugyanis az érintett vállalkozás többek között az uniós jog által elismert védelemhez való joghoz kapcsolódó valamennyi jogkörre hivatkozva vitathat egyrészt minden, a Bizottság által terhére előadott bizonyítékot, másrészt pedig ezzel egyidejűleg felhozhat minden mentő körülményként hasznos érvet.
- 103 A fenti okok összessége miatt meg kell állapítani, hogy a Bizottság által a vitarendezési határozat rögzítése során alkalmazott szerkesztési elővigyázatossági intézkedések, illetve azok tartalma miatt az említett határozatban szereplő, a felperesre vonatkozó vitatott hivatkozásokat nem lehet olyan valószínűsítő körülménynek tekinteni, amely az ezen intézmény pártatlanságának hiányára, és ebből következően a megtámadott határozatban az ártatlanság vélelme tiszteletben tartásának elmaradására utal.
- 104 A fenti okok összessége miatt tehát az első jogalapot el kell utasítani.

B. A második, az EUMSZ 101. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke megsértésére, az indokolás hiányosságára és ellentmondásosságára, valamint a védelemhez való jog és a bizonyítási teherre vonatkozó szabályok megsértésére vonatkozó jogalapról, amennyiben a Bizottság bizonyítékok nélkül tudta be a kartellben való részvételt a felperesnek

- 105 E jogalap három részre bontható. Az első két részben a felperes az állítólagos kartell mindkét ágában való részvételét vitatja – ezek közül az első a hulladékfelár számítási módjára, a második pedig az egyedi ügyfelekkel kapcsolatos koordinációra vonatkozik. A harmadik részben a felperes előadja, hogy nem vett részt az egységes és folyamatos jogsértésben. E három rész alátámasztására a felperes lényegében azon bizonyítékok hiányos voltára hivatkozott, amelyekre a Bizottság a megtámadott határozatban támaszkodott: e bizonyítékok álláspontja szerint pontatlanok, következtelenek és ellentmondásosak.
- 106 A jelen jogalap e három részének vizsgálata előtt előzetesen fel kell idézni a bizonyítási teherre és a bizonyításfelvételre vonatkozó szabályokat.

1. A bizonyítási teherre és a bizonyításfelvételre vonatkozó előzetes észrevételek

- 107 Az 1/2003 rendelet 2. cikke kifejezetten azt mondja ki, hogy „[az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése vagy az EUMSZ 102. cikk] megsértésével kapcsolatos bizonyítási terhet a jogsértést állító fél vagy hatóság viseli”. Ily módon a Bizottságra hárul az általa megállapított jogsértések bizonyítása, és a jogsértést alkotó tényállás jogilag megkövetelt módon történő bizonyítása (lásd ebben az értelemben: 2013. április 12-i CISAC kontra Bizottság ítélet, T-442/08, EU:T:2013:188, 91. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 108 Ennélfogva az ártatlanság vélelme elvének megfelelően, ha a bíróságnak kétségei vannak, amikor azt kell értékelnie, hogy a Bizottság a jogilag megkövetelt módon bizonyította-e egy vállalkozás vétkességét az EUMSZ 101. cikk megsértésében, azt a jogsértést megállapító határozat címzettjének minősülő vállalkozás javára kell értelmezni (lásd ebben az értelemben: 2013. április 12-i CISAC kontra Bizottság ítélet, T-442/08, EU:T:2013:188, 92. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 109 A Bizottságnak tehát pontos és egybevágó bizonyítékokat kell nyújtania, amelyek alapján úgy lehet tekinteni, hogy a szóban forgó jogsértést és szankciókat jogszerűen, vagyis az alkalmazandó jogszabályok és különösen az eljárás alá vont valamennyi személy számára garantált védelemhez való jog tiszteletben tartása mellett állapították meg. Mindazonáltal nem kell a Bizottság által előterjesztett minden egyes bizonyítéknak a jogsértés összes elemét tekintve szükségszerűen eleget tennie e feltételeknek. Elegendő, ha az említett intézmény által hivatkozott bizonyítékok összességükben értékelve megfelelnek e követelménynek (lásd ebben az értelemben: 2017. január 26-i Bizottság kontra Keramag Keramische Werke és társai ítélet, C-613/13 P, EU:C:2017:49, 52. pont; 2013. április 12-i CISAC kontra Bizottság ítélet, T-442/08, EU:T:2013:188, 92. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 110 A versenyellenes magatartásokban és megállapodásokban való részvétel tilalma, valamint a szankció, amelyre a jogsértők számíthatnak ugyanis közismert; az összejátszásra irányuló tevékenységek egyre titkosabban folynak le, a vállalkozások képviselői közötti találkozókat titokban tartják, általában valamely harmadik országban, továbbá az erre vonatkozó dokumentáció a legminimálisabbra szorítkozik, éppen azért, hogy elkerüljék a kartell felderítését és az igazságosan szigorú szankciókat.
- 111 Ily módon, még ha a Bizottság fel is fedez olyan iratokat, amelyek kifejezett módon tanúsítják az érintett társaságok gazdasági szereplői közötti jogellenes kapcsolatfelvételt, e dokumentumok általában töredékesek és szórványosak, és ezért bizonyos részleteket gyakran következtetésekkel kell rekonstruálni (2004. január 7-i Aalborg Portland és társai kontra Bizottság ítélet, C-204/00 P,

C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P és C-219/00 P, EU:C:2004:6, 55. és 56. pont; 2017. január 26-i Bizottság kontra Keramag Keramische Werke és társai ítélet, C-613/13 P, EU:C:2017:49, 50. pont).

- 112 Ennélfogva a versenyellenes magatartás vagy megállapodás létezését bizonyos számú egybeesésből és valószínűsítő körülményből kell kikövetkeztetni, amelyek együtt figyelembe véve, más összefüggő magyarázat hiányában a versenyszabályok megsértésének bizonyítékául szolgálhatnak (2015. szeptember 17-i Total Marketing Services kontra Bizottság ítélet, C-634/13 P, EU:C:2015:614, 26. pont; 2017. január 26-i Bizottság kontra Keramag Keramische Werke és társai ítélet, C-613/13 P, EU:C:2017:49, 51. pont).
- 113 Ezekkel az egyre elérhetlenebbé váló versenyellenes gyakorlatokkal szembeülve a Bizottság figyelembe vehet a jogsértés időszakán kívül megállapított körülményeket, amennyiben e körülmények a Bizottság által az említett jogsértés bizonyítása érdekében hivatkozott valószínűsítő körülmények csoportjának részét képezik. Ily módon hivatkozhat valamely versenyellenes magatartás megvalósulását megelőző ténybeli körülményekre (lásd ebben az értelemben: 2012. február 2-i Denki Kagaku Kogyo és Denka Chemicals kontra Bizottság ítélet, T-83/08, nem tették közzé, EU:T:2012:48, 188. pont) vagy akár e magatartás megvalósulását követő körülményekre (2015. június 16-i FSL és társai kontra Bizottság ítélet, T-655/11, EU:T:2015:383, 178. pont) valamely objektív bizonyíték tartalmának megerősítése érdekében.
- 114 Egyebekben, amikor a Bizottság versenyjogi jogsértés bizonyításának keretében okirati bizonyítékokra hivatkozik, az érintett vállalkozások feladata, hogy ne csak a Bizottság elméletének hihető alternatíváját mutassák be, hanem hivatkozzanak a megtámadott határozatban a feltételezett jogsértés létezésének alátámasztására az utóbbi által előterjesztett bizonyítékok elégtelen voltára is (lásd: 2015. június 16-i FSL és társai kontra Bizottság ítélet, T-655/11, EU:T:2015:383, 181. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 115 Ami egyébként az EUMSZ 101. cikk megsértésének bizonyítása érdekében hivatkozható bizonyítékokat illeti, az uniós jogban a bizonyítékok szabad mérlegelésének elve érvényesül, amelyből egyrészt az következik, hogy amennyiben valamely bizonyítékhoz jogszerűen jutottak, a bizonyíték elfogadhatósága a Törvényszék előtt nem vitatható, másrészt pedig az egyetlen releváns tényező, amelyet a szabályszerűen benyújtott bizonyítékok bizonyító erejének értékelésekor meg kell vizsgálni, a bizonyítékok hitelessége (2013. december 19-i Siemens és társa kontra Bizottság ítélet, C-239/11 P, C-489/11 P és C-498/11 P, nem tették közzé, EU:C:2013:866, 128. pont).
- 116 A bizonyítékokra vonatkozóan általában alkalmazandó szabályok szerint valamely dokumentum hitelessége, és ennél fogva bizonyító ereje az irat eredetétől, készítésének körülményeitől és címzettjétől, valamint attól függ, hogy tartalma értelmes és hiteles-e.
- 117 Így különösen nagy jelentőséget kell tulajdonítani a tényekkel szoros összefüggésben vagy e tények közvetlen tanúja révén létrejött dokumentumoknak. Ez a helyzet különösen a közvetlenül azon találkozókra vonatkozó dokumentumokkal, amelyek során a kartell megtervezését vagy végrehajtását vizsgálták meg, és amelyekkel kapcsolatban nyilvánvalóan nem lehetett arra gondolni, hogy azokat nem érintett harmadik személyek tudomására hozhatják (lásd ebben az értelemben: 2012. szeptember 27-i Shell Petroleum és társai kontra Bizottság ítélet, T-343/06, EU:T:2012:478, 207. pont; 2016. december 15-i Philips és Philips France kontra Bizottság ítélet, T-762/14, nem tették közzé, EU:T:2016:738, 109. pont).
- 118 Ebből a szempontból a más eljárás alá vont vállalkozások nyilatkozatai jelentősek lehetnek a kartell fennállásának megállapítása szempontjából. Közelebbről a Bizottság valamely engedékenységi programjában (lásd a 2015/1348 rendelet fenti 99. pontban hivatkozott (3) preambulumbekzdését) való részesülés iránti kérelem keretében tett nyilatkozatok nem elhanyagolható bizonyító erővel bírnak (lásd ebben az értelemben: 2004. július 8-i JFE Engineering és társai kontra Bizottság ítélet, T-67/00,

T-68/00, T-71/00 és T-78/00, EU:T:2004:221, 205., 211. és 212. pont; 2015. május 20-i Timab Industries és CFPR kontra Bizottság ítélet, T-456/10, EU:T:2015:296, 115. pont). Az engedékenységet kérelmező részéről ugyanis minden, a Bizottság megtévesztésére irányuló kísérlet megkérdőjelezheti együttműködésének őszinteségét és teljességét, ennél fogva kiteheti az együttműködés által nyújtott előny elvesztésének (lásd ebben az értelemben: 2013. december 19-i Siemens és társa kontra Bizottság ítélet, C-239/11 P, C-489/11 P és C-498/11 P, nem tették közzé, EU:C:2013:866, 138. pont).

- 119 Ugyanakkor a kartellben való részvétellel vádolt vállalkozás nyilatkozata, amelynek pontosságát több más vádolt vállalkozás vitatja, nem tekinthető az utóbbiak által elkövetett jogsértés megfelelő bizonyítékának, ha más bizonyíték azt nem támasztja alá, jóllehet az alátámasztottság elvárt mértéke a szóban forgó nyilatkozatok megbízhatósága okán alacsonyabb lehet (2013. december 19-i Siemens és társa kontra Bizottság ítélet, C-239/11 P, C-489/11 P és C-498/11 P, nem tették közzé, EU:C:2013:866, 135. pont; 2017. január 26-i Bizottság kontra Keramag Keramische Werke és társai ítélet, C-613/13 P, EU:C:2017:49, 28. pont).
- 120 Végeredményben a Bizottság által hivatkozott jogsértés bizonyítása céljából nem kell minden, ezen intézmény által benyújtott bizonyítéknak szükségképpen pontosnak lennie és önmagában a jogsértés önálló bizonyítékát képeznie, hanem elegendő, ha a vád egésze, illetve a Bizottság által benyújtott valószínűsítő körülmények és bizonyítók csoportja, a maguk összességében értékelve, megfelel a vétkesség bizonyítására vonatkozó alapvető követelményeknek, így a későbbiekben esetlegesen a jogsértést megállapító határozat felülvizsgálata kapcsán eljáró uniós bíróság úgy tekintheti, hogy e vétkességet jogszerűen bizonyították (lásd a fenti 109. pontot).

2. A második jogalap második, arra alapított részéről, hogy a felperes állítólag nem vett részt a kartell első, a „hulladékfelár” számítási módjára vonatkozó ágában

a) A felek érvei

- 121 A felperes előadja, hogy a Bizottság azon következtetése, amely szerint részt vett a hulladékfelár számítási módjával kapcsolatos kartellben, pontatlan és nem támasztja alá semmilyen bizonyíték. Állítása szerint a hulladékfelárat nem lehetett automatikusan alkalmazni, hanem az egyrészt rendszeres kommunikációt igényelt az érintett vállalkozások között, másrészt pedig különböző megbeszélések és kapcsolatok fenntartását, amelyek a kartell lényegét jelentik.
- 122 E tekintetben a felperes először azt állítja, hogy nem volt elég az, hogy minden termelő figyeli a hulladék árának mutatóit, vagyis a CAEF 225 mutatót Olaszország, és az Eurofer mutatót az EGT más országai vonatkozásában, majd önállóan kiszámítja a hulladékfelár összegét az előzetesen egyeztetett képlet alkalmazásával. Éppen ellenkezőleg, a Bizottság megtámadott határozatban (a (40), (121), (124) és (125) preambulumbekendések) szereplő megállapításaiból az következik, hogy a gyártóknak a hulladékfelár meghatározása céljából meg kellett kapniuk a Winoa által havonta e-mailen a kartell valamennyi résztvevője részére elküldött tájékoztatást (a továbbiakban: számítási lap), illetve ennek hiányában el kellett látogatniuk a Winoa honlapjára, amelyen az 2004. májustól közzétette a hulladékfelárra vonatkozó információkat, e közleménnyel a többi résztvevőt is tájékoztatva.
- 123 E kérdést illetően a felperes mindenesetre előadja, hogy soha nem kapott a Winoától számítási lapot, illetve arra vonatkozó tájékoztatást, hogy honlapján közzétette a hulladékfelárat. Ezenkívül vitatja, hogy e közzététel helyettesíthette a számítási lapok megküldését (a megtámadott határozat (127) preambulumbekendése).
- 124 Másodszor, a bizonyos megbeszéléseken való részvételt illetően a felperes előadja, hogy a 2007. május 16-án befejeződő időszak során tartott 27 találkozóból csak kettő megbeszéléseken vett részt az egyéb érintett vállalkozásokkal – az elsőn 2004. szeptember 28-án, a másodikon 2005. június 9-én (a megtámadott határozat (69) preambulumbekendése).

- 125 Közelebbről, semmilyen megbeszélésre nem került sor 2007. május 16-án. A megtámadott határozat (52)–(56) preambulumbekzdésében hivatkozott milánói (Olaszország) találkozót valójában 2017. május 17-én tartották, vagyis azt a napot követően, hogy a felperes eladta a Winoának a koptatóanyagokkal kapcsolatos tevékenységét és így véglegesen elhagyta az említett piacot (a megtámadott határozat (11), (129) és (166) preambulumbekzdése).
- 126 Harmadszor, az egyéb kapcsolatokat illetően a felperes előadja, hogy a megtámadott határozatban hivatkozott dokumentumokból (a (48)–(55) preambulumbekzdés) nem tűnik ki, hogy a kartell más résztvevőivel fenntartott kapcsolatai alkalmasak annak bizonyítására, hogy 2004-től kezdődően tovább alkalmazták a 2003-ban megállapodás tárgyát képező hulladékfelárat.
- 127 Végeredményben a Bizottság elferdítette a tényeket és nem bizonyította, hogy a felperes részt vett az összejátszásra irányuló kapcsolatokban.
- 128 A Bizottság vitatja ezt az érvelést.

b) A Törvényszék álláspontja

1) A felperes eredeti szerepéről a hulladékfelár kialakításában 2003 során

- 129 A felperes nem vitatja eredeti felelősségét a kartell első ágában, 2003. október 3-tól kezdődően. Nem vitatta egyébként e felelősségét a 2004. december 3-i kifogásközlésre adott válaszában sem (a megtámadott határozat (114) és (160) preambulumbekzdése). Ily módon nem vitatott, hogy a felperes nem pusztán megkötötte a hulladékfelár számítási módjáról szóló megállapodást a Winoával és az Ervinnel e három vállalkozás képviselőinek 2003. október 3-án egy Garda-tói (Olaszország) étteremben tartott találkozója során, hanem fontos szerepet is játszott 2003-ban e találkozó előkészítésében és az új, egységes számítási rendszer kiválasztásában.
- 130 Ezenkívül az ügy irataiból kitűnik, hogy a felperes a 2003. október 3-i megállapodás megkötését követően részt vett a hulladékfelár új számítási módszerének koordinálásában és tényleges végrehajtásában. E részvételt ugyanis alátámasztja mindenekelőtt egy sor olyan e-mail, amelyet 2003 októberében a Winoával váltott (a megtámadott határozat (42)–(45) preambulumbekzdése), amelyeket a felperes sem vitat, valamint a Pometon Deutschland „general managere” által a felperes vezérigazgatója részére 2003. december 1-jén küldött e-mail (a (46) preambulumbekzdés). Közelebbről, e dokumentumból egyértelműen az derül ki, hogy a felperes arra hívta fel német leányvállalatát, hogy alkalmazza a hulladékfelárat: ez az utasítás ugyanis teljes mértékben összhangban van a szóban forgó kartell stratégiájával. Végül, a Winoa 2003. december 9-i belső e-mailjéből kitűnik, hogy az említett felárnak a Winoa spanyol leányvállalatai, illetve a felperes általi bevezetése is egyeztetés tárgyát képezte e vállalkozások között (a megtámadott határozat (47) preambulumbekzdése).
- 131 E tényeket szintén nem vitatják.

2) A hulladékfelár automatikus alkalmazásáról 2004. február 1-jét követően

- 132 A hulladékfelár 2003. október 3-i találkozóon megállapított egységes számítási módját, amelyet a Bizottság szerint a kartell valamennyi résztvevője alkalmazott 2004. februártól, a megtámadott határozat (37) preambulumbekzdése ismerteti.
- 133 E képlet egyrészt – az olasz piacot kivéve az egész EGT vonatkozásában – a hulladék árának Eurofer mutatóján alapult. E mutatót 2016. március 2-ig minden hónapban közzétették az Eurofer, az európai vas- és acélszövetség honlapján. Azt a tonnánkénti eurós átlagár alapján számították ki, a

németországi, franciaországi, olaszországi és egyesült királyságbeli jelentős gazdasági szereplőktől beszerzett kínálati és keresleti árakra támaszkodva (a megtámadott határozat (7) preambulumbekzdése).

- 134 Másrészt Olaszországot illetően, ahol a hulladék ára jelentősen magasabb volt, mint a többi európai ország többségében, e képlet a CAEF 225-ön, vagyis a milánói kereskedelmi kamara által kialakított, az Assofermet, az acéltermékek ágazatában működő vállalkozásokat összegyűjtő olasz szervezet honlapján közzétett nemzeti mutatón alapult.
- 135 Az Eurofer mutatótól eltérően a CAEF 225 mutató nem egységes havi érték, vagyis egyetlen indikátor formájában jelent meg, hanem a minimális és a maximális ár közötti, az Assofermet által kéthetente közzétett tartományként (a megtámadott határozat (37) és (126) preambulumbekzdése).
- 136 Márpedig e bizonyítékok alapján a hulladékfelár számítása a megállapodás szerint úgy zajlott, hogy az Eurofer mutatóból kivontak 68-at, míg a CAEF 225 mutatóból kivontak 62-t. A koptatóanyagok ügyfelekkel szemben alkalmazandó alapárainak előállítására érdekében az ily módon megkapott összeget hozzáadták az egyéb költségekhez, többek között a hulladék tényleges vételárához.
- 137 Anélkül, hogy beadványaiban vitatná e számítási módot, a felperes ugyanakkor előadja, hogy az érintett gyártók nem alkalmazhatták automatikusan a hulladékfelárat, kizárólag e két mutató alapján.
- 138 A felperes szerint e felár alkalmazása érdekében ugyanis az kellett, hogy minden gyártó minden hónapban megkapja a számítási lapot, vagyis azt a hulladékfelárra vonatkozó havi e-mailt, amelynek a kartell tagjai részére való elküldését a Winoa vállalta 2007 közepéig vagy pedig, hogy 2004. májustól tanulmányozza a Winoa honlapján közzétett, a hulladékfelárra vonatkozó információkat.
- 139 A Törvényszék egy kérdésére válaszolva a felperes a tárgyalás során előadta, hogy különösen Olaszországban igen nehéz volt anélkül alkalmazni a hulladékfelárat, hogy a számítási lapon szereplő adatokra támaszkodhattak volna, mivel a CAEF 225 mutató egy kéthetente közzétett tartományból állt, amely konkrétan havi négy mutatót jelentett (lásd a fenti 135. pontot). A tárgyalás során a felperes e tekintetben azt is kimondta, hogy e négy mutató egyetlen összeggé alakítását a Winoa végezte a számítási lapokon, amelyek egyébként nem csak ezt az egységes összeget, hanem a hulladékfelár való összegét is tartalmazták.
- 140 Ennélfogva a felperes szerint tévesek a Bizottságnak a kartell ezen első ágában való részvételére vonatkozó állításai, továbbá nem alapulnak semmilyen elégséges bizonyítékon, mivel soha nem kapott havi számítási lapot, ami álláspontja szerint nélkülözhetetlen volt a kartell első ágának végrehajtásához, illetve a Winoa olyan e-mailjét sem, amely tájékoztatta a kartell egyéb résztvevőit 2004. májustól a hulladékfelárra vonatkozó információk honlapján történő közzétételéről, valamint közölte velük az e honlapra mutató linket (lásd a fenti 122. pontot).
- 141 A felperes ezen, lényegében a hulladékfelárra vonatkozó megállapodás többek között Olaszországban történő automatikus alkalmazhatatlanságának kivihetetlenségére, sőt lehetetlenségére alapított érvelésének azonban nem lehet helyt adni.
- 142 Mindenekelőtt, ami az olaszországi hulladékfelárra vonatkozó megállapodás alkalmazását illeti, rá kell mutatni, hogy mivel a felperes nem vitatja, hogy részt vett e megállapodás kialakításában és eredeti végrehajtásában, nem valószínű, hogy e versenyellenes terv tényleges végrehajtása során a Pometon, amely lényegében a kartell egyik építőmestere volt, ésszerűen lemondhatott volna e felár alkalmazásáról anélkül, hogy ez kartellbeli partnerei részéről reakciókat váltott volna ki, kizárólag azzal az indokkal, hogy nem kapott elég információt a Winoától. E felárat ugyanis a Pometon találta ki és egyeztetette a többi érintett vállalkozással, éppen azért, hogy azt a kartell valamennyi tagja önállóan és automatikusan végrehajtsa, az olasz piacot, vagyis a Pometon számára elsődlegesnek minősülő piacot is beleértve.

- 143 E tekintetben a Bizottság által benyújtott okirati bizonyítékokból, mint a felperes vezérigazgatójának a Winoa részére küldött 2003. szeptember 5-i e-mailjéből kifejezetten kitűnik, hogy a hulladékfelár rendszerét valójában automatikus alkalmazásra szánták, valamint hogy azokat a mutatókat, amelyeken e rendszernek alapulnia kellett, éppen ebből az okból választották ki. Ez megerősíti azt, hogy a kartell résztvevői részére havonta küldött információ egyáltalán nem volt elengedhetetlen a hulladékfelár alkalmazásához.
- 144 Ezt követően, az olaszországi hulladékfelár szorosán vett számítását illetően szintén nem lehet elfogadni a felperes arra utaló érvét, hogy mivel nem kapta meg a Winoa által készített számítási lapot, így nem tudta meghatározni a felár összegét (lásd a fenti 139. pontot). A Winoa 2007. május 31-i – a felperes által a tárgyaláson a Törvényszék egy kérdésére válaszolva hivatkozott – belső e-mail-váltásából ugyanis kifejezetten kitűnik, hogy az említett felár számítása során figyelembe veendő CAEF 225 mutató szintjének meghatározása érdekében a Winoa munkavállalói pusztán átvették a milánói kereskedelmi kamarától a havi két alkalommal e szervezet által meghatározott tartományt, és kiszámították e négy összeg átlagát. Márpedig egyáltalán nem vitatott, hogy ez az eljárás nem változott a szóban forgó hulladékfelár új számítási módszeréről szóló 2003. október 3-i megállapodás óta (lásd a fenti 129. pontot). E körülmények között semmilyen körülmény alapján sem lehet azt feltételezni, hogy a kartell egyéb tagjai nem voltak képesek adott esetben elvégezni a fent hivatkozott műveletet.
- 145 Végül, a Bizottság által a megtámadott határozat (125) preambulumbekzdésében hivatkozott és a felek által benyújtott dokumentumokból kitűnik, hogy a hulladékfelár új számítási módszerének bevezetését megelőzően a Winoa már minden hónapban megküldött a felperes részére egy olyan számítási lapot, amely tartalmazta azt a korábbi mutatót, amelyen a hulladékfelár számítása akkor alapult, valamint az utóbbi összegét. Ezt ugyanis alátámasztja egyrészt a felperes vezérigazgatója által 2003. február 14-én a Winoa részére küldött fax, másrészt pedig a Bizottság irataihoz csatolt bizonyos számú számítási lap. Márpedig figyelemmel arra, hogy a felperes részt vett az új rendszer bevezetésében (lásd a fenti 129. és 130. pontot), nem valószínű, hogy a Winoa 2004. február 1-jétől felhagyott a számítási lapok felperes részére történő megküldésével, holott megállapodtak abban, hogy a Winoa vállalja a hulladékfelárra vonatkozó havi bejelentések megküldését a kartell résztvevői részére (a megtámadott határozat (38) preambulumbekzdése).
- 146 Végeredményben a fenti 141–144. pontban megvizsgált bizonyítékok összességéből az tűnik ki, hogy a kartell első ágának automatikus alkalmazása nem kérdőjelezhető meg pusztán azon tény alapján, hogy a hulladékfelár számítási módjának bevezetéséhez a Winoa által biztosított havi információk, sőt koordinációs rendszer kialakítása kapcsolódott.
- 147 A fenti okok összessége miatt, mivel a Bizottság a jogilag megkövetelt módon bizonyította, hogy a hulladékfelár mindenféleképpen automatikusan alkalmazható volt, a számítási lapok Winoa által a jogsértésben való részvételének tartama alatt a Pometon részére való megküldésére vonatkozó okirati bizonyítékok felperes által hivatkozott hiánya nem alkalmas arra, hogy kétségeket ébresszen e vállalkozásnak 2004. február 1-jét követően a kartell első ágában való részvételét illetően.

3) A felperes és a kartell egyéb résztvevői közötti kapcsolatokról 2004-től kezdődően

- 148 Figyelemmel a hulladékfelár automatikus voltára, a felperes azon érvelésének sem lehet megalapozottan helyt adni, amely szerint a találkozók és az egyéb kapcsolatokban való részvétel 2004-től a kartell első ágának Pometon általi végrehajtásához volt szükséges.
- 149 Ami először a találkozók tartását illeti, a felperes vitatja a Bizottság azon, a megtámadott határozat (111) preambulumbekzdésében szereplő állítását, amely szerint „[a] »hulladékfelár« egységes modelljének 2003 tavaszán történt kialakítását, valamint a »hulladékfelár« 2007 nyarán történt felülvizsgálatát követően a kapcsolatok kevésbé voltak intenzívek”, és előadja, hogy a Bizottság kiemeli, hogy a szóban forgó időszak alatt tartott 27 találkozó közül csak kettőn vett részt.

- 150 Márpedig a rendszer automatikus volta miatt, még ha el is ismerjük, hogy a kartell más résztvevői, vagy közülük egyesek ténylegesen tartottak többé-kevésbé rendszeres találkozókat a hulladékfelár alkalmazása nyomon követésének biztosítása érdekében, az, hogy a felperes nem vett részt ilyen találkozókon, nem teszi lehetővé azon következtetés levonását, hogy felhagyott az említett rendszer alkalmazásával.
- 151 Másodszor, az egyéb kapcsolatokat illetően a felperes által előadott érvek nem alkalmasak a Bizottság által e tekintetben annak érdekében hivatkozott bizonyítékok bizonyító erejének megkérdőjelezésére sem, hogy alátámassza a Pometonnak a kartell első ágában való részvételére vonatkozó megállapításait.
- 152 Mindenekelőtt a Bizottság megalapozottan mutat rá arra, hogy a Winoa 2004. március 24-i, a megtámadott határozat (48) preambulumbekzdésében hivatkozott, a Pometon España vezérigazgatójával folytatott beszélgetésre vonatkozó belső e-mailjének éppen a hulladékfelár érvényesítésének nyomon követése volt a tárgya, ami ily módon megerősíti a Pometon részvételét az első ágban. E tekintetben az a felperes által hivatkozott körülmény, amely szerint e megbeszélés konkrétan arra vonatkozott, hogy a Pometon tiszteletben tartja-e a hulladékfelárról szóló megállapodást egyik spanyolországi ügyfele, az Acerinox társaság vonatkozásában, nem alkalmas e megállapítás megkérdőjelezésére.
- 153 Ezt követően a Würth és a Pometon között 2005. november 16. és 18. között váltott, a megtámadott határozat (50) preambulumbekzdésében hivatkozott e-mailek, amint azt a Bizottság kiemeli, arról szóltak, hogy a kifogásolt hulladékfelár-rendszer alkalmazását kiterjesszék a koptatóanyagoknak a kartell tagjai közötti szállításaira.
- 154 A felperes állításaival szemben ezek az e-mailek egyértelműen utalnak az említett rendszerre. Közelebbről 2005. november 17-i levelében a felperes vezérigazgatója jelezte a Würth-nek, hogy a koptatóanyagok Pometon részéről a Würth felé érvényesített eladási árának rögzítése céljából „[a] megoldás a havi hulladékfelár érvényesítése, mint ahogy az jelenleg a piacokon történik”. Ily módon kifejezetten utalt arra, hogy az említett rendszert a kartell tagjai, a Pometont is beleértve, alkalmazzák az érintett piacon és támogatta annak kiterjesztését a gyártók közötti szállításokra.
- 155 Végül, a Pometon és a kartell egyéb résztvevői közötti versenyellenes kapcsolatok fennállását az Ervin 2007. március 20-i, a megtámadott határozat (52) preambulumbekzdésében hivatkozott belső e-mailje is alátámasztja, amelyben az szerepel, hogy a Winoa és a Pometon képviselői meghívták e levél szerzőjét, hogy vegyen részt egy 2006. „május 16/17-én” Milánóban tartott megbeszélésen, annak érdekében, hogy megvitassák a hulladékfelár alkalmazását (lásd az alábbi 301. pontot).
- 156 Harmadszor, a megtámadott határozatban található (a (69), (95), (107), (108), (110), (113) és (143) preambulumbekzdések), a felperes részéről a kartell résztvevői között tartott találkozókon vagy más kapcsolatokban való részvételre vonatkozó hivatkozásokat nem lehet úgy értelmezni, hogy a Bizottság maga is úgy tekintette, hogy e kapcsolatok szükségesek voltak a kartell első ágának megvalósításához, ami ellentmondásban állna a hulladékfelár-rendszer automatikus voltára vonatkozó bizonyítékokkal.
- 157 Mindenekelőtt a fenti 156. pontban szereplő, a felperes által említett hivatkozások nem kizárólag a kifejezetten az első ág alkalmazásával összefüggő kapcsolatokra vonatkoznak 2004-től kezdődően. Ezt követően, amikor az első ágra vonatkoznak, e hivatkozások egyáltalán nem támasztják alá e kapcsolatok szükségességét a hulladékfelár alkalmazása céljából, hanem pontos és egybevágó bizonyítékok révén a Bizottságnak a felperes kartell első ága vonatkozásában fennálló felelősségére vonatkozó megállapításait erősítik meg.
- 158 Közelebbről, a Bizottság azon, a megtámadott határozat (95) preambulumbekzdésében szereplő következtetését, amely szerint „a Pometon részt vett a koptatóanyagok árára vonatkozó versenyellenes összejátszásra irányuló megállapodásokban, azáltal hogy részt vett több megbeszélésen és más

kapcsolatban a versenytársakkal”, az azt megelőző megállapítások fényében úgy kell értelmezni, mint amely kiterjed a 2003. október 3-i találkozót előkészítő 2003. évi kapcsolatokra. Ezenkívül e következtetés nem kizárólag a hulladékfelárra vonatkozik, hanem a kartell mindkét ágára. Ugyanez a helyzet a megtámadott határozat (107), (108), (110), (113) és (143) preambulumbeközdésével. Ami végül a 2004. szeptember 28-i és 2005. június 9-i találkozókat illeti, azokat e határozat (69) preambulumbeközdésében csak a kartell második ágának németországi, a felperes általi végrehajtása kapcsán említik (lásd az alábbi 215–218. pontot).

- 159 Ennélfogva a kartell első ágát illetően a Bizottság bizonyította, hogy a hulladékfelár új rendszerének bevezető szakaszát követően fennállt bizonyos számú összejárásra irányuló kapcsolat a Pometon és a kartell más tagjai között (lásd a fenti 153–156. pontot), amelyek nem voltak szükségesek az említett rendszer alkalmazásának lehetővé tétele céljából, ezzel szemben alkalmazásának nyomon követését szolgálták.

4) A felperesnek a kartell első ágában való részvételére vonatkozó bizonyítékokkal kapcsolatos következtetés

- 160 A fenti megfontolások összességére figyelemmel meg kell állapítani, hogy a felperes által előterjesztett körülmények alapján nem lehet úgy tekinteni, hogy a Bizottság nem bizonyította a jogilag megkövetelt módon a felperes egyedi felelősségét a kartell első ágát illetően, figyelemmel először a hulladékfelár alkalmazásának automatikus voltára (lásd a fenti 148. pontot), másodsor pedig arra a körülményre, hogy a felperes által a kartell egyéb résztvevőivel fenntartott, a Bizottság által hivatkozott (lásd a fenti 160. pontot) korlátozott, de jelentős kapcsolatok az bizonyítják: nem elég, hogy tőle ered e rendszer bevezetése – amit ő maga sem vitatott –, hanem az alkalmazásának nyomon követésében is részt vett. E megállapításokra figyelemmel a felperesnek a kartell első ágában való részvétele teljes mértékben bizonyított, e részvétel időtartama értékelésének sérelme nélkül, e kérdés ugyanis a felperes által a jelen kereset negyedik jogalapjában ismertetett kifogás tárgyát képezi (lásd az alábbi 289–315. pontot).

3. A második jogalap második, arra alapított részéről, hogy a felperes állítólag nem vett részt a kartell második, az egyedi ügyfelekkel kapcsolatos koordinációra vonatkozó ágában

a) A felek érvei

- 161 A felperes e kérdést illetően úgy véli, hogy a megtámadott határozat tárgyát képező kartellt megalapozó tények rekonstrukciója következetlen és ellentétben áll a Bizottság által előterjesztett bizonyítékokkal, többek között az engedékenységet kérelmező nyilatkozataival, amely nem csak németországi, hanem olaszországi rendszeres találkozókra is hivatkozott, ahol, a második ilyen nyilatkozat szerint, „a versenytársak [...] évente három–négyyszer találkoznak”.
- 162 E tekintetben a felperes először is megjegyzi, hogy az engedékenységet kérelmező egyik nyilatkozata sem említi a Pometont az egyedi ügyfelekkel kapcsolatos koordináció globális rendszerében részt vevő vállalkozások között. Ezzel szemben e nyilatkozatok utalnak a kartell többi résztvevői közötti gyakori összejárásra irányuló kapcsolatokra, többek között a koptatóanyagok fő értékesítési régiói, vagyis Németország, Olaszország, Spanyolország, Franciaország és az Egyesült Királyság piacán történő fellépés kapcsán.
- 163 Az engedékenységet kérelmező egyszer utal a Pometonra a német piac kapcsán, ami valójában a Winoa-csoporthoz tartozó Pometon Abrasives társaságnak betudható magatartásokra, illetve okirati bizonyítékokkal alá nem támasztott magatartásokra vonatkozik (a megtámadott határozat (132) preambulumbeközdése). Egyébként az olasz piacot illetően az engedékenységet kérelmező úgy

nyilatkozott, hogy a felperes két megbeszélésen vett részt, 2007. június 6-án és október 4-én, holott ezen időpontokban a felperes már átruházta a koptatóanyagok ágazatában fennálló tevékenységét a Winoára.

- 164 Másodszer, konkrétan a spanyol piacot illetően a felperes hangsúlyozza, hogy „2004. április 5-ig” a Pometon és a Winoa közötti, a Bizottság által a megtámadott határozat (64) preambulumbekzdésében hivatkozott kapcsolatok tisztán kétoldalúak voltak és azokra csak hat hónapon át, 2003. október és 2004. április között került sor. Ami a Winoa 2005. július 15-i, a megtámadott határozat (67) preambulumbekzdésében hivatkozott belső e-mailjét illeti, az az ügyfelek felosztásával kapcsolatos megállapodás hiányát támasztja alá.
- 165 Egyébként az ügy iratai megerősítik, hogy semmilyen koordináció nem állt fenn a Pometon és a Winoa között az egyedi ügyfeleket illetően. Ez a helyzet a 2004. május 18-i találkozóknak a Winoa egy belső e-mailjéhez csatolt jegyzőkönyvével, amely arra hivatkozik, hogy „az Ilarduya és a Pometon rögzített árral kapcsolatos versenye miatt több ügyfél vonatkozásában nehézségek állnak fenn [a hulladékfelár] alkalmazásával kapcsolatosan”, valamint a Winoa 2005. július 15-i, a megtámadott határozat (67) és (131) preambulumbekzdésében hivatkozott belső e-mailjével. Ezt az e-mailt mindenesetre semmilyen, a Pometonnal tartott megbeszélés nem követte.
- 166 Harmadszor, a francia és a belga piacot illetően a felperes rámutat, hogy a Bizottság a megtámadott határozat (63) preambulumbekzdésében a Winoa 2004. január 19-i, az MTS és a Winoa közötti tárgyalásra vonatkozó belső e-mailjére hivatkozik, amelyben a Winoa azzal gyanúsította a Pometont, hogy alákínált egy francia ügyfél részére kínált árának. A Bizottság állításával ellentétben e dokumentum azt bizonyítja, hogy a Winoa a Pometont agresszív versenytársnak tekintette. Ez egyébként megfelel az engedékenységet kérelmező nyilatkozatainak, amelyekben egyáltalán nem utalnak a Pometonra „a versenytársak Franciaországgal és Belgiummal összefüggő kapcsolatait” illetően.
- 167 Negyedszer, a német piacot illetően a felperes emlékeztet arra, hogy a megtámadott határozat (164) preambulumbekzdése szerint Németország volt az egyetlen olyan ország, ahol a kapcsolatokat strukturáltan szervezték meg. Márpedig az azon időszak során tartott tizennégy többoldalú és tíz kétoldalú találkozó közül, amelynek során a Pometon még aktív volt a koptatóanyagok piacán (vagyis 2007. május 16-ig), a Pometon részvételét legfeljebb egy többoldalú találkozóon és egy kétoldalú találkozóon bizonyították. Egyebekben a felperes vitatja az engedékenységet kérelmező megtámadott határozat (68) preambulumbekzdésében hivatkozott második nyilatkozatának bizonyító erejét. Az utóbbi által benyújtott költségekkel kapcsolatos jegyzetek ugyanis nem vonatkoznak rá. Ami a NodingerHof hotel számláját illeti, ahol a 2006. november 16-i találkozót tartották, ez azt bizonyítja, hogy a Pometon képviselői nem vettek részt az említett találkozón, mivel a számla nem említette azok nevét, csak az egyéb résztvevők képviselőit. Végül, a fenti hivatkozott nyilatkozatok megbízhatatlanságát – a Pometon más versenytársakkal tartott találkozókra való állítólagos részvételét illetően – alátámasztja az, hogy ezek utalnak a felperes részvételére egy 2017. november 13-án tartott találkozón, holott ekkor a Pometon már hat hónapja elhagyta a piacot.
- 168 Ezenkívül a felperes vitatja a Bizottság által a 2004. szeptember 28-i és a 2005. június 9-i találkozóon való részvételének alátámasztása érdekében hivatkozott okirati bizonyítékokat. Előadja többek között, hogy semmilyen okirati bizonyíték nem támasztja alá az e találkozókra megvitatt témákat, valamint hogy az engedékenységet kérelmező e vonatkozásban semmilyen, még összefoglaló ismertetést sem szolgált.
- 169 Ötödször, az olasz piacot illetően a felperes mindenekelőtt rámutat, hogy a Bizottság nem ró fel neki részvételt a versenytársaival kapcsolatos találkozókra (lásd a fenti 161. pont végét). Ezt követően előadja, hogy a megtámadott határozat (75)–(79) preambulumbekzdésében hivatkozott öt dokumentum, amelyekre a Bizottság támaszkodik, nem teszik lehetővé „minden észszerű kétségen felül annak megállapítását”, hogy részt vett az egyedi ügyfelekkel kapcsolatos koordinációban.

- 170 Ami közelebről az ötödik dokumentumot illeti (a megtámadott határozat (79) preambulumbekzdése), amely a 2008. májusban a Pometon Abrasives egy munkavállalója, T. és az MTS egy munkavállalója között váltott e-maileket tartalmazza, a felperes hangsúlyozza, hogy a T. által az utóbbi részére küldött 2008. május 28-i levél, amelyben az szerepelt, hogy „[a]mint azt pontosan tudja, a [Pometon Abrasives] politikája nem az árak csökkentése, hanem éppen ellenkezőleg, azok növelése”, e társaságnak a Winoa általi megszerzését követő politikájára vonatkozott, nem pedig a felperes politikájára.
- 171 A Bizottság az egész fenti érvelést vitatja. Mindenekelőtt kiemeli, hogy maga is elismerte, hogy a Pometon a kartell második ágában csekély szerepet játszott, és ennek alapján enyhítő körülmények címén 10%-kal csökkentette vele szemben a bírság összegét.
- 172 Ugyanakkor, még ha a felperes csak alkalomszerű összejátszásra irányuló kapcsolatokat is tartott fenn, és csak egyes országok vonatkozásában, a bizonyított kapcsolatok jelentősek voltak, és alátámasztják a kartell fennállását, valamint a Pometon abban való részvételét.

b) A Törvényszék álláspontja

- 173 A kartell második ága a résztvevők által egyes egyedi ügyfelekkel szemben alkalmazott kereskedelmi feltételek összehangolására vonatkozik, ezen ügyfelek vonatkozásában az árverseny korlátozása céljából. A Bizottság lényegében úgy véli, hogy a kartell résztvevői elsősorban kétoldalú keretben megvitatták a koptatóanyagok ügyfelekkel szemben érvényesítendő értékesítési áraival kapcsolatos versenytényezőket, míg a mennyiség, a szolgáltatások és az egyéb kereskedelmi feltételek tekintetében továbbra is érvényesült a verseny.
- 174 Ily módon a megtámadott határozat (57) preambulumbekzdésében a Bizottság a következőket állapítja meg:

„Az iratok között található bizonyítékok, különösen bizonyos számú okirati bizonyíték, valamint más, az engedékenységet kérelmező által benyújtott dokumentumok azt támasztják alá, hogy a Pometon is összehangolta magatartását a jogsértés más résztvevőivel az egyedi ügyfeleket illetően. A hulladékfelárra vonatkozó koordinációval (lásd például a (35), (45), (52), (61) és (77) preambulumbekzdést) párhuzamosan a résztvevők elvben megállapodtak abban, hogy nem csábítják el egymás stabil ügyfeleit, legalábbis árcsökkentések révén, hogy összehangolják az árakat, az áremeléseket is beleértve, valamint hogy pótlékokat alkalmaznak, ha az ügyfeleknek több beszerzési forrásuk is van (a (76), (78) és (79) preambulumbekzdés). Noha e magatartás formája és intenzitása eltér egyik tagállamról a másikra, ugyanaz az általános elv érvényesült: nem szabad árversenyt folytatni az egyedi ügyfeleket illetően.”

1) Előzetes észrevételek a második jogalap második részének tartalmát illetően

- 175 Előzetesen rá kell mutatni, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban (a (58) és (59) preambulumbekzdés) elismeri, hogy míg az Ervin és a Winoa közötti, egyedi ügyfelekkel kapcsolatos magatartásuk összehangolását célzó kapcsolatok gyakoribbak voltak, addig a felperes csak alkalomszerűen vett részt e kapcsolatokban, elsősorban akkor, ha valamelyik résztvevő nem tartotta tiszteletben a kartell e második ágát, vagy ezzel gyanúsították.
- 176 A Bizottság ezzel szemben úgy véli (a megtámadott határozat (225) és (226) preambulumbekzdése), hogy e körülmény nem zárja ki sem a Pometon részvételét, sem annak felelősségét a kartell második ágát illetően, azzal, hogy a kartell ezen ágában való részvételének korlátozottabb jellegét mindazonáltal figyelembe lehet venni enyhítő körülmények címén. Ennek alapján a Bizottság a felperessel szemben a bírság összegét 10%-kal csökkentette, ahogy azt egyébként a vitarendezési határozatban (a (103) preambulumbekzdés) a kartellhez a Winoánál és az Ervinnél kisebb mértékben hozzájáruló MTS-szel és a Würth-tel szemben is tette.

- 177 A felperes ugyanakkor vitatja, hogy bármilyen felelősség is terhelné a kartell e második ágát illetően.
- 178 E tekintetben mindenekelőtt emlékeztetni kell arra, hogy az ítélkezési gyakorlat megkülönbözteti egyrészt a vállalkozás egészben vizsgált egységes és folyamatos jogsértésben való részvétele miatt fennálló felelősségének megállapítását, noha e vállalkozás csak az összejátszásra irányuló magatartások egy részében vett részt, illetve másrészt saját magatartásai alapján a jogsértésben fennálló egyéni felelősségének terjedelmét, a kizárólag a szankció egyéniesítése elvének megfelelően kiszabható bírság összegének kiszámítása céljából.
- 179 Az a vállalkozás ugyanis, amely az egységes és folyamatos jogsértésben saját magatartása révén tudatosan vett részt, felelősségre vonható azon magatartásokért is, amelyeket ugyanezen kartell keretében más vállalkozások tanúsítottak, az említett jogsértésben való részvételének teljes időszakájában (lásd az alábbi 243–249. pontot).
- 180 Ennélfogva az a körülmény, hogy valamely vállalkozás nem vett részt a kartellt képező összes elemben, vagy hogy kisebb szerepet játszott azon bizonyos cselekményekben, amelyekben részt vett, irreleváns a versenyszabályok terhére történő megállapítására nézve, tekintettel arra, hogy ezeket a megfontolásokat csak a szóban forgó jogsértésben való részvétele súlyának értékelésekor és adott esetben a bírság megállapításakor kell figyelembe venni (2004. január 7-i Aalborg Portland és társai kontra Bizottság ítélet, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P és C-219/00 P, EU:C:2004:6, 86. pont; 2012. december 6-i Bizottság kontra Verhuizingen Coppens ítélet, C-441/11 P, EU:C:2012:778, 45. pont).
- 181 E tekintetben a bírságkiszabási iránymutatás 29. pontjának harmadik francia bekezdése egyébként kiemeli a valamely vállalkozás vonatkozásában megállapítható enyhítő körülmények között azt, amikor bizonyítékkal szolgál arra, hogy részvétele a jogsértésben kifejezetten csekély, és hogy mialatt részt vett a jogsértő megállapodásban, az érintett piacon megfelelő versenyző magatartás tanúsításával hatékony módon elkerülte azok végrehajtását.
- 182 A jelen ügyben ebből az következik, hogy a Pometon korlátozott részvétele a kartell második ágával kapcsolatos számos találkozáson és egyéb kapcsolatban nem zárhatja ki felelősségét a második ágat illetően, ha a Bizottság az ítélkezési gyakorlatban megállapított, az alábbi 245. és 246. pontban felidézett feltételeknek megfelelően bizonyítja, hogy e vállalkozás hozzá kívánt járulni az egységes és folyamatos jogsértés egészéhez, amit a Törvényszék az alábbi 252–269. pontban vizsgált meg.
- 183 Ily módon az az egyébként a Bizottság által sem vitatott tény (lásd az alábbi 172. és 173. pontot), hogy a felperes nem vett részt sem a Németországban körülbelül évente kétszer tartott többoldalú találkozók formájában megszervezett strukturált összehangolási rendszerben (a megtámadott határozat (68) és (164) preambulumbekzdése), sem az Olaszországban rendszeresen szervezett találkozókban (lásd a fenti 162. pontot és az alábbi 222. pontot), nem jelenti szükségképpen azt, hogy nem vett részt az egyedi ügyfelekre vonatkozó koordinációban.
- 184 Ennélfogva, a jelen rész keretében kizárólag a felperesnek a kartell második ágában fennálló egyéni felelősségét kell vizsgálni, megvizsgálva, hogy a Bizottság által hivatkozott bizonyítékok kellő bizonyító erővel rendelkeznek-e az egyes ügyfelekkel szemben érvényesített árak összehangolásával kapcsolatos, összejátszásra irányuló, általa a megtámadott határozatban a Pometonnak betudott magatartások fennállásának bizonyításához.

2) A felperesnek a kartell második ágában való részvételére vonatkozó bizonyítékok vizsgálata

- 185 Mindenekelőtt rá kell mutatni, hogy a Bizottság elismerte, hogy a Pometonnak a kartell második ágában való részvételét illetően csak öt uniós tagállam, vagyis Belgium, Németország, Spanyolország, Franciaország és Olaszország vonatkozásában van bizonyíték.

186 Ennélfogva azt kell megvizsgálni, hogy a felek által hivatkozott körülmények összességére figyelemmel a Pometonnak a kartell második ágában tanúsított magatartására vonatkozó megállapításokat a jogilag megkövetelt módon alátámasztották-e.

i) A spanyol piacról

187 Ami mindenekelött a spanyol piacot illeti, a Bizottság bizonyos számú, a Pometon és a Winoa között az említett piacon 2003. február 20. és 2005. július 15. között tartott kétoldalú találkozó fennállását alátámasztó okirati bizonyítékra hivatkozik. Mindenekelött a 2003. október 22. és november 21. között a felperes vezérigazgatója és a Winoa között váltott e-mailekről van szó (a megtámadott határozat (61) és (62) preambulumbekzdése); ezt követően, a Pometon és a Winoa spanyol leányvállalata közötti, 2003. február 20. és 2004. április 5. között folyt kétoldalú találkozók és telefonbeszélgetések összefoglalóiról, amelyeket a Winoa egy azokon részt vevő munkavállalója készített (a megtámadott határozat (64) preambulumbekzdése); végül pedig a Winoa egy a Pometon spanyol leányvállalatával 2004. február 12-án Zaragozában (Spanyolország) tartott találkozóval kapcsolatos belső dokumentumáról (a (65) preambulumbekzdés), illetve a Winoa 2004. március 17-én és 23-án (a (66) preambulumbekzdés) és 2005. július 15-én (a (67) preambulumbekzdés) váltott belső e-mailjeiről.

188 Először is meg kell állapítani, hogy a Pometon közvetlen részvétele az egyedi ügyfelekre vonatkozó koordinációban, a kartell kezdetétől fogva, egyértelműen kitűnik a fent hivatkozott 2003. október 22-i e-mailből, amelyre kifejezetten hivatkoznak a megtámadott határozat (61) preambulumbekzdésében. Ebben az e-mailben a felperes vezérigazgatója, a Pometon három spanyol ügyfelére hivatkozva lényegében azt kifogásolta, hogy a Winoa csökkentette árait, miközben a Pometon növelte sajátjait, és ezért magyarázatot kért a Winoától.

189 Másodszor, a Pometon részvételét az egyes spanyolországi, egyedi ügyfelekkel szemben érvényesített árak összehangolásában többek között alátámasztja bizonyos számú kapcsolat e vállalkozás és a Winoa között, a kartell kezdetét megelőzően, majd azt követően. Ily módon az egyes egyedi ügyfelekkel szemben érvényesített árakat megvitatták azon kétoldalú találkozók során, amelyeken a Pometont többek között a Pometon España „general managere” képviselte, például 2003. február 20-án, 2004. február 12-én, illetve március 16-án, amint az kitűnik az említett találkozókról szóló, a megtámadott határozatban hivatkozott és az iratokhoz csatolt beszámolókból. Ezt az összehangolást alátámasztják az azokról a – például 2004. március 15-én és 24-én folytatott – telefonbeszélgetésekről készült összefoglalók, amelyek során megerősítették a megállapodás tiszteletben tartásának szükségességét, valamint megvitatták a meghatározott ügyfelekkel szemben érvényesített árak szintjét.

190 Harmadszor, a Winoa 2005. július 15-i, a megtámadott határozat (67) preambulumbekzdésében hivatkozott belső e-mailjében (lásd a fenti 165. és 187. pontokat) az szerepel, hogy a Pometon „ajánlatokat tett olyan ügyfeleknek, amelyekről tudták, hogy a TFM [a Winoa spanyolországi leányvállalata] kizárólagos ügyfelei”, valamint hogy „a [Pometonnal] tartott találkozó során meg kellett érteniük, hogy nem tudjuk elfogadni az ilyen jellegű eljárást”. Ebből következik, hogy a Pometon legalábbis tudott egy, az egyes résztvevők kizárólagos ügyfeleinek megőrzését célzó megállapodásról (*non poaching agreement*), amely miatt a Winoa szerint nem lett volna szabad megkeresnie e vállalkozás spanyolországi leányvállalatának kizárólagos ügyfeleit.

191 E tekintetben az a kérdés, hogy a Pometon egy képviselőjével a következő héten, 2005. július 15-én tartandó találkozó megtartására ténylegesen sor került-e, vagy sem, nincs kihatással e bizonyíték tartalmára, amely a szóban forgó összefüggésben a jogilag megkövetelt módon alátámasztja azt, hogy a Pometon részt vett a kartellben, éppen, mivel a Winoa egyes spanyol ügyfeleit illetően a kartellben szintén részt vevő utóbbi vállalkozás úgy ítélte meg, hogy emlékeztetni kell a Pometont a megkötött megállapodások tiszteletben tartására.

- 192 A kérdéskört illetően releváns ítélkezési gyakorlat (lásd a fenti 115. pontot) szerint a fenti 188–191. pontban megvizsgált bizonyítékok, amelyeknek tartalma olyan kétoldalú kapcsolatokra utalt, amelyek célja egyértelműen az egyedi ügyfelekkel szemben érvényesített árak összehangolása, jelentős bizonyító erővel rendelkeznek, mivel vagy a felperes vezérigazgatója és a Winoa közötti e-mail-váltásokról van szó, vagy pedig a Pometon és a Winoa munkavállalói között folyt találkozók vagy telefonbeszélgetések tartalmával kapcsolatos, azok közvetlen tanúja által szerkesztett belső felhasználásra szánt dokumentumokról (lásd a fenti 117. pontot).
- 193 Ennélfogva az ítélkezési gyakorlatnak (lásd a fenti 114. pontot) megfelelően a felperesnek nem hihető alternatívát kell bemutatnia a Bizottság álláspontjához képest, hanem bizonyítania kell a fent hivatkozott okirati bizonyítékok elégtelenségét.
- 194 Márpedig a felperes általános jelleggel annak előadására szorítkozik, hogy a Winoával fenntartott kapcsolatai valójában olyan erősen versengő összefüggésbe illeszkedtek, amelyet az e vállalattal fennálló feszült és rendszerszerű konfliktusok jellemeztek, aminek az volt az oka, hogy a Pometon csak rövid ideje lépett be a koptatóanyagok spanyol piacára, miközben a Winoa hosszú ideje e piac elsődleges gazdasági szereplője volt.
- 195 A felperes mindazonáltal hivatkozott a Winoa egy belső megbeszélésének, a 2004. május 18-i megbeszélésnek (lásd a fenti 165. pontot) a jegyzőkönyvére, utalva arra, hogy „az Ilarduya és a Pometon rögzített árral kapcsolatos versenye miatt bizonyos számú ügyfél vonatkozásában nehézségek állnak fenn [a hulladékfelár] alkalmazásával kapcsolatosan”.
- 196 E tekintetben ugyanakkor ki kell emelni, hogy e dokumentum lényegében a kartell első ágára vonatkozik. Abból vitathatatlanul kitűnik, hogy a Pometon a Winoa több spanyolországi ügyfele vonatkozásában nem alkalmazta a második ágat. Az említett, a Pometon által folytatott árversenyre kizárólag az ezen ágazatban működő „bizonyos számú ügyfél” vonatkozásában utaló dokumentumból azonban egyáltalán nem tűnik ki az, hogy e vállalkozás nem tartotta tiszteletben a megállapodást a Winoa más, spanyolországi ügyfelei tekintetében. Abból a pusztán körülményből, hogy a felperes nem mindig felelt meg a kartell második ágának, nem lehet azt a következtetést levonni, hogy abban nem vett részt.
- 197 Mindenesetre az a felperes által előadott tény, hogy új belépő volt a spanyol piacon, és hogy ebből következően intenzív versenyhelyzetben volt a Winoával, olyan mértékben, hogy próbált vele árversenyt folytatni ügyfeleinek átvétele céljából, annak érdekében, hogy megvesse a lábát az említett piacon, nem alkalmas a Bizottság által előadott azon bizonyítékok megcáfolására, hogy bár korlátozott mértékben, de részt vett a kartell második ágában e tagállam területén.
- 198 Ennélfogva nem lehet helyt adni a felperes egyes spanyolországi egyedi ügyfelekkel szemben érvényesített árak összehangolásában való részvételére vonatkozó, a Bizottság által előadott és a fenti 187–192. pontban megvizsgált bizonyítékok bizonyító erejének megkérdőjelezésére irányuló érvelésnek (lásd a fenti 193–197. pontot).

ii) A francia és a belga piacról

- 199 Ami a francia és a belga piacot illeti, a Bizottság mindenekelőtt a megtámadott határozat (62) preambulumbekzdésében a Winoa által 2003. november 21-én a felperes vezérigazgatója részére küldött e-mailre hivatkozik, amelynek tárgyában „Spanyolország/Belgium” szerepel, és amelyben a Winoa képviselője egy belga ügyfélre utal, amelynek rendesen az ő vállalkozásának kell szállítania, felhívva a Pometont, hogy ne növelje szállításait ezen ügyfél részére. A felperes nem vitatja e bizonyítékokat.

- 200 Ezt követően a megtámadott határozat (63) preambulumbekzdésében a Bizottság a Winoa egy 2004. január 19-i belső e-mailjére hivatkozik, amely az e-mail szerzője és az MTS franciaországi és belgiumi értékesítési felelőse között 2004. január 15-én folyt megbeszélésről szól, amelynek során az utóbbi megerősítette, hogy az MTS nem szállít a Winoa egy francia ügyfele részére, amely alacsonyabb árat ért el egy versenytársnál. Ebben az e-mailben a Winoa munkavállalója mindebből azt a következtetést vont le, hogy „ebből következően meg kellene nézni az Ervin vagy [a Pometon] oldaláról”, valamint hogy „[hajlik] a [Pometon] felé, amely teljes mértékben képes” ilyen árendemény nyújtására.
- 201 E tekintetben rá kell mutatni, hogy nem tűnik hihetőnek a felperes azon magyarázata, amely szerint e dokumentum kizárólag azt bizonyítja, hogy a Winoa agresszív versenytársnak tekintette őt. Ezen e-mail semleges és objektív olvasata éppen ellenkezőleg azt támasztja alá, hogy az a kartell második ága tiszteletben tartása nyomon követésének keretébe illeszkedik. E szövegből ugyanis kitűnik, hogy a Winoa és az MTS mind a Pometont, mind az Ervint az egyes egyedi ügyfelek vonatkozásában az árversenyt kizáró megállapodás részesének tekintették, valamint hogy a Winoa, miután megvizsgálta, hogy nem az MTS-ről van-e szó, a Pometont gyanúsította azzal, hogy nem tartotta megfelelően tiszteletben ezt a megállapodást. Abból a tényből, hogy a Winoa ezen egyedi ügyfél vonatkozásában ekkor inkább a Pometont gyanúsította, nem pedig az Ervint, egyáltalán nem lehet azt a következtetést levonni, hogy a Pometon nem vett részt a kartell második ágában.
- 202 Ebben az összefüggésben a felperes által hivatkozott (lásd a fenti 166. pontot) azon pusztán körülmény, amely szerint az engedékenységet kérelmező nyilatkozatai nem hivatkoztak a Pometonra „a versenytársak Franciaországot és Belgiumot érintő kapcsolatait” illetően, nem alkalmas a fenti 199–201. pontban megvizsgált dokumentumok bizonyító erejének, és ebből következően a Pometon belga és francia piacokon történt jogsértésben fennálló felelősségének megkérdőjelezésére. E dokumentumok ugyanis a Pometon és a Winoa közötti összejátszásra irányuló kapcsolatok fennállásával, illetve az utóbbi és legalább még egy, a kartellben részt vevő vállalkozás azon meggyőződésével kapcsolatos jelentős valószínűsítő körülményeket képeznek, hogy a Pometon részt vett az egyedi ügyfelekkel kapcsolatos koordinációban. Ebben az összefüggésben az, hogy az engedékenységet kérelmező nem említette a Pometont, nem jelenti azt, hogy e vállalkozás nem tartott fenn összejátszásra irányuló kapcsolatokat a kartell többi tagjával Franciaországot és a Benelux-államokat illetően, hanem azt egyszerűen az magyarázhatja, hogy a Pometon kevésbé vett részt a kartell második ágában, amit egyébként a Bizottság is kifejezetten elismer (lásd a fenti 176. pontot).
- 203 Ebből következik, hogy a Bizottság a jogilag megkövetelt módon alátámasztotta a felperes egyes egyedi ügyfelekkel kapcsolatos franciaországi és belgiumi koordinációban való részvételét.

iii) A német piacról

- 204 Ami a német piacot, vagyis az egyetlen olyan piacot illeti, amelyen a Bizottság szerint az egyedi ügyfelekkel kapcsolatos koordinációt strukturált módon szervezték meg (lásd a fenti 161. és 167. pontot), ezen intézmény különösen az engedékenységet kérelmező második nyilatkozatára hivatkozik, amely szerint a Pometon részt vett az ezen országban körülbelül évente kétszer tartott többoldalú találkozók többségén (a megtámadott határozat (68) és (132) preambulumbekzdése). E nyilatkozat alátámasztása érdekében a Bizottság a Pometon 2004. szeptember 28-i és 2005. június 9-i többoldalú találkozókon való részvételének okirati bizonyítékaira támaszkodik (a megtámadott határozat (69)–(72) preambulumbekzdése). Egyebekben a Bizottság e vállalkozás 2005. február 16-i, az egyik egyedi ügyfélre vonatkozó belső faxára hivatkozik, amely alátámasztja a kartell második ágában való részvételét is (a megtámadott határozat (73) és (74) preambulumbekzdése).

- 205 Először meg kell vizsgálni a felperes azon érvét (lásd a fenti 163. pontot), amely szerint az engedékenységet kérelmező megtámadott határozat (68) és (132) preambulumbekzdésében hivatkozott nyilatkozatai nem hitelesek, mivel tévesen tulajdonítják neki a valójában a Winoa-csoport részét képező Pometon Abrasives társaságnak betudható magatartásokat.
- 206 Ezt követően a felperes előadja, hogy az Ervin szintén tévesen tulajdonította neki azt, hogy részt vett a 2007. november 13-i találkozón, mivel ebben az időpontban már hat hónapja elhagyta a piacot.
- 207 Márpedig rá kell mutatni, hogy az a körülmény, hogy az Ervin a Pometont említette a Pometon Abrasives helyett e 2007. november 13-i találkozót illetően, egyáltalán nem érintheti a korábbi 2007. május 16-i találkozókra vonatkozó nyilatkozatainak hitelességét, amelyeknek az ítélkezési gyakorlatnak (lásd a fenti 118. pontot) megfelelően magas bizonyító erőt kell tulajdonítani. Egyébként nem kizárt, hogy a Pometon engedékenységet kérelmező általi fent hivatkozott említése az utóbbi részéről hiba vagy figyelmetlenség következménye, mivel a felperes korábbi kereskedelmi igazgatói, T. és B., akik korábban gyakran képviselték a Pometont a kartell többi tagjával tartott találkozón, 2007. május 16. után a Pometon Abrasives alkalmazásában álltak.
- 208 Ily módon az Ervin által a 2007. november 13-i találkozó kapcsán elkövetett tévedés alapján nem lehet megkérdőjelezni a megtámadott határozat (68) preambulumbekzdésében hivatkozott azon nyilatkozatának megbízhatóságát, amely szerint a Pometon képviselői, W. és T. részt vettek az évente körülbelül kétszer tartott többoldalú találkozók többségén. Ami a megtámadott határozat (132) preambulumbekzdésében hivatkozott nyilatkozatot illeti, annak pontossága lehetővé teszi az Ervin részéről fennálló tévedés kizárását, azon nyilatkozatával kapcsolatban, amely szerint „elkezdett rendszeres találkozókra részt venni a [Winoával], az MTS-szel, a Würth-tel, és amíg a [Winoa] általi megvásárlását megelőzően még független vállalkozás volt, a Pometonnal, és e találkozókra megvitatták a német piacot”.
- 209 Mindenesetre, mivel a felperes vitatja a fenti nyilatkozatok pontosságát, azok csak akkor tekinthetők a kartell többi résztvevőjével tartott találkozókra való részvétele kellő bizonyítékának, ha azokat más bizonyítékok is megerősítik.
- 210 Ennélfogva, másodszor azt kell megvizsgálni, a fenti 118. és 119. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatnak megfelelően, hogy az Ervin fenti 208. pontban hivatkozott és a felperes által vitatott nyilatkozatait alátámasztják-e más bizonyítékok.
- 211 E tekintetben először arra kell rámutatni, hogy a megtámadott határozatban (a (69) preambulumbekzdés) a Bizottság hallgatólagosan elismeri, hogy kizárólag arra van bizonyítéka, hogy a felperes részt vett két találkozón, a 2004. szeptember 28-án és 2005. június 5-én tartott találkozókra (lásd a fenti 204. pontot), és nem hivatkozik részletesen a felperes más találkozókra való részvételére.
- 212 Márpedig rá kell mutatni, hogy ahhoz, hogy úgy lehessen tekinteni, hogy részt vett a kartell második ágában, nem volt szükséges, hogy a felperes részt vegyen a strukturált összehangolási rendszerben (lásd a fenti 183. pontot). A megbeszéléseket illetően egyetlen megvizsgálandó kérdés tehát annak ellenőrzése, hogy kellően alátámasztott-e a Bizottság által a megtámadott határozatban megfogalmazott azon állítás (a (69) preambulumbekzdés), amely szerint a felperes részt vett a fent hivatkozott két találkozón. Ha ez a helyzet, e valószínűsítő körülmények az egyéb bizonyítékokkal együtt kerülnek megvizsgálásra (lásd az alábbi 220. és 221. pontokat).
- 213 Ebben az összefüggésben hatástalan a felperes más, nem az ő magatartását érintő, de a megtámadott határozat (68) preambulumbekzdésében az Ervin egyes nyilatkozatainak alátámasztása érdekében hivatkozott bizonyítékok vitatására irányuló érvelése. E bizonyítékokra ugyanis, amelyek semmilyen kapcsolatban nem állnak a 2004. szeptember 28-i és 2005. június 9-i találkozókkal, a Bizottság csak

annak általános jellegű alátámasztása érdekében hivatkozik, hogy a kartell második ágát illetően rendszeres találkozókat szerveztek Németországban, nem pedig a felperes ilyen találkozókon való részvételének bizonyítása céljából.

- 214 Ugyanezen okból irreleváns az a felperes által a keresetlevélhez csatoltan benyújtott szállodai számla, amely a Bizottság által védekezésében előadott állítások szerint a felperes német leányvállalata „general managerének” a 2006. november 16-án tartott többoldalú találkozón való részvételét támasztja alá. Mivel ugyanis a Bizottság egyáltalán nem állította a megtámadott határozatban, hogy a felperes részt vett az említett találkozón, a felperes e számlára alapított érvelése szintén hatástalan. Ezenkívül mindenféleképpen rá kell mutatni, hogy ez a részben olvashatatlan számla nem teszi lehetővé biztos következtetés levonását a felperes 2006. november 16-i találkozón történő részvételét vagy részvételének elmaradását illetően. Ennélfogva e részvétel semmiképpen sem tekinthető bizonyítottnak.
- 215 Másodszor meg kell vizsgálni a Bizottság által a felperes 2004. szeptember 28-i és 2005. június 9-i találkozón való részvételének alátámasztása érdekében hivatkozott bizonyítékokat. Az első ilyen találkozót illetően egy, az MTS által a Würth, a Pometon, az Ervin és a Winoa részére 2004. szeptember 13-án küldött e-mailről van szó, amelyben az szerepel, hogy a 2004. szeptember 28-i időpont mindenkinek megfelel, valamint hogy a Pometon Deutschland „general manageré” megerősítette, hogy jelen lesz. A második találkozót a Pometon által a Winoa részére 2005. május 16-án küldött, másolatban a Würth és az MTS részére is megküldött e-mail tanúsítja, amely arról tájékoztatja őket, hogy „a következő találkozó egy düsseldorfi [szállodában] 2005. június 9-én került lefoglalásra”.
- 216 A felperes ugyanakkor azt állítja, hogy semmilyen bizonyíték nincs az e két találkozón megtárgyalt témákat illetően, sem az engedékenységet kérelmező nyilatkozatában, sem más dokumentumban. Ezenkívül idézi e nyilatkozat egy szakaszát, amelyben az Ervin kijelenti, hogy az ügyfelekkel kapcsolatos koordinációval kapcsolatos találkozók többségére év végén (általában szeptember vége és november között), illetve év elején (január és március között) került sor, mivel az ügyfelek többsége év végén meghosszabbítható éves szerződésekkel rendelkezett. Az év végi találkozók rendszerint arra a kérdésre összpontosítottak, hogy az áremeléseket valóban végrehajtották-e.
- 217 Rá kell ugyanakkor mutatni, hogy a felperes nem vitatja a két, fent hivatkozott találkozón való részvételét. Ezenkívül nem jelöli meg, hogy álláspontja szerint mi volt e találkozók tárgya, az egyedi ügyfelekkel kapcsolatos koordináción kívül. Egyebekben az engedékenységet kérelmező felperes által hivatkozott nyilatkozatából, amely szerint a versenyellenes találkozók többségére az év elején, illetve az év végén került sor, kitűnik, hogy egyes ilyen találkozók az év közepén is megtarthattak.
- 218 Ebben az összefüggésben a Bizottság által hivatkozott két dokumentum (lásd a fenti 125. pontot) kellően komoly valószínűsítő körülményeket jelent az engedékenységet kérő nyilatkozatainak alátámasztásához, a felperes 2004. szeptember 28-i és 2005. június 9-i találkozón való részvételét illetően.
- 219 Harmadszor, a felperesnek a kartell második ágában való részvételét a Pometon Deutschland „general managerének” 2005. február 16-án a felperes vezérigazgatója részére küldött, a Bizottság által a megtámadott határozat (73) és (74) preambulumbekzdésében hivatkozott faxa is alátámasztja (lásd a fenti 204. pontot).
- 220 E tekintetben a Bizottság a megtámadott határozatban megalapozottan mutat rá arra, hogy e dokumentumból, amelynek bizonyító erejét egyébként a felperes sem vitatja, kitűnik, hogy a Pometon Németországban részt vett a kartell második ágában. A Pometon egyik németországi ügyfelére vonatkozó 2005. február 16-i fax ugyanakkor kiemelte, hogy „az Ervin nem emelte a megállapodásnak megfelelően az árait”, hogy „[h]a az Ervin az előírtaknak megfelelően emelte volna az árait, akkor az Ervint elutasították volna, figyelemmel a minőségi összehasonlításban elfoglalt helyükre”, valamint hogy szerzője „úgy véli, hogy a védelemmel kapcsolatos tárgyalásaink véget értek”, továbbá hogy nem

akarja „megvárni, hogy további mennyiségek is elveszenek (mint az Egyesült Királyságban)”, és az a címzett e kérdéssel kapcsolatos véleményét illető érdeklődéssel végződik. A felperesnek a 2014. december 3-i kifogásközlésre adott válaszában szereplő, a megtámadott határozat (74) preambulumbekzdésében megcáfolt állításaival ellentétben e szakasz nem azt tartalmazza, hogy az e konkrét ügyféllel kapcsolatban az Ervinnel folytatott tárgyalások befejeződtek, hanem éppen ellenkezőleg, azt támasztja alá, hogy a Pometon német leányvállalatának „general managere” a felperes vezérigazgatójának utasításait kérte azzal kapcsolatban, hogy milyen módon reagáljanak arra, hogy az Ervin nem tartotta tiszteletben a megállapodást.

- 221 Ebből következik, hogy a Bizottság a jogilag megkövetelt módon alátámasztotta a felperes egyes egyedi ügyfelekkel kapcsolatos németországi koordinációban való részvételét.

iv) Az olasz piacról

- 222 Ami az olasz piacot illeti, először rá kell mutatni, hogy az, hogy a felperes nem vett részt az olaszországi találkozókban, még ha bizonyítottan is vesszük, nem mentesítheti a kartell második ágával kapcsolatos felelőssége alól, mivel e részvétel nem volt elengedhetetlen az egyedi ügyfelekkel szemben érvényesített árak összehangolásához, továbbá hogy a Pometon olaszországi részvétele az ilyen koordinációban egyébként kellően bizonyított (lásd a fenti 182–184. pontot).
- 223 Márpedig beadványaiban a Bizottság azt állítja, hogy bár az engedékenységet kérelmező nem említette a felperest az olaszországi konkrét találkozók résztvevői között, mindazonáltal kijelentette, hogy az olasz terület 2007. május 16. előtt az Ervin, a Winoa és a Pometon között volt felosztva.
- 224 E tekintetben a Bizottság e kérdéssel kapcsolatban lényegében öt okirati bizonyítékra támaszkodik (a megtámadott határozat (75)–(79) preambulumbekzdése).
- 225 Ennélfogva meg kell vizsgálni, hogy ezek az okirati bizonyítékok olyan megbízható valószínűsítő körülményeket képeznek-e, amelyek alkalmasak a felperes kartell második ágában való részvételének alátámasztására.
- 226 Mindenekelőtt a felperes állításával ellentétben az MTS 2005. október 5-i, az e vállalkozás által az olasz piacon elveszített ügyfelekkel kapcsolatos belső e-mail-váltásából (a megtámadott határozat (75) preambulumbekzdés) – amely megállapítja, hogy nincsenek „problémák a Pometonnal és az Ervinnel” – kitűnik, hogy a Pometont, a Winoát és az Ervint – más hivatkozott, a kartellben részt nem vevő versenytársakkal ellentétben – úgy jelölték meg, mint „barátokat”, akikkel szemben „abszolút elfogadhatatlan” az ügyfelek reakció nélküli elvesztése. Ezekben az e-mailekben tehát azt tervezték el, hogy vagy tárgyalnak a fent hivatkozott három vállalkozással, vagy „feljegyzést” küldenek részükre, amelyek bizonyos kifogásokat tartalmaznak, továbbá hivatkoznak az egyik e-mail címzettje által utolsó olaszországi utazása során folytatott tárgyalásokra. Ezekből az e-mailekből egyébként az következik, hogy az MTS inkább a Winoát gyanúsította a megállapodás megsértésével, nem pedig a Pometont vagy az Ervint, mivel abban a következő szerepelt: „[A Winoát] tudjátok, és semmi probléma a Pometonnal, illetve az Er[v]innel”.
- 227 Ezt követően az Ervin 2007. március 20-i, egy ügyféllel, a Zanardival kapcsolatos belső e-mailje (a megtámadott határozat (76) preambulumbekzdése) kifejezetten azt rögzíti, hogy az előző hónapban „a Pometon elutasította ezt az ügyfelet”, amely kapcsán megállapodtak, hogy az az Ervinhez tartozik. Ezenfelül ez az e-mail arra utal, hogy úgy tűnik, hogy a Pometon, miután az Ervin kapcsolatba lépett vele, visszatér a megbeszéltekhez. Ily módon, ellentétben a felperes álláspontjával, ez az e-mail nem arra utal, hogy a Pometon és az Ervin közötti kapcsolatok erősen versengők lettek volna, hanem azt tanúsítja, hogy a kartell tagjai éberren ellenőrizték az ügyfelek felosztására irányuló megállapodás követését.

- 228 E nyomon követést ezenkívül megerősíti az Ervin 2007. április 19-i belső e-mailje is (a megtámadott határozat (52) és (77) preambulumbekzdése), még ha az árak összehangolására irányuló megállapodás fennállása nem is tűnik ki kifejezetten az említett e-mailből. Ez az e-mail szerzőjének azon szándékát rögzíti, hogy a 2007. május 16-ra és 17-re Milánóba kitűzött találkozó során megvitasson bizonyos számú egyedi ügyfelet a Winoa és a Pometon képviselőivel.
- 229 Ami a Winoa 2007. április 26-i, belső e-mailjét illeti (a megtámadott határozat (78) preambulumbekzdése), amely egy ugyanezen a napon az MTS-szel tartott találkozóra vonatkozik, amelynek során a Winoa találkozón részt vevő munkavállalója azt kérte az MTS-től, hogy ne támadja a Pometont, abban az szerepel, hogy a Winoa azt akarta, hogy tartsák tiszteletben a megállapodást, a Pometonnal szemben is. Vitathatatlan, amint azt a felperes állítja, hogy a Winoa arra készült, hogy húsz nap múlva megvásárolja a Pometon koptatóanyagok ágazatában folytatott tevékenységét, így érdeke fűződött ahhoz, hogy az utóbbi megőrizze ügyfeleit. Mindazonáltal az iratok elemei alapján úgy tűnik, hogy az MTS nem tudott e felvásárlási tervről (lásd az alábbi 302. pontot). Ennélfogva az, hogy az MTS egyeztet a Winoával az árverseny korlátozását illetően a Pometon vonatkozásában, az e három vállalkozás közötti versenyellenes megállapodás fennállására utaló valószínűsítő körülmény.
- 230 Végül a 2008. május 27-i és 28-i, az MTS egy munkavállalója és a Pometon egy munkavállalója, T. – aki korábban 2007. május 16-ig a felperes kereskedelmi igazgatója (Commercial Director Industry) volt (a megtámadott határozat (79) preambulumbekzdése; lásd még a fenti 207. pontot) – között váltott e-maileket illeti, a felperes vitathatatlanul megalapozottan mutat rá arra (lásd a fenti 170. pontot), hogy főszabály szerint egyáltalán nem érinti e munkavállaló azon állítása, amely szerint a Pometon Abrasives és a Winoa-csoport (amelyhez e társaság tartozik) politikája nem az árak csökkentése, hanem azok növelése volt.
- 231 Ez az e-mail-váltás azonban kifejezetten utal az egyes német vagy olasz ügyfelekkel kapcsolatos megállapodás alkalmazására több év óta, vagyis a felperes piacról való távozását megelőzően is. Az eredeti 2008. május 27-i e-mailben az MTS ugyanis azt kifogásolta, hogy a Pometon Abrasives nem tartotta tiszteletben a megállapodást egy német ügyfél vonatkozásában, amely egy olasz társaság, a Riva Fire SpA leányvállalata, amelynek olaszországi telephelyét „évek óta a Pometon látja el”. Ezenkívül a 2008. május 28-i e-mailek utalnak más olasz vagy német ügyfelek ellátására is.
- 232 Ebben az összefüggésben a Bizottság T. egyik e-mailjének arra a szakaszára hivatkozik, amelyben az azt állítja, hogy amikor a Pometon munkavállalója volt, mindig védte az MTS németországi ügyfeleit, a következőket emelve ki: „[a]z elmúlt évek során mindig védtem a németországi ügyfeleiket, még akkor is, ha az olaszországi anyavállalat rendszeresen az követelte tőlem, hogy szállítsunk a németországi üzemnek [...], tudják, hogy mennyire szigorúan betartottam mindig a megállapodásainkat”. E megállapításra válaszul az MTS több, szintén 2008. május 28-án kelt e-mailben jelezte a következőket: „Mindig védtük a Pomot [...]”; „évek óta próbáljuk védeni a Pomot [...]”; „a megállapodás mindig az volt, hogy a verseny oké, de nem az árakban!”
- 233 Figyelemmel T. magas szintű felelősségi körére, amikor a felperes kereskedelmi igazgatója volt, ezen e-mailek tartalma megbízhatóan tanúsítja, hogy a Pometon Abrasives árversenyt elkerülő politikája a Pometon politikájának folytatása volt, ami megerősíti, hogy az utóbbi már részt vett az egyedi ügyfelekkel kapcsolatos koordinációban Olaszországban és Németországban. Ebben az összefüggésben az a körülmény, hogy a Pometonon belül fenntartásokkal élhettek – amint az kitűnni látszik T. fent hivatkozott e-mailjéből –, nem alkalmas az utóbbi felelősség alóli mentesítésére.
- 234 Ennélfogva el kell utasítani a felperes azon érvelését, amely az egyes olaszországi egyedi ügyfelekkel kapcsolatos koordinációban való részvételére vonatkozó bizonyítékok bizonyító erejének megkérdőjelezésére irányul.

v) *A felperesnek a kartell második ágában való részvételére vonatkozó bizonyítékokkal kapcsolatos következtetések*

235 A megtámadott határozatban hivatkozott okirati bizonyítékok vizsgálata (lásd a fenti 187–233. pontokat) ily módon azt mutatja, hogy a Bizottság kellően komoly, részletes, pontos és egybevágó bizonyítékok összességére támaszkodott, amikor megállapította, hogy a felperes részt vett az egyes egyedi ügyfelekkel kapcsolatos koordinációban a fent hivatkozott öt tagállamban (Belgium, Németország, Spanyolország, Franciaország és Olaszország).

4. A második jogalap harmadik, arra alapított részéről, hogy a felperes állítólag nem vett részt egységes és folyamatos jogsértésben

a) A felek érvei

236 Először, a felperes vitatja a Bizottságnak a megtámadott határozat (105)–(109) preambulumbekzdésében szereplő azon érvelését, amely szerint a felperes a négy másik vállalkozással együtt a kartell két ága által alkotott egységes és folyamatos jogsértésben vett részt.

237 Előadja, hogy a Bizottságnak a megtámadott határozat (109) preambulumbekzdésében szereplő állításaival ellentétben az a körülmény, hogy a Pometon „kapcsolatokat tartott fenn a jogsértés különböző résztvevőivel”, egyáltalán nem teszi lehetővé azon következtetés levonását, hogy „észszerűen előre láthatott a jogsértés más résztvevői által tervezett és végrehajtott minden cselekményt”. Semmi sem bizonyítja ugyanis, hogy korlátozott és szinten kizárólag kétoldalú kapcsolatai során a Pometon tudomással bírt az állítólagos egységes és folyamatos jogsértés fennállásáról. Ennélfogva a Bizottság nem tett eleget a bizonyítási tehernek.

238 Másodszor, a felperes vitatja részvételét egy, az egyedi ügyfelekkel kapcsolatos koordinációban az EGT egész területén.

239 Mindenekelőtt előadja, hogy a Bizottság nem bizonyította az említett részvételt. E tekintetben rámutat, hogy az EGT 21 országában értékesített koptatóanyagokat. Márpedig a Bizottság a megtámadott határozat (60) preambulumbekzdésében csak öt ország (Belgium, Németország, Spanyolország, Franciaország és Olaszország) vonatkozásában tudja be neki a részvételt a kartell második ágában, ami megerősíti, hogy egyáltalán nincs bizonyíték arra, hogy részt vett egy általános, az egész EGT-re kiterjedő koordinációban.

240 Egyébként a megtámadott határozat említett (60) preambulumbekzdésében a Bizottság a vitarendezési határozat (37) preambulumbekzdésére hivatkozott, éppen azon állításának alátámasztása érdekében, amely szerint „[a]z egyedi ügyfelekre vonatkozó megállapodások az egész EGT-re kiterjedtek”, anélkül azonban, hogy bizonyította volna, hogy a felperes tudomással bírt e megállapodások földrajzi kiterjedéséről.

241 A felperes ezt követően vitatja a Bizottságnak a megtámadott határozat (133) és (134) preambulumbekzdésében szereplő azon állítását, amely szerint a felperes szükségképpen tudomással bírt arról, hogy a kartell e második ága az EGT egészét lefedi. A felperes és a Pometon Deutschland közötti, a Bizottság által hivatkozott érintkezések nem relevánsak, mivel azokra egy évvel az állítólagos kartell kezdete előtt került sor. Kiegészítésképpen a felperes előadja, hogy e két dokumentum azt támasztja alá, hogy a Pometon elutasított minden, az MTS-től származó, találkozóval kapcsolatos megkeresést.

242 A Bizottság vitatja ezt az érvelést.

b) A Törvényszék álláspontja

1) Az egységes és folyamatos jogsértés ítélkezési gyakorlatbeli fogalma

- 243 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EUMSZ 101. cikk megsértése nemcsak elszigetelt cselekmény eredménye lehet, hanem cselekmények sorozata, vagy akár folyamatos magatartás eredménye is, miközben a cselekmények sorozata vagy a folytatólagos magatartás egyes elemei önmagukban is az említett rendelkezés megsértésének minősülhetnek. Amennyiben az érintett vállalkozások különböző cselekményei – azonos, a közös piacon belüli versenyt torzító tárgyuk alapján – „átfogó terv” keretébe illeszkednek, a Bizottság a fenti cselekmények miatti felelősséget jogszerűen róhatja fel az összességében figyelembe vett jogsértésben való részvétel alapján (2012. december 6-i Bizottság kontra Verhuizingen Coppens ítélet, C 441/11 P, EU:C:2012:778, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 244 Az is megtörténhet ugyanis, hogy valamely vállalkozás csupán az egységes és folyamatos jogsértést képező versenyellenes magatartások egy részében vett közvetlenül részt, ám tudomása volt a kartell többi résztvevője által azonos célok elérése végett tervezett vagy ténylegesen megvalósított többi jogsértő magatartásról, illetve e magatartásokat észszerűen előre láthatta, és kész volt azok kockázatát, de az esetleges előnyöket is elfogadni. Ilyen esetben a Bizottság jogosult arra, hogy az ilyen jogsértést képező versenyellenes magatartások összességéért és következésképpen a jogsértés egészéért fennálló felelősséget is betudja e vállalkozásnak (2012. december 6-i Bizottság kontra Verhuizingen Coppens ítélet, C-441/11 P, EU:C:2012:778, 43. pont; lásd még: 2017. január 26-i Duravit és társai kontra Bizottság ítélet, C-609/13 P, EU:C:2017:46, 119. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 245 Ebből mindenekelőtt az következik, hogy az egységes jogsértés fennállásának megállapításakor a Bizottságnak bizonyítania kell, hogy a szóban forgó megállapodások vagy az összehangolt magatartások, noha különböző árukra, szolgáltatásokra vagy területekre vonatkoznak, az érintett vállalkozások által egységes versenyellenes cél megvalósítása érdekében tudatosan végrehajtott általános terv keretébe illeszkednek (2016. december 15-i Philips és Philips France kontra Bizottság ítélet, T-762/14, nem tették közzé, EU:T:2016:738, 168. pont).
- 246 Márpedig a megállapodások vagy összehangolt magatartások közötti, egymást kiegészítő kapcsolatok általános terv fennállására utaló objektív valószínűsítő körülménynek minősülnek. Ilyen kapcsolatok például akkor állnak fenn, ha az említett megállapodások vagy az említett magatartások célja a rendes verseny egy vagy több következményével való szembenézés, és kölcsönhatásuk révén hozzájárulnak az egységes versenyellenes célkitűzés megvalósításához (lásd: 2016. december 15-i Philips és Philips France kontra Bizottság ítélet, T-762/14, nem tették közzé, EU:T:2016:738, 169. pont).
- 247 A Bizottság mindenestre köteles megvizsgálni az átfogó terv alátámasztására vagy megkérdőjelezésére alkalmas valamennyi ténybeli körülményt (2016. december 15-i Philips és Philips France kontra Bizottság ítélet, T-762/14, nem tették közzé, EU:T:2016:738, 169. pont; lásd még ebben az értelemben: 2010. április 28-i Amann & Söhne és Cousin Filterie kontra Bizottság ítélet, T-446/05, EU:T:2010:165, 92. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Ennek érdekében figyelembe kell vennie többek között a különböző szóban forgó cselekmények alkalmazásának időtartamát, tartalmát, az alkalmazott módszereket is beleértve, valamint ehhez kapcsolódóan azok célját (2014. január 23-i Gigaset kontra Bizottság ítélet, T-395/09, nem tették közzé, EU:T:2014:23, 103. pont). Ezenkívül az, hogy ugyanazok a személyek érintettek valamennyi versenyellenes magatartásban, jellemzően az utóbbiak egymást kiegészítő jellegére utal (lásd ebben az értelemben: 2016. december 15-i Philips és Philips France kontra Bizottság ítélet, T-762/14, nem tették közzé, EU:T:2016:738, 197. pont).
- 248 Ezt követően a vállalkozás egységes és folyamatos jogsértésben való részvételének megállapítását lehetővé tévő szándékos elemet illetően emlékeztetni kell arra, hogy egy ilyen jogsértés létezése azonban nem jelenti szükségképpen azt, hogy ha valamely vállalkozás a jogsértés egy vagy néhány

összejátszásra irányuló magatartásában részt vesz, az a jogsértés egészéért felelősségre vonható. Az is szükséges, hogy a Bizottság először bizonyítsa, hogy e vállalkozásnak tudnia kellett a kartellben részt vevő, más vállalkozások EGT-szinten végrehajtott valamennyi versenyellenes tevékenységéről, vagy e magatartásokat mindenféleképpen észszerűen előre láthatta. Másként fogalmazva, kizárólag azon tény, hogy ugyanaz a célja azon megállapodásnak, amelyben a vállalkozás részt vett, és az átfogó kartellnek, nem elegendő annak megállapításához, hogy e vállalkozás részt vett a kartell egészében. Az EUMSZ 101. cikk ugyanis csak akkor alkalmazandó, ha fennáll az érintett felek szándékegysége (lásd ebben az értelemben: 2014. október 10-i Soliver kontra Bizottság ítélet, T-68/09, EU:T:2014:867, 62. pont; 2016. december 15-i Philips és Philips France kontra Bizottság ítélet, T-762/14, nem tették közzé, EU:T:2016:738, 172. pont).

249 Ennélfogva a Bizottságnak azt kell bizonyítania, hogy a saját, adott magatartásai révén a jogsértésben részt vevő vállalkozás ugyanakkor e magatartások révén csatlakozni kívánt a résztvevők összessége által követett célokhoz, és tudomása volt a más vállalkozások által azonos célok elérése végett tervezett vagy ténylegesen megvalósított magatartásról, illetve az, hogy e magatartást észszerűen előre láthatta, így kész volt e részvétel kockázatát elfogadni, az abból fakadó jelentős, noha jogellenes előnyök adott esetben történő megszerzése érdekében (lásd ebben az értelemben: 2012. december 6-i Bizottság kontra Verhuizingen Coppens ítélet, C-441/11 P, EU:C:2012:778, 42. pont).

2) A felperes részvétele a kartell két ágát tartalmazó egységes és folyamatos jogsértésben

250 A jelen ügyben a felperes nem vitatja a megtámadott határozat (105) és (106) preambulumbekzdésében szereplő, a kartell két ágát illető egységes és folyamatos jogsértéskénti minősítést.

251 A felperes ezzel szemben vitatja részvételét az ilyen jogsértésben, arra hivatkozva, hogy a Bizottság nem bizonyította, hogy a felperes tudomással bírt a többi résztvevő által követett célok megvalósítására irányuló valamennyi jogsértő magatartásról, valamint hogy azokhoz csatlakozni kívánt.

252 Ennek az érvelésnek azonban nem lehet helyt adni. A vállalkozás egységes és folyamatos jogsértésben való részvételének alátámasztása céljából a Bizottságnak nem kell azt bizonyítania, hogy e vállalkozás közvetlen tudomással bírt az ugyanazon jogsértésben részt vevő valamennyi vállalkozás által tervezett vagy ténylegesen megvalósított lényeges magatartásról. Amint azt a fenti 248. és 249. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlat megerősíti, elegendő, ha azt bizonyítja, hogy észszerűen előre láthatta e magatartásokat és kész volt azok előnyeinek és kockázatainak elfogadására (lásd ebben az értelemben: 2014. január 23-i Gigaset kontra Bizottság ítélet, T-395/09, nem tették közzé, EU:T:2014:23, 117. pont).

253 Márpedig a második jogalappal összefüggésben megvizsgált bizonyítékok összességéből kitűnik, hogy összejátszásra irányuló magatartásával a felperes szándékosan hozzájárult a fenti 250. pontban hivatkozott átfogó terv, vagyis éppen egy az árverseny korlátozására irányuló terv megvalósításához.

254 Először ugyanis, a felperestől származott a hulladékfelár számítási rendszerével kapcsolatos megállapodás, amelyet egyébként az annak az egész EGT-ben történő automatikus alkalmazását lehetővé tévő módon alakítottak ki, emellett pedig aktívan hozzájárult e rendszer kialakításához (lásd a fenti 129. és 130. pontot).

255 Másodszor, az egyedi ügyfelekre vonatkozó koordinációt illetően emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság bizonyította, hogy a Pometon részt vett az ilyen összehangolást célzó versenyellenes megállapodásokban (lásd a fenti 235. pontot). Ennélfogva e vállalkozás viszonylag gyenge részvétele a kartell egészének részét képező versenyellenes magatartások más, érintett vállalkozásokkal történő megvitatását vagy megvizsgálását célzó többoldalú találkozókra és egyéb kapcsolatokban nem

értelmezhető úgy, hogy nem lehetett azokról tudomása, vagy hogy nem tudta előrejelezni, hogy melyek lesznek a kartell más résztvevőinek versenyellenes magatartásai, illetve hogy nem csatlakozott azokhoz.

- 256 Harmadszor, a kartell két ága pontosan ugyanazt az árverseny korlátozására irányuló célt követte, ugyanazokra a termékekre vonatkozott, és ugyanazok a vállalkozások hajtották végre, egyébként ugyanazon szereplők hatására. E tekintetben az okirati bizonyítékokból kitűnik, hogy a Pometon különböző vezetői, többek között vezérigazgatója közvetlenül részt vettek a kartell mindkét ágában, valamint hogy az e megállapodással kapcsolatos összejátszásra irányuló magatartások során a felperest általában ugyanazok a felelősök képviselték. E körülmény egyébként a jelen jogvita összefüggésében nem csak a két ág egymást kiegészítő jellegét támasztja alá, hanem a felperes arra irányuló szándékát is, hogy hozzájáruljon az azok végrehajtását célzó valamennyi cselekményhez (lásd ebben az értelemben: 2013. május 17-i Trelleborg Industrie és Trelleborg kontra Bizottság ítélet, T-147/09 és T-148/09, EU:T:2013:259, 60. pont).
- 257 Ebből következik, hogy a Bizottság megalapozottan állapította meg, hogy a felperes tudott a kartell többi résztvevőjének jogsértő magatartásairól, vagy e magatartásokat észszerűen előre láthatta, és kész volt azok kockázatát elfogadni.

3) A felperes részvétele az EGT egészét lefedő egységes és folyamatos jogsértésben

- 258 A felperes nem kérdőjelezi meg az EGT-léptékű egységes és folyamatos jogsértés fennállását, de vitatja felelősségét egy ilyen földrajzi kiterjedésű jogsértésben.
- 259 A megtámadott határozat (60) preambulumbekzdésében a Bizottság a kartell földrajzi kiterjedését a vitarendezési határozat (37) preambulumbekzdésére hivatkozva határozza meg, amelynek szövege a következő: „[a] vitatott magatartás földrajzi kiterjedése az öt felet illetően az EGT egészét lefedte [a jelen határozat által] érintett teljes időszak alatt”.
- 260 Mindamellet az ítélezési gyakorlatnak (lásd a fenti 245. pontot) megfelelően ki kell emelni, hogy egységes jogsértés esetén az a körülmény, hogy a vállalkozás lényeges módon csak az EGT egy korlátozott részén vett részt a kartellben, nem alkalmas az e kartellel mint az e terület egészét lefedő versenyellenes magatartással kapcsolatos felelősségének kizárására.
- 261 Ugyanakkor annak alátámasztásához, hogy a felperes az EGT egészét lefedő egységes és folyamatos jogsértésben vett részt, a Bizottságnak az ítélezési gyakorlatnak (lásd a fenti 248. és 249. pontot) megfelelően azt kellett bizonyítania, hogy a Pometon tudomással bírt az egyedi ügyfelekre vonatkozó koordináció földrajzi kiterjedéséről, vagy azt észszerűen előre láthatta, és kész volt annak kockázatát elfogadni.
- 262 Márpedig a felperes állításaival (lásd a fenti 241. pontot) ellentétben a megtámadott határozatban hivatkozott bizonyítékok azt támasztják alá, hogy vezetői teljes mértékben tudomással bírtak az egyedi ügyfelekre vonatkozó koordináció teljes földrajzi kiterjedéséről.
- 263 Először ugyanis, a Pometon Deutschland „general managerének” az MTS részéről a felperes által németországi ügyfelekkel szemben érvényesített árcsökkentésekkel kapcsolatban megfogalmazott panaszokra vonatkozó faxára adott 2002. október 7-i válaszában (a megtámadott határozat (133) preambulumbekzdése) a felperes vezérigazgatója többek között azt hangsúlyozza, hogy a megtorlás fenyegetései rendszerint „világszintűek”. Noha e dokumentum későbbi, mint a jogsértés időszaka, arra utaló valószínűsítő körülményt jelent, hogy az egyedi ügyfelekkel kapcsolatos koordináció a Pometon vezetőinek felfogása szerint általános földrajzi kiterjedéssel bírt. A felperes állításainak megfelelően egy ilyen valószínűsítő körülmény (lásd a fenti 113. pontot) figyelembe vehető

más bizonyítékokkal együtt, többek között akkor, ha a kartell földrajzi kiterjedését kell értékelni. Egyebekben e két e-mailból egyáltalán nem az derül ki, hogy a Pometon elutasította a találkozót az MTS-szel, hanem az, hogy el kívánta halasztani azt.

- 264 Másodszor, egy többek között a belgiumi egyedi ügyfelekkel kapcsolatos koordinációra vonatkozó 2003. november 21-i e-mailben (a megtámadott határozat (62) és (134) preambulumbekzdése, valamint a fenti 199. pont) a Winoa azt javasolja a felperes vezérigazgatójának, hogy tárgyalják meg a „Skandináviában és a keleti országokban” található ügyfelekkel kapcsolatos különböző lehetőségeket.
- 265 Ennélfogva, még ha a felperes nem is volt jelen az EGT területének egészében a piacokon, és még ha részvétele az egyes egyedi ügyfelekkel kapcsolatos koordinációban csak öt tagállam vonatkozásában bizonyított is, szükségképpen tudott arról, hogy a kartell második ága az említett terület egészére kiterjed.
- 266 A fentiek összességéből az következik, hogy a Bizottság a jogilag megkövetelt módon bizonyította, hogy a felperes teljes mértékben tudomással bírt nem csak a kartell lényeges jellemzőiről (lásd a fenti 257. pontot), hanem annak földrajzi kiterjedéséről is, valamint hogy részt kívánt venni a szóban forgó egységes és folyamatos jogsértésben.
- 267 Ebből következően a Bizottság megalapozottan állapította meg a felperes felelősségét az e jogsértésben való részvétel miatt, e részvétel időtartama negyedik jogalap keretében történő értékelésének, illetve egyedi felelőssége súlyosságának a vele szemben kiszabott bírság megváltoztatására irányuló kérelem keretében történő vizsgálatának sérelme nélkül, a büntetések egyéniesítése elvének megfelelően.
- 268 Ennélfogva a második jogalpnak mind a három részét el kell utasítani.

C. A harmadik, az EUMSZ 101. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikkének megsértésére irányuló jogalpról, amennyiben a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a kartell cél általi versenykorlátozásnak minősül

1. A felek érvei

- 269 Először, a felperes előadja, hogy a Bizottság megsértette az EUMSZ 101. cikket és az EGT-Megállapodás 53. cikkét, amikor úgy ítélte meg, hogy a szóban forgó kartell célja a verseny korlátozása volt. A megtámadott határozatot (a (142)–(148) preambulumbekzdés) e tekintetben nyilvánvaló mérlegelési hibák, a vizsgálat hiánya, valamint nyilvánvaló logikátlanság terheli. A felperes különösen azt kifogásolja, hogy a Bizottság nem elemezte még felszínesen sem a kartell által érintett piacot, és elmulasztotta figyelembe venni az ítélkezési gyakorlat (lásd az alábbi 277. pontot) által előírtaknak megfelelően a termékek jellegét, valamint az érintett piac működésének és szerkezetének tényleges feltételeit.
- 270 Másodszor, a felperes rámutat, hogy a Bizottság nem bizonyította a versenykorlátozó hatások fennállását sem. Pusztán azt állította, egyébként nem bizonyított módon, hogy „[a hulladékfelár számítási képletére vonatkozó] 4.2.1.3. pontból kitűnik, hogy a versenyellenes kartellt végrehajtották” (a megtámadott határozat (148) preambulumbekzdése).
- 271 A Bizottság a maga részéről kifejti, hogy a versenytársak közötti együttműködésnek, amelyben a Pometon is részt vett, az árak horizontális rögzítése volt a célja, amint az kitűnik a megtámadott határozat (145), (146) és (148) preambulumbekzdésében ismertetett körülményekből. E tekintetben kiemeli, hogy kellő mértékben megjelölte és ismertette az érintett piacot és szereplőit (a megtámadott

határozat 2. pontja), hogy széles körben ismertette a felperessel szemben kifogásolt magatartást, valamint hogy hangsúlyozta az e magatartás által a koptatóanyagok eladási árára gyakorolt hatásokat (a megtámadott határozat 5.2.4. pontja).

- 272 Ennélfogva a Bizottság úgy véli, hogy nyilvánvaló mérlegelési hiba nélkül állapíthatta meg, hogy a kartell cél általi versenykorlátozásnak minősül, anélkül hogy részletesen elemezni kellett volna az érintett piacot.

2. A Törvényszék álláspontja

- 273 Emlékeztetni kell arra, hogy valamely megállapodás, vállalkozások társulása által hozott döntés vagy összehangolt magatartás akkor tartozik az EUMSZ 101. cikkben foglalt tilalom hatálya alá, ha „célja vagy hatása” a belső piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása.
- 274 Az ítélkezési gyakorlat szerint a „cél általi” versenykorlátozás fogalmát megszorítóan kell értelmezni, és az csakis a vállalkozások közötti egyeztetés bizonyos formáira alkalmazható, amelyek jellegüknél fogva úgy tekinthetők, hogy károsak a rendes verseny megfelelő működésére (2017. április 27-i FSL és társai kontra Bizottság ítélet, C-469/15 P, EU:C:2017:308, 103. pont).
- 275 Márpedig az annak meghatározásakor lényeges jogi kritérium, hogy valamely megállapodás tartalmaz-e „cél általi” versenykorlátozást, annak megállapításában áll, hogy az ilyen megállapodás önmagában elegendő károssági fokot mutat a verseny tekintetében ahhoz, hogy úgy legyen tekinthető, hogy a hatásainak vizsgálatára nincs szükség (2017. április 27-i FSL és társai kontra Bizottság ítélet, C-469/15 P, EU:C:2017:308, 104. pont; lásd még ebben az értelemben: 2014. szeptember 11-i CB kontra Bizottság ítélet, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 49. és 57. pont).
- 276 Annak értékelése érdekében, hogy valamely megállapodás elegendő károssági fokot mutat-e ahhoz, hogy az EUMSZ 101. cikk értelmében vett „cél általi” versenykorlátozásnak kelljen tekinteni, e megállapodás rendelkezéseinek tartalmát és az általa elérni kívánt célkitűzéseket, valamint azt a gazdasági és jogi háttérrel kell megvizsgálni, amelybe a megállapodás illeszkedik (2014. szeptember 11-i CB kontra Bizottság ítélet, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 53. pont; 2016. január 20-i Toshiba Corporation kontra Bizottság ítélet, C-373/14 P, EU:C:2016:26, 27. pont; 2017. április 27-i FSL és társai kontra Bizottság ítélet, C-469/15 P, EU:C:2017:308, 105. pont).
- 277 A felperes által hivatkozott ítélkezési gyakorlatból vitathatatlanul kitűnik, hogy bizonyos körülmények között annak eldöntéséhez, hogy egy megállapodás célja a verseny korlátozása-e, elemezni kell az érintett termékek vagy szolgáltatások jellegét, valamint az érintett piac vagy piacok működésének és szerkezetének tényleges feltételeit (lásd ebben az értelemben: 2013. március 14-i Allianz Hungária Biztosító és társai ítélet, C-32/11, EU:C:2013:160, 36. pont; 2014. szeptember 11-i CB kontra Bizottság ítélet, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 53. pont; 2015. november 26-i Maxima Latvija ítélet, C-345/14, EU:C:2015:784, 21. pont). Főszabály szerint ez a helyzet akkor, ha a megállapodás olyan jellegzetességeket mutat, amelyek atipikussá vagy összetetté teszik (Wathelet főtanácsnok Toshiba Corporation kontra Bizottság ügyre vonatkozó indítványa, C-373/14 P, EU:C:2015:427, 90. és 91. pont).
- 278 Ugyanakkor elfogadott, hogy bizonyos összejátszásra irányuló magatartások, úgymint a kartellek révén való horizontális árrögítéshez vezető magatartások főszabály szerint úgy tekinthetők, hogy valószínűen annyira negatív hatásokkal járnak az áruk és szolgáltatások árára, mennyiségére vagy minőségére, hogy úgy tekinthető, hogy az EUMSZ 101. cikk alkalmazásában szükségtelen bizonyítani a piacra gyakorolt tényleges hatásait. Egyébként a tapasztalat azt mutatja, hogy az ilyen magatartások a termelés csökkenésével és az árak növekedésével járnak, ami a forrásoknak különösen a fogyasztók hátrányára való kedvezőtlen elosztását eredményezi (2014. szeptember 11-i CB kontra Bizottság ítélet,

C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 51. pont; 2015. november 26-i Maxima Latvija ítélet, C-345/14, EU:C:2015:784, 19. pont; 2016. december 15-i Philips és Philips France kontra Bizottság ítélet, T-762/14, nem tették közzé, EU:T:2016:738, 56. pont).

- 279 Olyan megállapodások esetén, amelyek a verseny különösen súlyos megsértését jelentik, a magatartás gazdasági és jogi összefüggéseinek elemzése ekképpen arra korlátozódhat, ami feltétlenül szükségesnek bizonyul a cél általi versenykorlátozás fennállásának megállapításához (lásd: 2017. április 27-i FSL és társai kontra Bizottság ítélet, C-469/15 P, EU:C:2017:308, 107. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 280 A jelen ügyben a felperes először azt kifogásolja, hogy a Bizottság anélkül tekintette a szóban forgó kartellt cél általi versenykorlátozásnak, hogy megvizsgálta volna az érintett termékek jellegét, illetve az érintett piac vagy piacok működésének és szerkezetének tényleges feltételeit (lásd a fenti 269. pontot).
- 281 Ez a kifogás azonban nem fogadható el. A fenti 278. és 279. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatnak megfelelően a szóban forgó, az árak rögzítésére irányuló, és ezáltal a versenyszabályok különösen súlyos megsértésének minősülő horizontális kartell lényegi jellemzőire figyelemmel ugyanis a Bizottság elvégezhetette a kartell gazdasági és jogi összefüggéseinek elemzését, anélkül hogy részletesen meg kellett volna vizsgálnia az érintett termékek jellegét, illetve az érintett piac vagy piacok működésének és szerkezetének tényleges feltételeit. A jogsértés tárgyához és súlyosságához viszonyítva e szempontok valójában másodlagossá válnak.
- 282 Ennélfogva a Bizottság megalapozottan állapította meg a megtámadott határozat (142) preambulumbekzdésében, hogy a jogsértés cél általi versenykorlátozásnak minősül, mivel a felperes részt vett az azon átfogó tervbe illeszkedő horizontális versenyellenes megállapodásokban, amelyek egyetlen célja az árak befolyásolása volt, egyrészt a hulladékfelár bevezetése, másrészt pedig az egyedi ügyfelekkel szemben érvényesített árak összehangolása révén.
- 283 Ami közelebről a kartell első ágát illeti, a Bizottság a megtámadott határozat (143) preambulumbekzdésében kiemelte, hogy a szóban forgó kartell résztvevői összehangolták magatartásukat annak érdekében, hogy kiküszöböljenek egymás között bármilyen bizonytalanságot az ár egy lényeges elemét illetően, mivel a fémhulladék a koptatóanyagok gyártási költségeinek 25–45%-át tette ki, miközben a fémhulladék piacán a vásárlási árak jelentősen ingadoztak, továbbá jelentős árkülönbségek álltak fenn az Unió egyes tagállamai között.
- 284 Egyébként rá kell mutatni, hogy a felperes sem a közigazgatási eljárás során, sem a Törvényszékhez benyújtott beadványaiban nem hivatkozott semmilyen konkrét érvre, és még csak nem is állította, hogy az említett kartell különösen összetett lett volna vagy bizonyos olyan sajátos jellemzőkkel rendelkezett volna, amelyek szükségessé tették volna a gazdasági és jogi összefüggések mélyebb elemzését, a fenti 277. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlat szerint annak eldöntése céljából, hogy e kartell azon megállapodások közé tartozik-e, amelyek jellegüknél fogva úgy tekinthetők, hogy károsak a rendes verseny megfelelő működésére.
- 285 Ennélfogva meg kell állapítani, hogy a Bizottság nem követett el mérlegelési hibát, amikor úgy tekintette, hogy a szóban forgó kartell önmagában kellő károsági fokot hordozott a versenyre nézve, mivel célja az árak révén a verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása volt, a fogyasztók hátrányára.
- 286 Ebből következik, hogy a cél általi versenykorlátozás hiányára alapított kifogásnak nem lehet helyt adni.
- 287 A fenti megfontolásokra figyelemmel a felperes által hivatkozott második, a versenyellenes hatások fennállása bizonyítékainak hiányára alapított kifogást (lásd a fenti 270. pontot) hatástalannak kell tekinteni. A kartell versenyellenes céljára figyelemmel hatásainak vizsgálata ugyanis semmiféleképpen nem befolyásolhatja a jogsértés fennállásának megállapítását.

288 Ennélfogva a harmadik jogalap egészét el kell utasítani.

D. A negyedik, a felperes jogsértésben való részvételének időpontjára és az elévülésre vonatkozó jogalapról

1. A felek érvei

- 289 Másodlagosan a felperes vitatja a kartellben való részvételének időtartamát. A Bizottság nem terjesztett elő semmilyen azt alátámasztó bizonyítékot, hogy e részvétel 2007. május 16-ig, vagyis a milánói találkozó időpontjáig folytatódott, amely a Bizottság szerint megfelel „a Pometon és a kartell többi résztvevője között a hulladékfelár kapcsán fennálló utolsó kapcsolatnak” (a megtámadott határozat (55) és (163) preambulumbekzdése).
- 290 A felperes lényegében kifejti, hogy 2007. május 16-án semmilyen „jogellenes” találkozóra nem került sor a részvételével. Az engedékenységet kérelmező második nyilatkozata egyetlen milánói találkozóra utal, 2007. május 17-én, és ezt az időpontot megerősíti az Ervin két 2007. május 17-i belső e-mailje is, amelyek beszámolnak e találkozó tartalmáról.
- 291 Mindenesetre a felperes e találkozáson való részvétele 2007. május 16-án nem valószínű, mivel semmilyen érdeke nem fűződött ahhoz, hogy találkozzon versenytársaival annak érdekében, hogy megvitassák a hulladékfelárral kapcsolatos kartell folytatását ugyanazon a napon, amikor aláírta a koptatóanyagokkal kapcsolatos tevékenységének átruházására irányuló okiratot. E tekintetben a Bizottság azon érvelése, amely szerint valószínű, hogy e találkozóra sor került, hogy az átruházási okiratot ugyanezen a napon állították ki egy a helyszínhez közeli közjegyzői irodában, valamint hogy az Ervint arról nem tájékoztatták, azt eredményezné, hogy a felperest e találkozó fenn nem állásának bizonyítására köteleznék, ami végeredményben *probatio diabolicának* minősülne.
- 292 Végül, a felperes szerint bizonyítékok hiányában a jogsértési időszak vége a felperest illetően legfeljebb az állítólagosan a Pometonnak betudható utolsó összejátszásra irányuló kapcsolatoknak, vagyis a 2005. június 9-i találkozóknak vagy legkésőbb a 2005. november 18-i e-mailnek felel meg (lásd a fenti 153., 154. és 215. pontot).
- 293 A felperes mindebből ebben a szakaszban azt a következtetést vonja le, hogy mivel több mint öt év eltelt a kartellben való részvételének befejeződése, 2005. június 9. és az elévülést megszakító jogi aktus kézbesítése, 2015. június 15. között, a Bizottság bírság kiszabására irányuló jogköre az 1/2003 rendelet 25. cikke (1) bekezdésének megfelelően elévült.

2. A Törvényszék álláspontja

- 294 Mindenekelőtt azt kell megvizsgálni, hogy a Bizottság a jogilag megkövetelt módon bizonyította-e a felperes részvételének időtartamát a szóban forgó kartellben (lásd ebben az értelemben: 2011. március 24-i Viega kontra Bizottság ítélet, T-375/06, nem tették közzé, EU:T:2011:106, 36. pont).
- 295 Márpedig a vállalkozás folyamatos jogsértésben való részvétele időtartamának közvetlen bizonyítására alkalmas bizonyítékok hiányában a Bizottság köteles olyan időben kellően közeli tényeket megállapítani, hogy észszerűen elfogadható legyen az, hogy e jogsértés a két meghatározott időpont között megszakítás nélkül folytatódott (2010. május 19-i IMI és társai kontra Bizottság ítélet, T-18/05, EU:T:2010:202, 88. pont).

- 296 A jelen ügyben először is a második jogalap Törvényszék által végzett vizsgálatából kitűnik, hogy a Bizottság a jogilag megkövetelt módon bizonyította, hogy a felperes részt vett bizonyos számú találkozáson és más, összejátszásra irányuló kapcsolatban, amelyekre legalább 2003. augusztus 3., a hulladékfelárról szóló megállapodás időpontja (lásd a fenti 129. pontot) és a 2005. november 16. és 18. között a Würth és a Pometon közötti e-mail-váltás (lásd a fenti 153. pontot) között került sor.
- 297 Ezenkívül ezen intézmény azt is bizonyította, hogy a felperes részt vett a 2007. május 16-ra és 17-re előirányzott milánói találkozó előkészítésében.
- 298 Azon kérdést illetően, hogy a felperes részt vett-e ezen a milánói találkozáson, vitathatatlannal rá kell mutatni, hogy megalapozottan hivatkozik arra, hogy a Bizottság megfordította a bizonyítási terhet, annak előadására szorítkozva, hogy valószínű, hogy egy első találkozóra került sor 2007. május 16-án – amelyen a felperes részt vett – a kartell folytatásának megvitatása érdekében, majd ezt egy második találkozó követte 2007. május 17-én.
- 299 E tekintetben az e találkozó helyszíne és azon közjegyzői iroda Bizottság által hivatkozott közelsége, ahol a Pometon koportatványok ágazatában kifejtett tevékenységi ágát a Winoára átruházó okiratot 2007. május 16-án kiállították, nem képezhet egy versenyellenes találkozó ugyanazon a napon történő megtartására vonatkozó, kellően komoly és megbízható valószínűsítő körülményt. Ezzel szemben az engedékenységet kérelmező második nyilatkozata egyetlen, Milánóban 2007. május 17-én tartott találkozót említ. Márpedig semmi sem teszi lehetővé annak feltételezését, hogy a felperes az előző napon versenyellenes találkozón vett részt.
- 300 Ugyanakkor a felperes 2007. május 16-án tartott találkozáson való jelenlététől függetlenül, a felperes részvételét a szóban forgó kartellben a koportatványok ágazatában kifejtett tevékenységének a Winoára történő 2007. május 16-i átruházását megelőzően a megtámadott határozatban olyan kellően pontos, komoly és egybevágo valószínűsítő körülmények támasztották alá, amelyek révén meg lehetett állapítani, hogy a Pometon közvetlenül részt vesz a szóban forgó egységes és folyamatos jogsértésben az ezen átruházást megelőző időszak folyamán.
- 301 Közelebbről, az Ervin 2007. március 20-i, a megtámadott határozat (52) preambulumbekkezdésében hivatkozott, a felperes által nem vitatott belső e-mailjéből – amely szerint a Winoa és a Pometon képviselői azt kérték az említett e-mail szerzőjétől, hogy vegyen részt a Milánóban 2007. május 16-án és 17-én tartott találkozón, annak érdekében, hogy megvitassák a hulladékfelár számításának képletét (lásd a fenti 155. pontot) – kitűnik, hogy a Pometon aktívan részt vett e találkozó összehívásában és programjának meghatározásában.
- 302 Ezenkívül azt, hogy a Pometon e találkozáson való részvétele egyáltalán nem volt kétséges a többi résztvevő számára, megerősíti az Ervin 2007. április 19-i e-mailje is (lásd a fenti 228. pontot). Egyébként az Ervin 2007. május 17-i belső e-mailjéből (a megtámadott határozat (55) preambulumbekkezdése) láthatóan az tűnik ki, hogy a kartell egyéb résztvevőit nem tájékoztatták a milánói találkozót megelőzően a Pometon érintett tevékenységi ágának a Winoára való átruházásáról. Ebből az e-mailből ugyanis kitűnik, hogy szerzője, az Ervin e 2007. május 17-i találkozón részt vevő munkavállalója meglepődött az e találkozó során B., a felperes egyik képviselője (a 2007. május 16-án történt fent hivatkozott átruházást követően a Winoa munkavállalója) által tanúsított visszafogott hozzáálláson.
- 303 Végül, az Ervin 2007. március 20-i és április 19-i belső e-mailjének (lásd a fenti 227. és 228. pontot), valamint a Winoa 2007. április 26-i belső e-mailjének (lásd a fenti 229. pontot) tartalma azt támasztja alá, hogy legalábbis a koportatványok piacáról történő távozását megelőző két hónapos időszak során a Pometon nem csupán aktív szerepet játszott a kartell első ágában, hanem annak második ágában is részt vett.

- 304 Másodszor, miután a Bizottság ily módon megfelelően bizonyította, hogy a felperes közvetlenül részt vett a kartell mindkét ágával kapcsolatos összejátszásra irányuló kapcsolatokban 2003. október 3. és 2005. november 18. között (lásd a fenti 296. pontot), valamint a piacról történő 2007. május 16. előtti kilépését megelőző két hónap során (lásd a fenti 297–303. pontot), meg kell vizsgálni, hogy a versenyellenes kapcsolatok bizonyítékainak hiánya egy közel tizenhat hónapos, 2005. november 18-tól legalább 2007. márciusig tartó időszak során arra utal-e, hogy a felperes ténylegesen megszakította részvételét a kartellben ezen időszak során, amint azt ő maga állítja (lásd a fenti 292. pontot), mielőtt újrakezdte, illetve megismételte részvételét ugyanabban a jogsértésben néhány hónappal a koptatóanyagok piacról való kilépését megelőzően (lásd ebben az értelemben: 2016. november 15-i Philip Morris kontra Bizottság ítélet, T-18/15, nem tették közzé, EU:T:2016:487, 97. pont).
- 305 Azt a kérdést, hogy a jogsértő magatartás két megnyilvánulását elválasztó időszak elegendően hosszú-e a jogsértés megszakításához, vagy sem, a kérdéses kartell működésével összefüggésben kell értékelni (2010. május 19-i IMI és társai kontra Bizottság ítélet, T-18/05, EU:T:2010:202, 89. pont; lásd még ebben az értelemben: 2011. március 24-i Tomkins kontra Bizottság ítélet, T-382/06, EU:T:2011:112, 51. pont).
- 306 Közelebbről, ebben az összefüggésben, a rendelkezésre álló bizonyítékok összességének átfogó értékelése alapján kell konkrétan értékelni, hogy ezen időszak kellően hosszú volt-e ahhoz, hogy lehetővé tegye a kartell egyéb résztvevői számára az érintett vállalkozás arra irányuló szándékának értelmezését, hogy megszakítja részvételét, ugyanis ez az értelmezés a meghatározó annak megállapítása tekintetében, hogy e vállalkozás valóban el kívánt-e határolódni a jogellenes megállapodástól (lásd ebben az értelemben: 2016. január 20-i Toshiba Corporation kontra Bizottság ítélet, C-373/14 P, EU:C:2016:26, 62. és 63. pont).
- 307 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a jogellenes kezdeményezés vállalkozás általi hallgatóságos jóváhagyása – anélkül, hogy nyilvánosan elhatárolódna a tartalmától, vagy feljelenen a közigazgatási hatóságoknak – azzal a hatással jár, hogy bátorítja a jogsértés folytatását, és veszélyezteti a leleplezését. Ez a részesség a jogsértésben való részvétel passzív módját valósítja meg, és ezért az egységes megállapodás keretében a vállalkozás felelősségét vonja maga után. Ráadásul az a körülmény, hogy egy vállalkozás nem a versenyellenes célú találkozó eredményeinek megfelelően cselekszik, nem hátrítja el a kartellben való részvételéért való felelősségét, kivéve ha a vállalkozás nyilvánosan elhatárolódott annak tartalmától (lásd: 2017. január 26-i Duravit és társai kontra Bizottság ítélet, C-609/13 P, EU:C:2017:46, 136. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 308 A jelen ügyben a szóban forgó kartell jellegzetességeire figyelemmel a felperes és a kartell egyéb résztvevői közötti összejátszásra irányuló kapcsolatok hiánya, még ha a fent hivatkozott közel tizenhat hónapos időszak során is, nem teszi lehetővé, hogy úgy tekintsük, hogy megszakította részvételét a kartellben. E kartellt ugyanis egyrészt a hulladékfelár automatikus alkalmazása (lásd a fenti 147. pontot), másrészt pedig a kartell két ága közötti szoros kapcsolatok (lásd a fenti 228., 256. és 303. pontot), illetve az jellemezte, hogy a német piacon kívül a tagok között az egyedi ügyfelekkel kapcsolatos koordináció érdekében fenntartott kapcsolatok nem öltöttek strukturált szervezeti formát, hanem eseti kapcsolatokra került sor, kizárólag vita esetén (lásd a fenti 222. pontot).
- 309 Márpedig ezen egységes és folyamatos jogsértéssel összefüggésben a felperes nem hivatkozik egy olyan körülményre sem, amely alapján feltételezni lehetne, hogy az összejátszásra irányuló kapcsolatok mindazonáltal elengedhetetlenek voltak annak érdekében, hogy megszakítás nélkül folytassa részvételét a kartellben a 2005. június 9. és 2007. március közötti időszak folyamán. Közelebbről, nem hivatkozik egyetlen olyan, a Bizottság által előadott bizonyítékokból következően a kartell működését befolyásoló körülményre sem, amely ezen időszak során szükségessé tette volna a kapcsolattartást a többi taggal a kartell újraindítása érdekében (lásd ebben az értelemben: 2013. május 17-i Trelleborg Industrie és Trelleborg kontra Bizottság ítélet, T-147/09 és T-148/09, EU:T:2013:259, 65. pont).

- 310 Ennélfogva, a kartell jellemzőire figyelemmel (lásd a fenti 308. pontot), a fent hivatkozott tizenhat hónapos időszak során a felperes részvételének esetleges hiányát a találkozók, illetve más összejátszásra irányuló kapcsolatokban a többi résztvevő annál is kevésbé értelmezhetette a kartelltől való elhatárolódásként, mivel a Pometontól származott a hulladékfelár rendszerének bevezetése, és aktívan hozzájárult annak érvényesítéséhez (lásd a fenti 129. és 130. pontot).
- 311 Ezenkívül az a körülmény, hogy a felperes aktív szerepet játszott a milánói találkozó előkészítésében, és nem jelentette be előre a kartell többi résztvevője számára, hogy a Winoára ruházza át a koptatóanyagok ágazatában fennálló tevékenységi ágát, a Pometon és a Winoa jogellenes magatartásának folyamatosságát tanúsítja. A folyamatosságot egyébként egyértelműen megerősíti T. 2008. május 28-i e-mailje is (lásd a fenti 231. pontot).
- 312 A fenti okok összessége miatt, még ha a felperes kartellben való részvételét nem is támasztják alá a jogsértés teljes, 2003. október 3. és 2007. május 16. közötti időtartamát lefedő közvetlen okirati bizonyítékok, folyamatos részvétele egyértelműen kitűnik a Bizottság által előterjesztett, egymást kölcsönösen megerősítő, és ily módon a felperes teljes vizsgált időszakra vonatkozó felelősségének megállapítását lehetővé tévő bizonyítékok összességének átfogó vizsgálatából (lásd ebben az értelemben: 2017. január 26-i Bizottság kontra Keramag Keramische Werke és társai ítélet, C-613/13 P, EU:C:2017:49, 55. pont).
- 313 Ennélfogva az érintett kartelltől való elhatárolódásra utaló mindennemű valószínűsítő körülmény hiányában a Bizottság a jogilag megkövetelt módon bizonyította, hogy a felperes nem szakította meg részvételét a szóban forgó egységes és folyamatos jogsértésben, noha egy körülbelül tizenhat hónapos időszak vonatkozásában nem rendelkezett közvetlen bizonyítékkal az összejátszásra irányuló kapcsolatokat illetően (lásd ebben az értelemben: 2015. június 16-i FSL és társai kontra Bizottság ítélet, T-655/11, EU:T:2015:383, 481. pont).
- 314 Következésképpen, mivel a Pometon 2007. május 16-ig részt vett a kartellben, a Bizottság pedig a helyiségeiben folytatott vizsgálatokat 2010. júniustól végezte, illetve többek között vele szemben 2013. január 16-án indította meg az eljárást (lásd a fenti 6. és 7. pontot), ezen intézmény jogköre vele szemben a bírság kiszabására nem évült el a megtámadott határozat elfogadásának időpontjában, amelyre az 1/2003 rendelet 25. cikkében előírt határidőn belül került sor.
- 315 Ebből következően a negyedik jogalapot teljes egészében el kell utasítani.
- 316 Ily módon, mivel a Törvényszék megállapította, hogy a Pometonnak betudott jogsértő magatartások, illetve a szóban forgó egységes és folyamatos jogsértésben való 2003. október 3. és 2007. május 16. közötti részvételének vitatását célzó második, harmadik és negyedik jogalap megalapozatlan, el kell utasítani a felperes első és második kereseti kérelmét, amennyiben azok a megtámadott határozat 1. cikkének megsemmisítésére irányulnak (lásd a fenti 31. pontot).

E. A bírság alapösszegének kiigazításáról a bírságkiszabási iránymutatás 37. pontja alapján

1. A felek érvei

- 317 A felperes harmadlagosan a bírság megsemmisítését vagy összegének megváltoztatását kéri, arra hivatkozva, hogy a bírságkiszabási iránymutatás 37. pontja alapján a bírság alapösszege kiigazításának szintje nincs kellően megindokolva, és nem felel meg az arányosság és az egyenlő bánásmód elveinek.

- 318 Ebben az összefüggésben a Bizottság által a Törvényszék előtt szolgáltatott magyarázatok, a tárgyalás során benyújtott táblázatot is beleértve, teljesen újak, és nem teszik lehetővé az indokolás eredeti hiányosságának orvoslását. Ezenkívül az említett táblázat tárgyalás során történő benyújtása elkészt, így tehát az elfogadhatatlan.
- 319 Egyebekben 2018. július 2-i észrevételeiben (lásd a fenti 29. pontot) a felperes a Pometon fent hivatkozott táblázatban említett 2006. évi globális szintű, a Bizottság által a vele szemben alkalmazott kiigazítás szintjének megállapítása céljából figyelembe vett különös értékesítési arányának pontatlanságára hivatkozott. Ez az arány nem 21%, hanem 31%.
- 320 A Bizottság előadja, hogy a megtámadott határozat (228) és (229) preambulumbekzdésében ismertetett indokok (lásd a fenti 345. és 346. pontokat) lehetővé teszik az általa a bírság alapösszege kiigazításának számítása céljából alkalmazott kritériumok megértését. Ezekből ugyanis kitűnik, hogy a felperes esetében kivételes, a vitarendezési határozat által érintett négy másik vállalkozás számára biztosítottnak megfelelő csökkentést alkalmazott, annak érdekében, hogy a Pometon egyéni felelősségével arányos bírságszintet állapítson meg, figyelemmel a kartellben való részvételének súlyosságára és tartamára, az egyéb, fent hivatkozott vállalkozásokhoz képest, illetve ezenkívül a bírság elrettentő hatásának biztosítása céljából.
- 321 Az ellenkérelemben a Bizottság kifejtette, hogy a felperessel szemben alkalmazott kiigazítás szintjének meghatározása érdekében 21%-os csökkentési együtthatót vett figyelembe, amely megfelel a Pometon koptatóanyag-értékesítésekre vonatkozó forgalma és teljes 2006. évi forgalma közötti aránynak. Ezt az arányt azonban megemelte, a felperes számára további 39%-os csökkentést biztosítva, a Pometon kartellben való részvételének rövidebb tartamára, viszonylag csekély terjedelmére, valamint arra figyelemmel, hogy nem rendelkezett nagyon diverzifikált termékportfólióval. A viszonzásban a Bizottság elismerte, hogy a Pometon 2006. évi EGT-n belüli különös értékesítéseinek aránya valójában 23,5% volt, és kifejtette, hogy az általa figyelembe vett 21%-os arányhoz képest fennálló különbséget kiegyenlítette a kiigazítás.
- 322 A tárgyalás során a Bizottság kiemelte, hogy a globális szintű különös értékesítések értéke és az egyes érintett vállalkozások teljes forgalma közötti arányra támaszkodott, amint az tömören, de teljes mértékben kitűnik a megtámadott határozat (228) és (229) preambulumbekzdéséből, nem pedig az említett értékesítések EGT-n belüli arányára.
- 323 Ami közelebről a Pometon globális, különös értékesítéseinek arányát illeti, a Bizottság az e tekintetben a tárgyalás során benyújtott táblázatban szereplő 21%-os arány felperes által hivatkozott pontatlanságával (lásd a fenti 319. pontot) kapcsolatos írásbeli észrevételeiben iratokkal alátámasztva kifejtette, hogy a közigazgatási eljárás során kibocsátott információkéréseire válaszul a felperes által szolgáltatott számszerű adatokra támaszkodott.
- 324 Egyebekben a Bizottság a tárgyalás során azt is kifejtette, hogy az egyenlő bánásmód biztosítása és a méltányosság tiszteletben tartása érdekében a kartell valamennyi tagja vonatkozásában kiigazította a globális, különös értékesítések fent hivatkozott arányát, oly módon, hogy ne részesítse túlzott előnyben azokat a vállalkozásokat, amelyek esetében a különös értékesítések rendkívül nagy hatást gyakoroltak a globális forgalomra. E kiigazításra az alábbi három, a tárgyalás során benyújtott táblázatban szereplő szempont alapján került sor; e táblázat így módon magában foglalja a felperesre vonatkozó adatokat.
- 325 A legfontosabb szempont az értékesítések diverzifikációja volt. Ily módon a felperes részesült a legnagyobb kiegészítő csökkentésben (39%), elsősorban azért, mert értékesítései rendkívül diverzifikáltak voltak, míg az Ervin, a Winoa és az MTS ezzel ellentétben (13%-os, 8%-os és 4%-os) szankcióban részesült, portfóliójuk koncentráltasága miatt (88% az Ervin, 83% a Winoa és 94% az MTS esetében). A másik két szempont a vállalkozás mérete és a jogsértésben játszott „korlátozott”, illetve „nem korlátozott” szerepe volt.

2. A Törvényszék álláspontja

a) A tárgyalás során benyújtott táblázat és a Bizottság bizalmas kezelés iránti kérelme elfogadhatóságáról

- 326 Mivel a felperes elfogadhatatlansági kifogást terjesztett elő a Bizottság által a tárgyalás során benyújtott táblázattal szemben, először e kifogást kell megvizsgálni.
- 327 E tekintetben először emlékeztetni kell arra, hogy az eljárási szabályzat 85. cikkének (3) bekezdése szerint „[a]z eljárás szóbeli szakaszának befejezését [megelőzően] a felperes és az alperes kivételesen további bizonyítékokat terjeszthet elő vagy ajánlhat fel, feltéve hogy a késedelmes előterjesztés vagy felajánlás igazolt”.
- 328 Márpedig a jelen ügy sajátos összefüggésében az említett dokumentumnak a Bizottság részéről a tárgyalás során történő benyújtása a Törvényszék által feltett kérdések folyamányának tekinthető, és az az ahhoz szükséges információkat tartalmazza, hogy lehetővé tegyék a Törvényszék számára, hogy azonosítsa és értékelje a Bizottság által a felperessel szemben kiszabott bírság számítása során alkalmazott szempontokat (lásd az alábbi 366. és 376. pontot); a felperest egyébként felhívták arra, hogy tegyen írásbeli észrevételeket az említett táblázatban szereplő adatokat illetően. E dokumentum tárgyalás szakaszában történt benyújtása tehát igazoltnak tűnik az eljárási szabályzat 85. cikkének (3) bekezdése alapján.
- 329 Másodszor, el kell utasítani az említett táblázatban szereplő egyes adatok vonatkozásában a Bizottság által a tárgyaláson szóban előterjesztett, bizalmas kezelés iránti kérelmet, amelyet a Bizottság kizárólag azzal indokol, hogy az érintett vállalkozások, amelyekkel e tekintetben egyeztettek, úgy ítélték meg, hogy meg kell őrizni ezen adatok bizalmas jellegét.
- 330 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint ugyanis azok a titkos vagy bizalmas információk, amelyek ugyanakkor legalább öt évesek, főszabály szerint olyanoknak tekintendők, amelyek az idő múlásával elavultak, és ezáltal elvesztették titkos vagy bizalmas jellegüket, hacsak az e jellegre hivatkozó fél kivételesen nem bizonyítja, hogy koruk ellenére ezek az információk még mindig lényegi elemeit képezik a saját vagy érintett harmadik személyek piaci helyzetének (2017. március 14-i Evonik Degussa kontra Bizottság ítélet, C-162/15 P, EU:C:2017:205, 64. pont).
- 331 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy a fent hivatkozott táblázatban szereplő adatok már nem bizalmas jellegűek. Ami először a vitarendezési határozat címettjeinek minősülő egyes vállalkozások 2009. évi globális különös értékesítési értékeit illeti, a Bizottság nem terjesztett elő olyan érvet, amely alapján azt lehetne feltételezni, hogy immár elavult jellegük ellenére ezen adatok még mindig lényegi elemeit képezik az érintett vállalkozások piaci helyzetének. Ezt követően, a Bizottság által az említett vállalkozásokkal szemben kiszabott bírságok alapösszegei kiigazítási szintjeinek meghatározása érdekében végzett módosítások egyáltalán nem kapcsolódnak e vállalkozások üzletpolitikáihoz, és e jelleg miatt nem minősülhetnek bizalmas jellegűnek. Végül, a szóban forgó táblázatban szereplő egyéb adatok nem bizalmas jellege már megállapítást nyert a fenti 26. pontban hivatkozott, 2018. május 4-i Pometon kontra Bizottság végzésben (T-433/16).
- 332 Ennélfogva, egyrészt a szóban forgó táblázat benyújtását, noha arra elkésetten került sor, elfogadhatónak kell tekinteni, másrészt pedig semmi sem igazolja az abban szereplő adatok elhagyását a jelen ítéletben, illetve a nyilvánosság felé.

b) A bírság összegének az indokolási kötelezettség megsértése miatt történő megsemmisítése iránti kérelemről

333 A felperes lényegében arra hivatkozik, hogy a Bizottság nem indokolta a jogilag megkövetelt módon a bírság összegének kiigazítását, amelyre a bírságkiszabási iránymutatás 37. pontja alapján került sor.

1) A bírságok indokolásával kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó bevezető észrevételek

334 Először is rá kell mutatni, hogy a bírságok indokolásával kapcsolatos követelmények, amelyeket a Bizottságnak tiszteletben kell tartania egy adott kartellre vonatkozó rendes eljárás, illetve vitarendezési eljárás során, átültethetők egy hibrid eljárás esetében is, még akkor is, ha ez az eljárás időben el van tolva (lásd analógia útján: 2016. december 13-i Printeos és társai kontra Bizottság ítélet, T-95/15, EU:T:2016:722, 47. pont).

335 Noha ugyanis a vitarendezési eljárás és a rendes jogsértési eljárás két elkülönült eljárás, figyelemmel többek között az általuk követett sajátos célra, mindkettőt a Bizottság által a 773/2004 rendelet 2. cikke alapján meghozott, a kartell vizsgálatára vonatkozó eljárás megindításáról szóló határozat (lásd a fenti 7. pontot) szabályozza, továbbá azok ugyanazt a közérdekű célt követik: a szóban forgó versenyellenes magatartás megszüntetését, a megfelelő piac által érintett fogyasztók javára.

336 Másodszor, az EUMSZ 101. cikk megsértése miatt bírságot kiszabó határozat indokolásának lehetővé kell tennie a címzett vállalkozás számára a Bizottság által a bírság megállapítása érdekében alkalmazott szempontok azonosítását és megértését, valamint annak vizsgálatát, hogy e szempontokat az egyenlő bánásmód és az arányosság elvének megfelelően alkalmazták-e.

337 Ezt követően, konkrétan a bírság alapösszegének kivételes kiigazítását illetően emlékeztetni kell arra, hogy a bírságkiszabási iránymutatás 37. pontja szerint „az egyes ügyek egyedisége vagy egy bizonyos ügy esetében az elrettentő hatás elérésének szükségessége okán a Bizottság eltérhet a bírságok megállapításának az iránymutatásban ismertetett általános módszertől”.

338 Következésképpen, amikor a Bizottság úgy dönt, hogy eltér a bírságkiszabási iránymutatásban kifejtett általános módszertől, az ilyen szankció összegére vonatkozó indokolásnak annál is inkább pontosnak kell lennie, mivel az említett iránymutatás 37. pontja arra szorítkozik, hogy homályosan utal „az egyes ügyek egyediségére”, ezáltal pedig széles mérlegelési mozgásteret biztosít a Bizottságnak arra, hogy – mint a jelen ügyben is – kivételesen kiigazítsa az érintett vállalkozásokkal szembeni bírságok alapösszegeit (lásd: 2016. december 13-i Printeos és társai kontra Bizottság ítélet, T-95/15, EU:T:2016:722, 48. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

339 A jogilag kötelező aktus indokolására irányuló kötelezettség, amely immár megfelel a Charta 41. cikke (2) bekezdésének c) pontjában szereplő alapjognak, éppen ilyen körülmények között nyeri el az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok megfelelő ügyintézéséhez való, valamennyi személyt megillető jog biztosítását célzó jogi előírás teljes jogi tartalmát (lásd ebben az értelemben: 1991. november 21-i Technische Universität München ítélet, C-269/90, EU:C:1991:438, 14. pont).

340 Márpedig a bírság alapösszege kivételes kiigazítása szintjének meghatározása során a Bizottság főszabály szerint köteles ugyanazokat a szempontokat és számítási módszereket alkalmazni a kartell valamennyi tagjával szemben, illetve az egyenlő bánásmód elvének tiszteletben tartása mellett értékelni valamennyiük vonatkozásában azokat a bizonyítékokat, amelyekre támaszkodik.

341 Ennélfogva, a jelen ügyben szereplőhöz hasonló hibrid eljárás esetében a Bizottságot terhelő indokolási kötelezettség minden annak kapcsán előírt releváns körülményre kiterjed, hogy értékelni lehessen, hogy a megállapodást elutasító vállalkozás hasonló helyzetben volt-e, mint a vitarendezési határozat

címzettjének minősülő versenytársai, vagy sem, valamint hogy az említett helyzetek esetleges egyenlő vagy egyenlőtlen kezelése objektíven igazolható volt-e (lásd analógia útján: 2016. december 13-i Printeos és társai kontra Bizottság ítélet, T-95/15, EU:T:2016:722, 49. pont).

- 342 A jelen ügyben tehát azt kell megvizsgálni, hogy a megtámadott határozat indokolása lehetővé teszi-e a jogilag megkövetelt módon a Bizottság által a felperes vonatkozásában végzett kiigazítás szintjének meghatározása céljából alkalmazott számítási módszer és szempontok megértését, és ily módon e kivételes kiigazítás arányosságának, valamint az egyenlő bánásmód elvének való megfelelésének értékelését.
- 343 Márpedig e tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az egyenlő bánásmód, illetve a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elve megköveteli, hogy a hasonló helyzeteket ne kezeljék eltérő módon, és hogy a különböző helyzeteket ne kezeljék egyenlő módon, hacsak ez a bánásmód objektív módon nem igazolható (2014. május 14-i Donau Chemie kontra Bizottság ítélet, T-406/09, EU:C:2014:254, 238. pont). Az arányosság elve ebben azzal jár, hogy a Bizottságnak a jogsértés súlyának értékelése során figyelembe vett tényezőkkel arányosan kell meghatározni a bírságot, és hogy ennek során e tényezőket koherens és objektíven igazolható módon kell alkalmazni (2011. október 5-i Romana Tabacchi kontra Bizottság ítélet, T-11/06, EU:T:2011:560, 105. pont; 2015. május 20-i Timab Industries és CFPR kontra Bizottság ítélet, T-456/10, EU:T:2015:296, 161. pont).
- 344 Ebből következik, hogy a Bizottság a bírság összegének megállapításakor az ugyanazon kartellben részt vevő felek között nem alkalmazhat hátrányos megkülönböztetést azon számítási elemeket és módszereket illetően, amelyeket nem érintenek a vitarendezési eljárás sajátosságai, mint például a vitarendezés esetén a 10%-os csökkentés alkalmazása, a vitarendezési eljárások lefolytatásáról szóló közlemény 32. pontjának megfelelően (lásd: 2015. május 20-i Timab Industries és CFPR kontra Bizottság ítélet, T-456/10, EU:T:2015:296, 74. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

2) A bírság összege kivételes kiigazításának indokolásáról a megtámadott határozatban

- 345 A megtámadott határozat „A bírság kiigazított összegének módosítása” című (228) preambulumbekzdésében a Bizottság mindenekelőtt emlékeztetett arra, hogy a vitarendezési határozatban (a (104) preambulumbekzdés) minden, a megállapodást elfogadó vállalkozás vonatkozásában módosította az alapösszegeket, az alábbi okok miatt. Először is, a kiigazított alapösszegek meghaladták az 1/2003 rendelet 23. cikkének (1) bekezdésében meghatározott, a teljes forgalom 10%-ában meghatározott jogszabályi határt. Másodszor, „a kartell körébe tartozó termékek eladásainak értéke” minden ilyen vállalkozás esetében a forgalom jelentős részét tette ki. Harmadszor, eltérések álltak fenn a megállapodás mellett döntő vállalkozások jogsértésben történő egyéni részvételeit illetően.
- 346 Ezt követően a megtámadott határozat (229) preambulumbekzdésében a Bizottság lényegében azt állapította meg, hogy az ügy sajátos körülményei között, figyelemmel arra, hogy biztosítani kell az egyenlő bánásmód elvének tiszteletben tartását, célszerű volt élni mérlegelési jogkörével, és a Pometon vonatkozásában is alkalmazni a bírságkiszabási iránymutatás 37. pontját, az alábbi okok miatt. Először is, a bírság enyhítő körülmények címén kiigazított alapösszege meghaladta az 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdésében meghatározott, a teljes forgalom 10%-ában meghatározott jogszabályi határt. Másodszor, eltérések álltak fenn a Pometon és a kartell egyéb résztvevői jogsértésben történő egyéni részvételeit illetően. Harmadszor, a bírságot a Pometon által elkövetett jogsértéshez képest arányosan kell megállapítani, és annak kellő elrettenő erővel kell rendelkeznie.
- 347 Ily módon a megtámadott határozatból kitűnik, hogy a Bizottság a bírságkiszabási iránymutatás 37. pontja alapján a felperes részére különös csökkentést engedélyezett, ugyanúgy, ahogy ezt a vitarendezési határozatban a kartellben részt vevő más vállalkozások vonatkozásában tette, azzal az

indokkal, hogy a Pometon esetében – a kartell egyéb résztvevőihöz hasonlóan – a bírság kiigazított alapösszege meghaladta az érintett vállalkozás teljes forgalmának 10%-ában meghatározott jogszabályi határt.

- 348 Ennélfogva a Bizottság egyértelműen megindokolta az ilyen kivételes kiigazítás alkalmazását azzal, hogy az ítélezési gyakorlatnak megfelelően figyelembe kell venni a kartellben való részvételt illetően az egyes tagok egyéni felelősségének eltérő szintjét (lásd ebben az értelemben: 2011. június 16-i Putters International kontra Bizottság ítélet, T-211/08, EU:T:2011:289, 75. pont).
- 349 Ezzel szemben a megtámadott határozat indokolása nem tartalmaz semmilyen kellően pontos információt az alkalmazott számítási módszert és a felperes részére biztosított csökkentés mértékének a kartell más tagjai vonatkozásában az egyes vállalkozások felelősségének megfelelően alkalmazott mértékektől való megkülönböztetése érdekében figyelembe vett mérlegelési elemeket illetően. Az említett határozat (229) preambulumbekkezdésében ugyanis a Bizottság lényegében általános jelleggel a Pometon és a kartell más résztvevői egyéni részvételének eltéréseire, illetve arra hivatkozott, hogy olyan bírságot kell megállapítani, amely arányos az e vállalkozás által elkövetett jogsértéssel, valamint kellő elrettentő erővel rendelkezik.
- 350 Az e tekintetben a megtámadott határozat (228) és (229) preambulumbekkezdéséből kitűnő egyetlen információ abból ered, hogy a vitarendezési határozat tárgyát képező vállalkozások vonatkozásában a Bizottság az ilyen kivételes kiigazítást igazoló indokok között utalt arra, hogy a különös értékesítések értéke mindegyik vállalkozás esetében a teljes forgalom jelentős részét tette ki. Ezzel szemben e tényezőt egyáltalán nem említi a felperes számára biztosított csökkentést igazoló okok között.
- 351 Márpedig pusztán az, hogy e tényezőt nem említik meg a felperes vonatkozásában, nem teszi lehetővé a számára biztosított csökkentés mértéke és a kartell egyéb résztvevőit illetően alkalmazott csökkentési mértékek közötti különbséget.
- 352 Sem a megtámadott határozat, sem a vitarendezési határozat tartalma nem utal ugyanis arra, hogy a Bizottság, ahogy azt a tárgyalás során kiemelte, elsődlegesen az egyes érintett vállalkozások globális szinten elért különös értékesítéseinek értéke és a jogsértésben való részvétele utolsó teljes évének teljes forgalma közötti arányra támaszkodott.
- 353 E tekintetben a megtámadott határozat (228) preambulumbekkezdésében szereplő csökkentés, amely szerint „a kartell körébe tartozó termékek eladásainak értéke [a vitarendezési határozat címzettjei] forgalmának jelentős részét tette ki” (lásd a fenti 345. pontot), legalábbis nem egyértelműen van megfogalmazva.
- 354 Mindennemű magyarázat hiányában úgy tűnik, hogy e megfogalmazás a megtámadott határozattal és a vitarendezési határozattal összefüggésben a vitarendezési határozat címzettjének minősülő vállalkozások különös értékesítéseinek értékére utal, az EGT szintjén, amely megfelel a kartell földrajzi alkalmazási körének. E határozatok ugyanis egyáltalán nem rögzítik az érintett vállalkozások globális különös értékesítéseinek értékét, amely egyébként nem tükrözi a kartellben való egyéni részvételüket, ahogy arra a megtámadott határozat (229) preambulumbekkezdése utal (lásd a fenti 346. pontot).
- 355 Márpedig az a Bizottság által a tárgyaláson hivatkozott körülmény, hogy az érintett vállalkozások teljes forgalmához viszonyított arány megállapítása céljából a következetesség kedvéért azok globális, nem pedig EGT-beli különös értékesítéseit vette figyelembe, egyáltalán nem tűnik ki a megtámadott határozatból. E tekintetben, a fenti 353–354. pontban ismertetett összefüggésben az említett határozat (228) preambulumbekkezdésében szereplő (lásd a fenti 345. pontot), a vitarendezési határozat címzettjének minősülő vállalkozások által elért teljes forgalomra történő hivatkozás nem elegendő annak megértéséhez, hogy az intézmény az egyes vállalkozások globális különös értékesítéseinek mértékére támaszkodott.

- 356 Ezenfelül a viszonzásban a Bizottság maga is elismerte, hogy a felperes vonatkozásában a helyes mérték 23,7%, nem pedig 21%, ami éppen a Pometon 2006. évi EGT-beli különös értékesítései (a megtámadott határozat (210) preambulumbekzdése) és teljes forgalma közötti aránynak felel meg. A Bizottság csak a tárgyaláson jelentette ki, hogy valójában az egyes érintett vállalkozások által a kartellben való részvétel utolsó teljes évében elért globális szintű különös értékesítések értéke és teljes forgalma közötti arányra támaszkodott (lásd a fenti 321. és 322. pontot).
- 357 Egyekben a felperes arra is megalapozottan mutat rá, hogy a megtámadott határozat indokolása a Bizottság által a kiigazítások szintjének megállapítása érdekében alkalmazott számítási módszer megállapítását, és így e módszerre figyelemmel annak értékelését sem teszi lehetővé, hogy a felperes számára biztosított csökkentés megfelel-e az arányosság és az egyenlő bánásmód elvének.
- 358 Az említett határozatban ugyanis semmi sem teszi lehetővé annak megértését, hogy annak ellenére, hogy e tényező nem került említésre, az érintett vállalkozás globális különös értékesítései és teljes forgalma közötti arányt, amint azt a Bizottság a tárgyaláson kiemelte (lásd az alábbi 375. pontot), figyelembe vették a felperes részére biztosított csökkentés szintjének számítása során, a bírság arányosságának biztosítása érdekében. Közelebbről sem e határozatból, sem egyébként a vitarendezési határozatból nem tűnik ki, hogy a Bizottság a jogsértésben részt vevő valamennyi vállalkozás vonatkozásában erre az arányra támaszkodott, és azt adott esetben további csökkentéssel, illetve szankcióval igazította ki, amint azt a Törvényszék előtt kifejtette.
- 359 Végül a megtámadott határozatból egyáltalán nem tűnik ki, hogy annak érdekében, hogy ne részesítsék túlzott előnyben azokat a vállalkozásokat, amelyek tevékenysége koncentrált volt, a Bizottság a fent hivatkozott arányt az általa a tárgyalás során benyújtott táblázatban említett három szempont, vagyis a felperes értékesítéseinek diverzifikációja, „kis mérete” és a kartell második ágában játszott „korlátozott szerepe” alapján kiigazította.
- 360 Kizárólag az utolsó, a felperes által a kartell több tagjához képest a jogsértésben viselt egyéni felelősséggel kapcsolatos szempontra hivatkozik ugyanis a megtámadott határozat (228) preambulumbekzdése. Ezzel szemben az említett határozat indokolásából a Bizottság által a felperesre kiszabott bírság más vállalkozásokra kiszabott bírságokkal szembeni arányosságának biztosítása érdekében a felperessel szemben alkalmazott kiigazítása összegének meghatározása érdekében figyelembe vett egyéb mérlegelési tényezők egyike sem tűnik ki.
- 361 Ebből következően a fentiekből az következik, hogy a megtámadott határozat (228) és (229) preambulumbekzdése az azokban szereplő indokolások alapján nem teszi lehetővé annak értékelését, hogy a felperes a Bizottság által alkalmazott számítási módszer és szempontok alapján hasonló vagy különböző helyzetben volt a többi érintett vállalkozáshoz képest, valamint hogy az említett intézmény vele szemben egyenlő vagy eltérő bánásmódot alkalmazott.
- 362 Márpedig, mivel az indokolást főszabály szerint ugyanakkor kell közölni az érdekelttel, mint az őt hátrányosan érintő határozatot, a megtámadott határozat indokolásának hiányosságát nem orvosolhatják a jelen ügyben a Bizottság által alkalmazott számítási módszerrel és szempontokkal kapcsolatos magyarázatok, amelyeket az a Törvényszék előtti eljárás során szolgáltatott (lásd ebben az értelemben: 2016. december 13-i Printeos és társai kontra Bizottság ítélet, T-95/15, EU:T:2016:722, 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 363 E megfontolások összességére figyelemmel tehát meg kell állapítani, hogy a megtámadott határozat sérti az indokolási kötelezettséget a felperes részére az iránymutatás 37. pontja alapján biztosított kivételes csökkentését mértékét illetően.
- 364 A harmadik kérelemnek tehát helyt kell adni, amennyiben az a bírság összegének megsemmisítésére és ebből következően a megtámadott határozat 2. cikkének megsemmisítésére irányul.

c) A bírság összegének megváltoztatására vonatkozó kérelemről

- 365 Rá kell mutatni, hogy a megtámadott határozat 2. cikkének megsemmisítésére irányuló kérelem ellenére a Törvényszék nincs megfosztva korlátlan felülvizsgálati jogkörének gyakorlásától, mivel a felperes a bírság összegének megváltoztatását is kérte.
- 366 A Bizottság által beadványaiban szolgáltatott magyarázatok alapján és különösen a bírságok alapösszegeinek Bizottság általi, a bírságkiszabási iránymutatás 37. pontján alapuló kiigazításairól szóló táblázatból származó információkra figyelemmel a felperes és a vitarendezési határozat címzettjének minősülő négy másik vállalkozás vonatkozásában a Törvényszék el tudja bírálni az említett intézmény által mind a megtámadott határozatban, mind a vitarendezési határozatban alkalmazott számítási módszert és szempontokat, és ebből következően korlátlan felülvizsgálati jogköre keretében értékelheti azok megfelelő voltát (lásd az alábbi 376. és 377. pontokat).
- 367 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy amikor az uniós bíróság korlátlan felülvizsgálati jogkörét gyakorolja, a szankció jogszerűségének egyszerű felülvizsgálatán túl felhatalmazással rendelkezik arra, hogy e szankció összegének meghatározása tekintetében a Bizottság – az ezen összeget eredetileg meghatározó jogi aktus kibocsátója – értékelését a saját értékelésével helyettesítse, kizárva a Bizottság által a Törvényszék elé terjesztett határozatban jogszerűen megállapított jogsértés alkotóelemeinek bármilyen módosítását (lásd ebben az értelemben: 2016. január 21-i Galp Energía España és társai kontra Bizottság ítélet, C-603/13 P, EU:C:2016:38, 75–77. pont).
- 368 Következésképpen az uniós bíróság megváltoztathatja a megtámadott jogi aktust – egyébként megsemmisítés hiányában is – annak érdekében, hogy a kiszabott bírságot törölje, csökkentse vagy növelje, az említett jogkör gyakorlása ugyanis feljogosítja e bíróságot a szankciók alkalmazására (lásd ebben az értelemben: 2002. október 15-i Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság ítélet, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P és C-254/99 P, EU:C:2002:582, 692. és 693. pont; 2013. szeptember 26-i Alliance One International kontra Bizottság ítélet, C-679/11 P, nem tették közzé, EU:C:2013:606, 104. pont; 2015. október 22-i AC-Treuhand kontra Bizottság ítélet, C-194/14 P, EU:C:2015:717, 74. pont).
- 369 A jelen ügyben tehát korlátlan felülvizsgálati jogköre gyakorlása keretében – a Bizottságnak a felperes szóban forgó egységes és folyamatos jogsértésben való részvételére vonatkozó, a jelen kereset alátámasztására hivatkozott első négy jogalap vizsgálata keretében megerősített megállapításaira figyelemmel – a Törvényszéknek kell meghatároznia a bírság alapösszege kivételes kiigazításának megfelelő mértékét, az ügy összes körülményének figyelembevételével (lásd ebben az értelemben: 2013. szeptember 26-i Alliance One International kontra Bizottság ítélet, C-679/11 P, nem tették közzé, EU:C:2013:606, 104. pont; 2011. június 16-i Putters International kontra Bizottság ítélet, T-211/08, EU:T:2011:289, 75. pont).
- 370 Az 1/2003 rendelet 23. cikkének (3) bekezdése alapján e feladat a felperes által elkövetett jogsértés súlyának és időtartamának figyelembevételét feltételezi, többek között az arányosságra, a szankciók egyéniesítésére, valamint az egyenlő bánásmódra vonatkozó elvek tiszteletben tartása mellett, ezzel szemben a Törvényszék nincs kötve a Bizottság által a bírságkiszabási iránymutatásban meghatározott, tájékoztató jellegű szabályokhoz (lásd ebben az értelemben: 2016. január 21-i Galp Energía España és társai kontra Bizottság ítélet, C-603/13 P, EU:C:2016:38, 90. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), amelyekről egyébként ezen intézmény maga is már megalapozottan eltért a megtámadott határozatban ezen iránymutatás 37. pontja alapján (lásd a fenti 348. pontot), sem pedig az említett intézmény által a vitarendezési határozatban alkalmazott számítási módszerhez.

- 371 Ebből következik, hogy az érintett vállalkozás előző üzleti évben elért teljes forgalma 10%-ának megfelelő felső határ keretében a Törvényszék mérlegelési jogkörét kizárólag az 1/2003 rendelet 23. cikkének az illetékes hatóság számára – természetesen a fenti 370. pontban hivatkozott elvek tiszteletben tartása mellett – széles mérlegelési jogkört biztosító (3) bekezdésében szereplő, a jogsértés súlyára és időtartamára vonatkozó szempontok korlátozzák.
- 372 Mindemellett a Törvényszéknek indokolási kötelezettségével összefüggésben részletesen be kell mutatnia azokat a tényezőket, amelyeket a bírság összegének megállapításakor figyelembe vesz (lásd ebben az értelemben: 2016. szeptember 14-i Trafilerie Meridionali kontra Bizottság ítélet, C-519/15 P, EU:C:2016:682, 52. pont).
- 373 Ennélfogva a felperes szóban forgó egységes és folyamatos jogsértésben való részvételének időtartamára vonatkozó szempontot illetően rá kell mutatni, hogy e feltételt már megfelelően figyelembe vették, a bírságkiszabási iránymutatás 24. pontja alapján, amikor a Bizottság a felperes által sem vitatott módon megállapította a bírság alapösszegét: ily módon a jogsértésben való részvétel minden további éve a kartell valamennyi tagja vonatkozásában az alapösszeg 100%-os növelésével járt.
- 374 Ezt követően a jogsértés súlyossága jogszabályi szempontjának alkalmazását illetően (lásd a fenti 371. pontot), az állandó ítélkezési gyakorlat szerint, amikor a Törvényszék bírságot állapít meg, azt nem pontos aritmetikai számításokkal végzi (2011. október 5-i Romana Tabacchi kontra Bizottság ítélet, T-11/06, EU:T:2011:560, 266. pont; 2015. július 15-i SLM és Ori Martin kontra Bizottság ítélet, T-389/10 és T-419/10, EU:T:2015:513, 436. pont).
- 375 Mindazonáltal a Törvényszéknek a bírság alapösszege kiigazításának olyan szintjét kell meghatároznia, amely az általa megfelelőnek ítélt szempontokra tekintettel arányos a felperes által elkövetett jogsértés súlyával, valamint kellő elrettentő erővel rendelkezik.
- 376 Márpedig a jelen ügyben a Törvényszék úgy véli, hogy korlátlan felülvizsgálati jogköre gyakorlása során mindenekelőtt a Pometon szóban forgó kartellben való részvételéért fennálló egyéni felelősségét kell figyelembe vennie, valamint a vállalkozás azon képességét, hogy jogsértő magatartása révén sértse a koptatóanyagok piacán zajló versenyt, és végül a vállalkozás méretét, e különböző tényezők mindegyike vonatkozásában összehasonlítva a felperes felelősségét és egyéni helyzetét a kartell további tagjaival.
- 377 A jelen ügy körülményei között ugyanis a fent hivatkozott tényezők – amelyek egyébként részben átfedésben vannak a Bizottság által figyelembe vettekkel (lásd a fenti 325. pontot) – lehetővé teszik a kartell egyes tagjainak betudott jogsértés súlyosságának jobb meghatározását, mint amelyet végül a Bizottság elfogadott, vagyis az érintett vállalkozás által a kartellben való részvétel utolsó teljes évében elért globális szintű különös értékesítések értéke és a referenciaév teljes forgalma közötti arányt, még akkor is, ha ezt az arányt a Bizottság kiigazította annak érdekében, hogy „ne részesítsék túlzott előnyben” azokat a vállalkozásokat, amelyek esetében az értékesítések globális szintű koncentrációja különösen magas volt (lásd a fenti 322. és 323. pontot).
- 378 Ily módon először a Pometon szóban forgó kartellben való részvételéért fennálló egyéni felelősségére vonatkozó tényezőt illetően megállapítható, hogy a felperes jelentős szerepet játszott a kartell első ágában, különösen az automatikusan alkalmazott hulladékfelár kialakításában és eredeti végrehajtásában, amit a Törvényszék a fenti 129., 130. és 160. pontokban állapított meg.
- 379 Ugyanakkor a Pometonnak a kartell második ágában való részvétele csak alkalomszerű volt, amint azt egyébként a Bizottság is elismerte, és amint arra a Törvényszék a fenti 175. pontban rámutatott.
- 380 E részvétel alkalmi jellegének eredményeként a felperes jogsértő magatartása eltér az Ervin és a Winoa jogsértő magatartásától, amelyeknek a Bizottság a vitarendezési határozat (36) preambulumbekzdésében a kartell „másik három tagjának részvételével járónál gyakoribb”

versenyellenes kapcsolatokat tudott be, éppen az egyedi ügyfelekkel kapcsolatos koordináció vonatkozásában. Ezenfelül az említett határozat egyéb címzettjei vonatkozásában ugyanebben a preambulumbeközdésében rögzített értékelések lehetővé teszik annak megállapítását, hogy a felperes részvétele az egyedi ügyfelekkel kapcsolatos koordinációban hasonló volt az MTS részvételéhez, amelynek a Bizottság csak alkalmi kapcsolatokat tudott be, de jelentősebb volt, mint a Würth részvétele; az utóbbi versenyellenes kapcsolatokban való részvételét illetően a Bizottság jóval kevesebb bizonyítékkal rendelkezik.

- 381 Ezenkívül nem vitatott a felek között, hogy a kartell négy másik résztvevőjéhez képest a felperes egyáltalán nem vett részt az energiaköltségek növeléséről szóló megállapodásban, amelyet ezzel szemben a Bizottság figyelembe vett a vitarendezési határozat címzettjeivel szemben kiszabott bírságok összegének meghatározása céljából, amint az kitűnik az említett határozat (51) és (52) preambulumbeközdéséből.
- 382 A fenti körülmények összességére figyelemmel a jelen ügyben figyelembe kell venni azt a körülményt, hogy a felperes az Ervintől és a Winoától eltérően, de az MTS-hez és a Würth-höz hasonlóan összességében korlátozottabb szerepet játszott a kartellben, amint arra a Bizottság is rámutatott az általa a tárgyalás során benyújtott táblázatban.
- 383 Másodszor, a Pometon jogsértő magatartása által az árversenyre és ehhez kapcsolódóan az e vállalkozás által a jogsértéséből következő versenykorlátozás eredményeként elért haszonra gyakorolt konkrét hatással kapcsolatos tényezőt illetően az EGT-ben elért különös értékesítéseinek értékét kell figyelembe venni, ami 23 686 000 euró volt, szemben a Winoával (101 470 000 euró), az MTS-szel (20 978 000 euró) és a Würth-tel (3 603 000 euró), mindegyik esetében az adott vállalkozás jogsértésben való részvételének utolsó teljes éve során.
- 384 Mivel ugyanis a szóban forgó egységes és folyamatos jogsértés az EGT egész területét lefedte (lásd a fenti 265. és 266. pontot), az érintett vállalkozás e területen elért különös értékesítéseinek értéke lehetővé teszi, hogy csak az e vállalkozás által a jogsértés által érintett piacon elért eladásokat vegyék figyelembe és ily módon jobban tükrözi e vállalkozás gazdasági súlyát a jogsértésben, illetve azt a kárt, amelyet a versenynek okozott, mint a jogsértéssel közvetlen kapcsolatban nem álló értékesítéseket is tartalmazó különös értékesítések értéke globális szinten.
- 385 Ennélfogva, mivel a Pometon 2009. évi globális, különös értékesítéseinek a Bizottság által figyelembe vett mértéke nem képez releváns körülményt a Törvényszék által megállapított szempontok alkalmazását illetően (lásd a fenti 376. pontot), nem kell megvizsgálni az e tekintetben a Bizottság által benyújtott táblázatban megjelölt, és az intézmény által a megtámadott határozatban alapul vett 21%-os mérték – felperes által vitatott – pontosságát (lásd a fenti 319. és 323. pontot).
- 386 A jelen ügyben a kartellben részt vevő öt vállalkozás EGT-ben elért különös értékesítései értékének a fenti 383. pontban említett összehasonlításából az tűnik ki, hogy ha e szempontra támaszkodunk, a Pometon jogsértésben képviselt súlya négyszer kisebb, mint a Winoáé, de viszonylag közel áll a MTS-éhez és jóval nagyobb, mint az Erviné és a Würth-é.
- 387 E tényező figyelembevételét, amely teljes mértékben indokolt a kartell első ágát illetően, amelyben a felperes fontos szerepet játszott, ugyanakkor ki kell igazítani, annak érdekében, hogy figyelembe lehessen venni, hogy az a második ágat csak alkalmi módon hajtotta végre, és ennélfogva korlátozottabb szerepet játszott a kartellben, mint az Ervin vagy a Winoá, amint arra a Törvényszék már rámutatott a fenti 382. pontban.

- 388 Harmadszor, a méltányosság érdekében, ügyelve ugyanakkor a bírság által elérendő elrettentő hatás biztosítására, figyelembe kell venni az érintett vállalkozások méretét is, amelyet teljes forgalmuk tükröz, amely – még ha hozzávetőleges és hiányos is – információval szolgál az egyes érintett vállalkozások méretéről és gazdasági erejéről (lásd ebben az értelemben: 2016. szeptember 7-i Pilkington Group és társai kontra Bizottság ítélet, C-101/15 P, EU:C:2016:631, 17. pont).
- 389 Márpedig mivel a felperes 2007. májusban elhagyta a koptatóanyagok piacát, értékesítve ezen ágazatbeli tevékenységét a Winoa részére, a felperes 2006-ban elért teljes forgalmát a kartell többi tagjának 2009-ben elért teljes forgalmával kell összehasonlítani, mivel az öt vállalkozás kartellben való részvétel utolsó teljes évében elért forgalmai megfelelően tükrözik azok gazdasági helyzetét azon időszak folyamán, amikor a jogsértést elkövették.
- 390 A jelen ügyben a Bizottság által egy bizonyításfelvétel alapján (lásd a fenti 25. pontot) szolgáltatott adatokból, valamint az ezen intézmény által a tárgyaláson benyújtott táblázatból kitűnik, hogy a Pometon 2006. évi forgalma (99 890 000 euró) nem érte el a Winoa forgalmának (311 138 000 euró) harmadát, de jelentősen meghaladta az Ervin (70 590 766 euró), az MTS (25 082 293 euró) és a Würth (11 760 787 euró) 2009. évi forgalmát.
- 391 Negyedszer, a felperes helyzetének mérlegelése, e különböző tényezőkre figyelemmel, a vitarendezési határozat címzettjeinek helyzetéhez képest mindenekelőtt azt mutatja, hogy míg az Ervin és a Winoa, amelyek jelentős szerepet játszottak a kartellben, 75%-os kivételes csökkentésben részesültek, addig az MTS és a Würth, amelyek a felpereshez hasonlóan korlátozott szerepet tölthettek be a kartellben, 90%-os és 67%-os csökkentésben részesültek; az MTS részére biztosított csökkentés mértékét különösen tevékenységének a Bizottság által is figyelembe vett koncentrátsága magyarázhatja (lásd a fenti 322. és 377. pontot). A Bizottság által benyújtott táblázatból egyébként kitűnik, hogy az a három vállalkozás, amelynek értékesítései igen kevésbé voltak diverzifikáltak, vagyis az MTS, az Ervin és a Winoa ebből következően jelentősen nagyobb csökkentésekben részesültek, mint a diverzifikált tevékenységgel rendelkező Pometon és Würth.
- 392 Márpedig, mivel a fent hivatkozott különböző, a Bizottság által a vitarendezési határozat címzettjének minősülő vállalkozások vonatkozásában rögzített kiigazítási mértékek abból fakadnak, hogy a Bizottság számítási módszerében döntő súllyal vették figyelembe az érintett vállalkozás globális különös értékesítéseit, e kiigazítások szintje nem releváns a jelen ügyben, és ily módon nem szolgálhat referenciaként a felperessel szemben a kiigazítás összegének Törvényszék részéről az általa rögzített szempontok alapján történő meghatározása során (lásd a fenti 376. és 377. pontokat).
- 393 Ennélfogva, figyelemmel a fenti 378–392. pontokban kifejtettekre, az ügy fent hivatkozott körülményei összességének helyes értékelése alapján a Pometon részére a bírság enyhítő körülmények alapján kiigazított, a megtámadott határozatban rögzített alapösszegét (lásd a fenti 19. pontot) kivételes jelleggel 75%-kal csökkenteni kell.
- 394 A fenti indokok alapján a Törvényszék a felperessel szemben kiszabott bírság összegét 3 873 375 euróban állapítja meg.
- 395 Végül, a negyedik kereseti kérelmet el kell utasítani, mivel a Törvényszéknek nincs hatásköre arra, hogy kötelezettségeket írjon elő a Bizottság számára.
- 396 A fentiek összességéből az következik, hogy először meg kell semmisíteni a megtámadott határozat 2. cikkét, másodsor a felperessel szemben kiszabott bírság összegét 3 873 375 euróban kell megállapítani, harmadszor pedig ezt meghaladóan el kell utasítani a keresetet.

IV. A költségekről

- ³⁹⁷ Az eljárási szabályzat 134. cikkének (1) bekezdése alapján a Törvényszék a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. Ugyanezen szabályzat 138. cikkének (3) bekezdése értelmében részleges pernyertesség esetén mindegyik fél maga viseli saját költségeit.
- ³⁹⁸ Mivel a jelen ügyben valamennyi fél részlegesen pernyertes lett, az egyes feleket saját költségeik viselésére kell kötelezni.

A fenti indokok alapján

A TÖRVÉNYSZÉK (kibővített harmadik tanács)

a következőképpen határozott:

- 1) **A Törvényszék az EUMSZ 101. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (AT.39792 – „acél koptatóanyagok” ügy) 2016. május 25-én hozott C(2016) 3121 final bizottsági határozat 2. cikkét megsemmisíti.**
- 2) **A Törvényszék a Pometon SpA-val szemben kiszabott bírság összegét 3 873 375 euróban állapítja meg.**
- 3) **A Törvényszék a keresetet az ezt meghaladó részében elutasítja.**
- 4) **Mindegyik fél maga viseli saját költségeit.**

Frimodt Nielsen

Kreuschitz

Forrester

Póltorak

Perillo

Kihirdetve Luxembourgban, a 2019. március 28-i nyilvános ülésen.

Aláírások

Tartalomjegyzék

I. A jogvita előzményei	1
A. A vizsgálat és az eljárás megindításának szakasza	2
B. A vitarendezési eljárás és a Pometon azon döntése, hogy kivonul ebből az eljárásból	3
C. A megtámadott határozat meghozatala a rendes eljárás szerint és az említett határozat tartalma .	3
II. Az eljárás és a felek kérelmei	4
III. A jogkérdésről	6
A. Az első, az eljárás pártatlansága elvének, az ártatlanság véelme elvének, valamint a védelemhez való jognak a megsértésére alapított jogalapról, amennyiben a Bizottság a vitarendezési határozatban konkrét magatartásokat tulajdonított a felperesnek, ezáltal meghatározva a megtámadott határozatban lefolytatott mérlegeléseket	7
1. A felek érvei	7
2. A Törvényszék álláspontja	9
a) A jelen jogvita jogi kerete a Bizottság vitarendezési határozatának kiemelt vetületei szempontjából	9
b) A Bizottság pártatlansági kötelezettségéről, valamint az ártatlanság véelméről, többek között egy időben eltolt hibrid eljárás konkrét esetében	11
B. A második, az EUMSZ 101. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke megsértésére, az indokolás hiányosságára és ellentmondásosságára, valamint a védelemhez való jog és a bizonyítási teherre vonatkozó szabályok megsértésére vonatkozó jogalapról, amennyiben a Bizottság bizonyítékok nélkül tudta be a kartellben való részvételt a felperesnek	17
1. A bizonyítási teherre és a bizonyításfelvételre vonatkozó előzetes észrevételek	17
2. A második jogalap második, arra alapított részéről, hogy a felperes állítólag nem vett részt a kartell első, a „hulladékfelár” számítási módjára vonatkozó ágában	19
a) A felek érvei	19
b) A Törvényszék álláspontja	20
1) A felperes eredeti szerepéről a hulladékfelár kialakításában 2003 során	20
2) A hulladékfelár automatikus alkalmazásáról 2004. február 1-jét követően	20
3) A felperes és a kartell egyéb résztvevői közötti kapcsolatokról 2004-től kezdődően	22
4) A felperesnek a kartell első ágában való részvételére vonatkozó bizonyítékokkal kapcsolatos következtetés	24
3. A második jogalap második, arra alapított részéről, hogy a felperes állítólag nem vett részt a kartell második, az egyedi ügyfelekkel kapcsolatos koordinációra vonatkozó ágában	24

a) A felek érvei	24
b) A Törvényszék álláspontja	26
1) Előzetes észrevételek a második jogalap második részének tartalmát illetően	26
2) A felperesnek a kartell második ágában való részvételére vonatkozó bizonyítékok vizsgálata	27
i) A spanyol piacról	28
ii) A francia és a belga piacról	29
iii) A német piacról	30
iv) Az olasz piacról	33
v) A felperesnek a kartell második ágában való részvételére vonatkozó bizonyítékokkal kapcsolatos következtetések	35
4. A második jogalap harmadik, arra alapított részéről, hogy a felperes állítólag nem vett részt egységes és folyamatos jogsértésben	35
a) A felek érvei	35
b) A Törvényszék álláspontja	36
1) Az egységes és folyamatos jogsértés ítélkezési gyakorlatbeli fogalma	36
2) A felperes részvétele a kartell két ágát tartalmazó egységes és folyamatos jogsértésben	37
3) A felperes részvétele az EGT egészét lefedő egységes és folyamatos jogsértésben	38
C. A harmadik, az EUMSZ 101. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikkének megsértésére irányuló jogalapról, amennyiben a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a kartell cél általi versenykorlátozásnak minősül	39
1. A felek érvei	39
2. A Törvényszék álláspontja	40
D. A negyedik, a felperes jogsértésben való részvételének időpontjára és az elévülésre vonatkozó jogalapról	42
1. A felek érvei	42
2. A Törvényszék álláspontja	42
E. A bírság alapösszegének kiigazításáról a bírságkiszabási iránymutatás 37. pontja alapján	45
1. A felek érvei	45
2. A Törvényszék álláspontja	47
a) A tárgyalás során benyújtott táblázat és a Bizottság bizalmas kezelés iránti kérelme elfogadhatóságáról	47

b) A bírág összegének az indokolási kötelezettség megsértése miatt történő megsemmisítése iránti kérelemről	48
1) A bírágok indokolásával kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó bevezető észrevételek	48
2) A bírág összege kivételes kiigazításának indokolásáról a megtámadott határozatban .	49
c) A bírág összegének megváltoztatására vonatkozó kérelemről	52
IV. A költségekről	56